

**TÜRK SİNEMASINDA SURİYE SORUNU VE
SURİYELİ MÜLTECİLER**

Talip GÜLTEKİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sinema ve Televizyon Anabilim Dalını

T.C

BATMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK SİNEMASINDA SURİYE SORUNU VE SURİYELİ MÜLTECİLER

Talip GÜLTEKİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SİNEMA VE TELEVİZYON ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: Doç. Dr. Mehmet IŞIK

Nisan 2019

BATMAN

Her Hakkı Saklıdır

T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL VE ONAYI

Doç. Dr. Mehmet İSİK danışmanlığında Talip GÜLTEKİN tarafından hazırlanan "Pink Sinemasında Suriye Sorunu ve Suriyeli Mülteciler" adlı tez çalışması 15./04./2019 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından oy birliği ile Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sinema ve Televizyon Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Başkan

Doç. Dr. Mehmet İSİK

Üye

Dr. Öğr. Emre ASILIOĞLU

Üye

Dr. Öğr. Emrah ÖZDEMİR

İmza

M. İSİK

Emre ASILIOĞLU

Dr. Öğr. Emrah ÖZDEMİR

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Doç. Dr. Ferhat KORKMAZ
Enstitü Müdürü

*Bu tez çalışması tarafından nolu proje ile desteklenmiştir.

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all materials and results that are not original to this work.

Talip Gültekin

Tarih: 15.04.2019

ÖZET
YÜKSEK LİSANS
TÜRK SİNEMASINDA SURİYE SORUNU VE SURİYELİ MÜLTECİLER

Talip Gültekin

BATMAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Sinema ve Televizyon ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: Doç. Dr. Mehmet IŞIK

Yıl, 2019 Sayfa 100

Jüri
Doç. Dr. Mehmet IŞIK

Dr. Öğr. Emre AŞILIOĞLU

Dr. Öğr. Emrah ÖZDEMİR

Bu çalışmada Arap Baharı adıyla anılan ve 17 Aralık 2010 tarihinde Tunus'ta bir seyyar satıcının kendisini yakması ile başlayıp bütün Arap ülkelerini etkisine alan toplumsal hareketler sırasında Türkiye'nin sınır komşusu Suriye'de başlayan olaylar ve sonrasında ortaya çıkan iç savaş sonucunda yaşanan mülteci hareketinin Türk sinemasına nasıl yansıdığı incelenmiştir. Bu kapsamda amaçlı örneklem metoduyla seçilmiş *Terkedilmiş* (2015), *Hayat Çizgisi Suriye* (2016) *Fedakar* (2017), *Misafir* (2017) filmleri nitel içerik analizi metoduyla incelenmiş ve çözümlenmiştir. Yapılan çözümleme sonucunda çözümlenen filmlerin klasik anlatı yapısına sahip olduğu, seyirciyi düşündürmekten çok acımaya yönlendirdiği, filmlerde mülteci sorununun bireysel yaşam öykülerine dayalı olarak dramatik yönlerinin ön plana çıkarıldığı, sorunun ekonomik yönüne yapılan vurgunun zayıf kaldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Sorunun farklı boyutlarını işleyen ve klasik anlatı yapısını parçalayarak seyirciyi düşündürmeyi amaçlayan filmlerin çekilmesinin, konu hakkında dünya kamuoyunda bir farkındalık yaratılmasına; dolayısıyla sayıları milyonlarla ifade edilen Suriyeli mültecilerin sorunlarının çözülmesine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk sineması, göç, mülteci, Suriye, çocuk, kadın

ABSTRACT

MS/Ph.D THESIS

SYRIAN REFUGEES AND ISSUE OF SYRIAN IN TURKISH CINEMA

Talip GÜLTEKİN

**BATMAN UNIVERSITY INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES DEPARTMENT OF
Cinema and Television**

Advisor: Doç. Dr. Mehmet IŞIK

Year, 2019 Pages 100

**Jury
Doç. Dr. Mehmet IŞIK**

Dr. Öğr. Emre AŞILIOĞLU

Dr. Öğr. Emrah Özdemir

In this context, the selected sample method (2015), Refugee (Penaber) (2017), Life Line Syria (2016) Fateful (2017) Swimming Learning (2017), Guest (2018) films were analyzed with qualitative content analysis method. As a result of the analysis, it reached its results. As a of the analysis, it was concluded that the films analyzed had a classical narrative stucture, directed the audience to pity rather than making them think, the dramatic aspects of the refugee problem based on individual life stories were highlighted in the films and the emphasis on the economic aspect of the oroblem was weak. It is consideret that the withdrawal of the films, which aim at thinking of the audince by processing the different dimensions of the problem and breaking down the classical narretive structure, will create an awareness of the world public opinion on the subject and thus contribute to the resolution of the problems of the Syrian refugees whose numbers are expressed in millions.

Keywords: Turkish cinema, immigration, refugee, Syria, children, women

Önsöz

Üniversite hayatım boyunca elinden gelen yardımlarını esirgemeyen bütün hocalarıma ve arkadaşlarıma, tez aşamasında bir arkadaş gibi yönlendiren ve tezin son aşamasına kadar her konuda yardımcı olan ve desteğini esirgemeyen değerli danışmanım Mehmet Işık'a ve eğitim hayatım boyunca maddi, manevi en büyük destekçilerim olan anne ve babama teşekkür ediyorum.

İçindekiler	
TEZ BİLDİRİMİ.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ.....	iv
GÖRÜNTÜLER DİZİNİ.....	vii
TABLOLAR	ix
KISALTMALAR	xi
I. BÖLÜM.....	1
1.1.GİRİŞ	1
1.2.AMAÇ VE KAPSAM.....	2
1.3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	2
1.4.TEZ ESERİNİN ÖNEMİ.....	3
II.BÖLÜM	4
2.1. ORTADOĞU VE ARAP DÜNYASINA GENEL BİR BAKIŞ	4
2.1.1.Arap Dünyasında Arap Baharı'nın Başlaması	5
2.1.2. Arap Baharı ve Diğer Ülkelere Etkileri.....	7
2.2. SURİYENİN JEOPOLİTİK KONUMU VE YAPISI	11
2.2. 1.Suriye Sorununun Ortaya Çıkışı ve Etkileri.....	12
2.2.2. Türkiye- Suriye- ilişkileri ve Türkiye'nin Suriye Sorununa Dâhil Olması.....	14
2.3.1. Göç ve Mülteci Kavramı.....	15
2.3.2. Dünyada Göç Hareketleri.....	18
2.3.3. Türkiye'ye Yapılan Göçler	19
2.4.1. SURİYELİ MÜLTECİLER VE AVRUPA.....	23
2.4.2. Suriyeli mültecilerin ülkelerdeki sayısı.....	24
2.4.3.Türkiye'de Kayıt Altında Olan Suriyeli Vatandaş Sayısı	25
2.5.1. ARAP BAHARI SONRASI TÜRKİYE SURİYE İLİŞKİLERİ.....	26
2.5.2. Barınak Sağlama Çalışmaları	28
2.5.3. Eğitim Alanında Çalışmalar	28
2.5.4. Sağlık Alanında Çalışmalar.....	29
2.5.5. Sosyal Alanda Çalışmalar	29
2.5.6. Yeme İçme Alanında Çalışmalar	30
2.5.7. Güvenlik Alanında Çalışmalar	30
2.5.8.Ekonomi Alanında Çalışmalar	30

III.BÖLÜM.....	31
3.1. TÜRK SİNEMA TARİHİNE GENEL BAKIŞ.....	31
3.1.2.Türk sinemasında 2000’li Yıllar	32
3.2.1. Türk Sinemasında Göç.....	34
IV. BÖLÜM.....	37
4.1. TÜRK SİNEMASINDA SURİYE SORUNUNU VE SURİYELİ MÜLTECİLERİ KONU ALAN FİMLER.....	37
4.1.2.Fedakâr Filmi ve Çözümlemesi	38
Filmin Özeti ve Olay Örgüsü	39
Karakter Analizi	43
Filmin çözümlemesi	44
4.1.3.Terkedilmiş Filmi ve Çözümlemesi	45
Filmin Özeti ve Olay Örgüsü	45
Karakter Analizi	49
Filmin Analizi	51
4.1.4.Hayat Çizgisi Suriye Filmi ve Çözümlemesi	53
Filmin Özeti ve Olay Örgüsü	53
Karakter Analizi	61
Filmin çözümlemesi	62
4.1.5. Misafir Filmi ve Çözümlemesi.....	64
Filmin özeti ve Olay Örgüsü	64
Filmin çözümlemesi	69
Sonuç	75
Kaynakça.....	78
ÖZGEÇMİŞ.....	85

Görüntü Dizini

Görüntü.2.1. Bombalardan önce Suriye’de bir alışveriş merkezi	12
Görüntü.2.2. Bombalardan sonra Suriye’de bir alışveriş merkezi	12
Görüntü.2.3. Savaşın büyük mağduru olan çocuklar	12
Görüntü.2.4. Savaştan kaçan Suriyeli mülteciler	13
Görüntü.2.5. Türkiye’de kurulan kamplarda eğitim gören Suriyeli mülteciler	28
Görüntü.2.6. Suriyeli mültecilere sağlık hizmeti verilmektedir	28
Görüntü.4.1. Murat’ın ölüm sahnesi	39
Görüntü.4.2. Murat ve Zeynep’in sınırdan kaışı	40
Görüntü.4.3. Zeynep’in fenalaşması	40
Görüntü.4.4. Şoförün Zeynep’i taciz etmesi	41
Görüntü.4.5. Zeynep’in öldü sanıldığı sahne	41
Görüntü.4.6. Yaşlı adam ve karısının olayı anlamaya çalıştığı sahne	46
Görüntü.4.7. Kızın ameliyat masasındaki sahnesi	46
Görüntü.4.8. Yaşlı adam hemşirenin önünü keser	47
Görüntü.4.9. Yaşlı adamın öldüğü sahne	48
Görüntü.4.10. Kadın satıcısının arabasındaki haç figürü	51
Görüntü.4.11. Pazarlığın Türk bayrağı önünde yapılması	52
Görüntü.4.12. Doğan’ın nezarete atıldığı sahne	53
Görüntü.4.13. Kadının Suriye’de anlattıkları sahne	55
Görüntü.4.14. Hastanedeki patlama	56
Görüntü.4.15. Kamp alanı	57
Görüntü.4.16. Doğan ile Ayşe’nin çocuklar ile oyun oynaması	58
Görüntü.4.17. filmin son sahnesi	59
Görüntü.4.18. Meryem ve Lina’nın sınıra doğru gittikleri sahne	64
Görüntü.4.19. Sokakta kalma sahneleri	65

Görüntü.4.20. Lina'nın parkta kardeşi ile ilgilendiği sahne	65
Görüntü.4.21. Lina'nın bota doğru yürümesi	66

Tablolar

Tablo.2.1. Komşu ve çevre ülkelerde bulunan Suriyeli mülteci sayısı 24

Tablo.4.1. İncelenen filmlere ilişkin bilgiler 38

KISALTMALAR

BM: Birleşmiş Milletler

BMMYK(UNHCR): Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

AB: Avrupa Birliği

AFAD: Afet ve Acil Durum

SESAM: sinema Eserleri Sahipleri Meslek Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

SSP: Subakut Sklerozan Panensefalit Hastalığı

GAP: Güneydoğu Anadolu Projesi

AKP: Adalet Kalkınma Partisi

SUK: Suriye Ulusal Konseyi

I. BÖLÜM

1.1.Giriş

Kitlesel göç hareketleri başlangıç yıllarından itibaren sinemanın konu aldığı önemli sorunlardan birisi olmuştur. En genç sanat dalı olan sinema diğer sanat dalları benzer şekilde yaşanan toplumsal, siyasal, kültürel ve ekonomik sorunlara duyarsız kalmamış; dünyanın neresinde ortaya çıkarsa çıksın önemli olayları ve krizleri konu edinmiştir. Sinema tarihine bakıldığında en başarılı filmlerin çekildiği dönemdeki önemli sorunlara estetik bir dille ayna tutan yapımlar olduğu görülür.

Tunuslu sokak satıcısı olan Muhammed Bouazizi'nin 17 Aralık 2010 tarihinde kendisini yakması sonucu başlayan olaylar, literatürde “Arap Baharı” adıyla anılmaktadır. Sırasıyla Tunus, Libya, Mısır, Yemen ve Suriye’de etkili olan “Arap Baharı” Tunus, Libya, Mısır, Yemen’de uzun yıllardır iş başında olan devlet başkanlarının toplumsal başkaldırı sonucu görevlerinden uzaklaştırılmasına neden olurken Suriye’de etkileri halen devam eden bir iç savaşa ve kitlesele göç hareketlerine neden olmuştur.

Arap Baharı ile derin farklılıkları bulunan Arap dünyasında bir devrim hareketinin ve değişiminin önu açılmıştır. Bu sınıfsal ve mezhepsel farklılığın tarih boyunca çatışmalara neden olması da büyük devletlerin Ortadoğu üzerinde olan çıkarlarını yeni bir boyuta taşımıştır. Yaşanan ve yaşanmakta olan olaylar minvalinde, gelişen savaş ve cephe anlayışı büyük bir kaos, yaşam tehdidi ve katliamı ortaya çıkarmış, zorunlu göçü kaçınılmaz kılmıştır. Evrensel yasalar bağlamında her ülke belli bir kotada mültecilere ve sığınmacılara sınır kapılarını açmıştır. Her ülke sığınmacılara yönelik farklı yaptırımlar ve uygulamalar geliştirmiştir.

Suriye iç savaşı, diğer ülkeleri etkilemeye başlaması ile birlikte uluslararası bir soruna dönüşmüştür. Bu sorundan en çok etkilenen ülkelerden birisi de Türkiye olmuştur. Uyguladığı açık kapı politikası sonucunda resmi rakamlara göre 4 milyona yakın Suriyeliyi ülkesine kabul ederek dünyanın en fazla mülteci barından ülkeleri sırlamasında ilk sıraya yerleşmiştir. Böylece Suriyeli mülteciler kısa süre içerisinde Türkiye’de gündelik hayatın bir parçası durumuna gelmiştir. Bu gelişme sanat alanında da karşılık bulmuş; Suriyeli mülteciler roman, şiir, tiyatro, resim, müzik alanında birçok

esere konu olduğu gibi en genç sanat dalı sinemanın da ilgi gösterdiği sorunlardan birisine dönüşmüştür.

Bu çalışmada Türk sinemasında Suriye Sorunun ve Suriye mültecilerinin nasıl temsil edildiği araştırılmaktadır. Bu çerçevede amaçlı örneklem metoduyla belirlenen *Fedakâr*, *Terkedilmiş*, *Hayat Çizgisi Suriye* ve *Misafir* filmleri çözümlenerek bu filmlerde Suriye sorununun ve Suriye mültecilerinin nasıl temsil edildiği ortaya konulacaktır.

1.2.Amaç ve Kapsam

Türkiye kuruluş yıllarından itibaren büyük mülteci göçleri ile karşı karşıya kalmasına rağmen mülteci sorunu Türk sinemasında az işlenen bir konu olagelmıştır. Suriye’de 2011 yılında yaşanan iç savaş ve devamında yaşanan büyük göç Türkiye’yi derinden etkileyen bir konu olmuştur. Bu olay Türk sinemasında da karşılığını bulmuş, az da olsa bir ilgi uyandırmıştır. Bu çalışmada amaç Türk sinemasında Suriye Sorunun ve Suriye mültecilerinin nasıl işlendiğini ortaya koymaktır. Bu çerçevede örneklem metoduyla belirlen *Terkedilmiş* (2015), *Hayat Çizgisi Suriye* (2016),*Fedakâr* (2017), *Misafir* (2017) filmleri çözümlenerek bu filmlerde Suriye sorununun ve Suriye mültecilerinin nasıl temsil edildiği serimlenecektir.

1.3. Materyal ve Yöntem

Türk sinemasının Suriye sorununu ve Suriyeli Mültecileri nasıl işlendiğini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada amaçlı örneklem metoduyla belirlenen *Terkedilmiş* (2015), *Hayat Çizgisi Suriye* (2016) *Fedakâr* (2017),*Misafir* (2017) filmlerinin nitel içerik ve göstergebilim analizleri gerçekleştirilecektir. Yapılacak çözümleme neticesinde Türk sinemasında son yıllarında yaşanan en önemli mülteci olayının özneleri olan Suriyeli mültecilere nasıl bakıldığı ve Suriyeli mültecilere yönelik ideolojik ve söylemsel üretimin nasıl gerçekleştiği ortaya konulacaktır. Suriyeli mülteciler konusunu işleyen filmlerde en işlenen konuların başında olan Suriyeli mülteci kadınlar ve Suriyeli çocuk mültecilerin Türk sinemasında nasıl sembolize edildiği tartışılacaktır.

1.4. Tez eserinin Önemi

Mülteci sorunu ve yarattığı toplumsal problemler, Türk sinemasında işlenmeyen konulardır. Nitekim Türkiye kuruluş yıllarından bu yana bu sorunla sürekli karşı karşıya kalmıştır. Bu çalışma genelde mülteci sorununun, özelde ise Suriyeli mülteciler sorununun Türk sinemasında nasıl işlendiğini konu alan ilk tez çalışması olması nedeni ile önemlidir.

II. BÖLÜM

2.1. ORTADOĞU VE ARAP DÜNYASINA GENEL BİR BAKIŞ

Ortadoğu'daki Arap ülkeleri 2010 yılında başlayan ve günümüzde hala etkileri devam eden Arap Baharı ile sarsılmaktadır. Arap Baharı çeşitli reformların yapılması sonucunda başlatılmıştır. Reform talepleri karşılıksız kalınca bölgede protesto ve ayaklanmalar ortaya çıkmıştır. Gün geçtikçe protestoların ve ayaklanmaların şiddeti artmış ve silahlı çatışmalara dönüşmüştür. Ortadoğu'da ilk başta küçük olaylar ile başlayan toplumsal kalkışma hareketleri, kısa sürede yaygınlaşarak küresel etkileri olan bir dizi sorunun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ortadoğu'da başlayan olaylar ilk başlarda büyük bir yankı uyandırmamıştır; ancak kısa süre içerisinde küresel etkileri olan büyük bir krize dönüşmüştür. Sorunun küresel bir hal alması ile birlikte “Arap Baharı” olarak isimlendirilen olaylar, “Arap İsyanı”, “Arap Uyanışı” gibi ifadeler ile tanımlanmaya başlanmıştır (Bingöl, 2013, s.26-27).

En geniş anlamıyla Ortadoğu, batıda Fas'tan başlayarak doğuda Afganistan ve Pakistan'a, kuzeyde Türkiye'den başlayarak güneyde Habeşistan'a kadar uzanan coğrafyada yer alan ülkeleri kapsamaktadır. Kimi araştırmacılar buna kimi zaman Hindistan'ı, kimi zaman Balkan yarımadasını, kimi zamanda Kafkasya'yı eklemektedir. Bu en geniş sınırlar dışında Orta Doğu'yla ilgili olarak giderek daralan çeşitli sınırlandırmalar yapabilmektedir (Oran, 2001, s.194). Coğrafi bir kavramdan ziyade siyasi bir içeriğe sahip olan Ortadoğu kavramı ilk defa 1902 yılında Amerikan deniz tarihçisi ve stratejisti Alfred Thayer Mahan tarafından icat edildi. Mahan, Londra'da çıkan *National Review* isimli bir dergide yayınladığı makalede Basra Körfezinin öneminden bahsederek Arabistan ile Hindistan arasındaki bölgeye ilk defa “Orta Şark”, “Middle East” adını vermiştir (Lewis, 1964, s.75).

Ortadoğu tarih boyunca birçok medeniyete ve devlete ev sahipliği yapmıştır. Bunun sebebi önemli yeraltı kaynakları bakımından zengin olması ve bulunduğu konum itibari ile stratejik bir önem arz etmesidir. Tarih boyunca birçok kez istilaya uğramış bir bölge, farklı kültürler, farklı diller ve farklı dinlere ev sahipliği yapmıştır. Stratejik önemi, ticaret yollarının üzerinde bulunması, sahip olduğu yeraltı ve yerüstü zenginlikleri bölgeyi büyük güçlerin hedefi haline getirmiş, dolayısıyla da Ortadoğu'da savaş ve çatışmalar gündelik hayatın parçası haline gelmiştir.

Ortadoğu’da yaşanan iç karışıklıklar genel olarak bölgede istikrarın sağlanmak istenmesi sonucu ortaya çıkmıştır. Bunun önemli örneklerinden biri 2010 yılında Tunus’ta başlayan Arap Baharı’dır. Tunus’ta istikrarın sağlanması ve zamanla ekonomik, siyasi ve sosyal konularda ortaya çıkan olumsuzlukların giderilmesi için başlayan karışıklıklar çok geçmeden bölgedeki Mısır, Libya, Yemen ve Suriye gibi ülkelere de sıçramış ve küresel etkileri olan bir soruna dönüşmüştür. Bu ülkelerde çıkan olaylar sonucunda Ortadoğu’daki dış güçlerin etkisinde ve politikalarında da değişme olmuştur. Arap Baharı sonucunda her ülke kendi çıkarları doğrultusunda politikalar izlemeye başlamıştır. Konuya müdahil olan her bir ülkenin kendi çıkarları doğrultusunda çözümler dayatması sorunu derinleştirmiş ve içinden çıkılmaz bir hal almasına neden olmuştur. Yaşanan ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel olayların sonucunda Ortadoğu büyük bir ekonomik güç kaybına uğramış; siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda düzensizlik ortaya çıkmıştır.

2.1.1.Arap Dünyasında Arap Baharı’nın Başlaması

Birinci Dünya Savaşı sona erdikten sonra Ortadoğu giderek modernleşmeye başlamıştır. O süreçten günümüze kadar ve modernleşme ile birlikte birçok kez Ortadoğu’da değişimler olmuştur. Birinci Dünya Savaşı sonrasında bölgedeki Osmanlı hakimiyeti sona erdi. Uzun tartışmalardan sonra İttifak Devletleri Nisan 1920’de düzenlenen San Remo Konferansı’nda fikir birliğine vardılar ve Arap eyaletleri Osmanlı yönetiminden alınarak İngiltere ve Fransa arasında paylaşıldı. Eski eyaletler manda adı verilen birimlere bölündüler. İngiltere Irak ve Filistin’in Fransa ise Suriye’nin mandatörlüğünü üstlendi. Osmanlı İmparatorluğu’nun parçalanması Arap halkları açısından dört yüz yıldır davranışlarını şekillendiren siyasal, toplumsal ve dini düzenin sonu demektir. Pragmatik Osmanlı yönetimi bir derece bölgesel siyasal özerklik tanınmasının yanı sıra, Arap vilayetlerinde dini ve kültürel uygulama farklılıklarını da hoşgörüyle karşılamaktaydı. Ancak savaş sonrası devletlerin hükümetleri, önce Avrupalıların kontrollerinde ve daha sonra da bağımsız Arap rejimlerinde bu kadar hoşgörülü olmayacaklardı (Cleveland, 2005, s.185-189). Bu durum yeni sorunlara neden olacak ve bölgedeki gerilimi arttıracaktır. Birinci Dünya Savaşı Osmanlı İmparatorluğu’nun Arap vilayetleri üzerindeki kontrolünü nasıl gevşetmişse İkinci Dünya Savaşı da Ortadoğu’daki İngiliz-Fransız hâkimiyetinin sonunu hızlandırmış ve bölgedeki bütün büyük devletlere resmen bağımsızlık verilmesini sağlamıştır. Osmanlı

siyasal düzeninin yerine ayrı devletler kurulması, bölge sakinleri üzerinde çok ağır ekonomik ve ideolojik düzenlemeler yapılmasını gerektirmiştir. Bir zamanlar bir tek imparatorluk otoritesi altındaki bütünleşmiş ekonomik birim, artık parçalara bölünmüştü. Her yeni Arap Devleti'nin kendi gümrük tarifeleri ve yasaları, kendi parası ve Avrupalı efendisi ile kurulan kendi ekonomik bağları vardı. Birbirleri ile çatışan ideolojik kamplar Arap nüfusun sadakatini elde etmek için rekabet halindeydiler (Cleveland, 2005, s.185-189). Bu rekabet yeni çatışmaların da zeminini oluşturmaktaydı.

İkinci Dünya Savaşının sonunda Arap devletleri çok istedikleri bağımsızlığa kavuşmuştu. Ancak çok geçmeden Avrupalı yönetici ve askerlerin gitmesinin bağımlılığın sona ermesi anlamına gelmediğini öğrendiler. Fransa ve İngiltere'nin gitmesi ile doğan güç boşluğu kısa süre içerisinde ABD ve Rusya tarafından doldurulmaya çalışıldı ve Ortadoğu iki rakip gücün mücadele alanı haline geldi. 1948 yılında İsrail Devleti'nin kuruluşu ise bir yandan sorunları daha içinden çıkılmaz kılarken diğer yandan da Arap devletleri ile İsrail arasında 1948, 1956, 1967 ve 1973 yıllarında bir seri savaşın yaşanmasına neden oldu.

Soğuk Savaş yılları boyunca bölgede devam eden güç mücadelesi ve buna bağlı olarak ortaya çıkan güvenlik sorunları ve çatışmalar 1990 yılında Sovyetler Birliğinin çökmesi ile yerini ABD'nin bölge ülkelerine yönelik çeşitli gerekçelerle gerçekleştirdiği askeri operasyonlara bırakmıştır. Gerçekleştirilen bu askeri müdahaleler sonrası başta Irak olmak üzere bölge ülkeleri istikrarsızlaştırılmış, merkezi devletler zayıflamış ve halkın hoşnutsuzluğu daha da artmıştır. Böylece Ortadoğu terör örgütlerinin rahatça eleman bulabildikleri ve hareket ettikleri bir coğrafya haline gelmiştir. 11 Eylül 2011 saldırıları ve sonrasında yaşananlar ise 1990 sonrasında dünyanın tek süper gücü haline gelen ABD'nin bölgeye yönelik baskısının daha da artmasına neden olmuştur.

Arap Dünyası 2011 yılından itibaren yönetime karşı yapılan ayaklanmalar ile karşılaşmıştır. Tunus'ta 17 Aralık 2010 tarihinde Muhammed Buazizi isimli sebze satan seyyar satıcı bir gencin kendini yakması ile başlayan olaylar kısa süre içerisinde Libya, Mısır, Yemen ve Suriye gibi ülkelere sıçramıştır. Otoriter rejime karşı yapılan bu ayaklanmalar ve sokak yürüyüşleri ile ekonomik eşitsizlik ve gelir adaletsizliğinin ortadan kaldırılması amaçlanmıştır. Arap Baharı'nın başlamasında, bu ülkelerde yaşanan ekonomik sorunlar belirleyici olmuş; enflasyon, yüksek fiyatlar, ekonomik

başarısızlıklar, işsizlik, yolsuzluk ve konut sorunu bölgeyi patlamaya hazır bir bomba haline dönüştürmüştür (Buzkıran ve Kutbay, 2013: 150).

İlk başlarda sokak yürüyüşleri ile başlayan bu hareketler daha sonra silahlı çatışmaya dönüşmüş; Libya, Tunus, Mısır, Yemen gibi ülkelerde iktidarın el değiştirmesine neden olmuştur (Sandıklı ve Kaya, 2014, s.193-197).Tunus'ta Zeynel Abidin Bin Ali, Mısır'da Hüsnü Mübarek, Yemen'de Ali Abdullah Salih ve Libya'da Muammer Kaddafi uzun yıllardır sürdürdükleri devlet başkanlığı görevlerinden ayrılmak zorunda kalmışlar hatta Kaddafi ve Salih olaylar sırasında sadece iktidarlarını değil yaşamlarını da kaybetmiştir.

Ayaklanmaları durdurmak amacıyla halka yönelik reformlar yapılmaya çalışılmıştır (Sandıklı ve Kaya, 2014, s.197). Kaddafi, isyancılar tarafından linç edildikten sonra yerine isyancıların lideri konumunda olan Mustafa Abdulcelil getirilmiştir. Abdulcelil, Kaddafi döneminde adalet bakanıydı ve şeriat alanında ihtisas görmüştür. Kaddafi'nin ölümünden sonra yaptığı ilk konuşmada, bundan sonra şeraite uymayan her şey geçersiz sayılacak demesi, Arap Baharı'nda demokrasi için devrim yapan isyancıların demokrasi istekleri ile yeni yöneticilerin demokrasiden anladıklarının aynı şey olmadığını açıkça ortaya koymuştur. Uluslararası medyadan gelen yoğun tepkiler üzerine konuşmasını biraz daha yumuşatsa da ülkenin bundan sonraki rejiminin açık olarak şeriat olacağını sinyallerini vermiştir. Yani getirilmek istenen rejim demokrasi değil şeriat olmuştur. Arap Baharı'nın Tunus ve Mısır da başlayıp, Libya ve Suriye de hüzne dönmesi ile yapılan bu ayaklanmalar ile en çok etkilenen ülkelere biri elbette Suriye olmuştur. Bilindiği gibi bu ayaklanmalar Suriye'de ülkeyi ciddi bir iç savaşın ve olası bir rejim değişikliğinin eşiğine getirmiş ve bu değişiklik Türkiye-Suriye ilişkilerinde sonun başlangıcı olmuştur (Kambur, Tuğçe, 2012).

2.1.2. Arap Baharı ve Diğer Ülkelere Etkileri

Arap Baharı bölgesel etkilerinin yanında küresel etkilere de sebep olmuştur. Arap Baharı sonrasında bölgede sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel çıkarları olan devletlerin izlemiş olduğu politikalar farklılık göstermiştir. Bazı devletler çıkarları doğrultusunda arabuluculuk yaparken; bazı devletler ise olası bir barışı engelleme yönünde faaliyetler yürütmüştür. Tüm devletlerin izlemiş olduğu politikaların biçimlenmesinde bölgenin stratejik konumu ve bölgenin yeraltı kaynakları bakımından zengin olmasının etkili olduğunu söylemek mümkündür.

a. ABD: Arap Baharı başlamadan önce ABD'nin Ortadoğu için uzun yıllardan beri var olan politikaları mevcuttur. Arap Baharı başladıktan sonra ABD Ortadoğu'da terör ile mücadele, İsrail'in güvenliğini sağlama ve enerji kaynaklarını koruma gibi politikalar yürütmüştür. Arap Baharı başladıktan sonra ABD'nin desteklemiş olduğu bazı yönetimler devrilmiştir. Bu yönetimlerin devrilmesi ve olayların gittikçe büyümesi ile ABD'nin Ortadoğu'daki çıkarları zedelenmeye başlamıştır. ABD'nin o dönem devlet başkanı olan Barack Obama Ortadoğu'daki çıkarlarının zedelenmemesi için rejimlere karşı yapılan ayaklanmaları desteklemiştir. ABD'nin çıkarlarını zedeleyecek herhangi bir olasılık ortaya çıktığı zaman ABD için çıkarlarını gözetmek daha öncelikli olmuştur. Bir yandan ayaklanmaları desteklerken; diğer yandan ise George W. Bush döneminde sarsılan ABD'nin imajını tekrar düzeltme çalışmaları içinde olmuşlardır. Diğer devletler gibi ayaklanmaları desteklese de ilk amaçları kendi statülerini korumak ve kendi statülerine olan saygınlığı arttırmak olmuştur. Arap Baharı boyunca ABD çıkarlarını gözetecek şekilde bir politika izlemiştir (Şanlı, 2014, s.1-2).

b. Fransa: Fransa bulunduğu konum itibari ile ve Akdeniz ülkelerinden birisi olması ile geçmişten beri Ortadoğu ile ilişki içindedir. Gerek bölgeye yaptığı yatırımlar ile gerekse bölgedeki siyasi politikalarıyla Ortadoğu ile ilgilenen ülkeler arasında varlığını sürekli devam ettirmiştir. Ortadoğu'da Arap Baharı'nın başlaması ile birlikte Fransa yönetimindeki G8 ülkeleri arasında bölgede demokratik sürecin gelişmesi bakımından bazı önemli alanlarda düzenlemeler yapılmak istenmiştir. Bölgedeki güvenliği sağlamak, ekonominin düzenli bir şekilde yürütülmesi için iş imkânını yaratmak ve sınırlar arası bütünleşmeyi sağlamayı öngörmüşlerdir. Fransa'da 2012'de cumhurbaşkanı olan François Hollande bölgedeki ülkeler ile daha sağlam ilişkiler kurmak istemiştir. Fransa ilk başlarda Arap Baharı karşısında nasıl bir politika izleyeceğine karar verememiştir. İsyanlar başladığında isyanları bastırmak için bölgeye güç takviye etmek isteyen Fransa daha sonra bu çizgisini değiştirerek isyanları destekleyen tavırlar sergilemeye başlamıştır. Arap Baharı boyunca Fransa'nın sergilemiş olduğu tavırlar değişime uğramıştır (Aras, 2017, s.143-144).

c. Rusya: Olaylar başladıktan sonra Rusya herhangi bir müdahalede bulunmamıştır. Özellikle AB ve ABD ile ters düşmemek için böyle bir politika izlemiştir. Rusya, hem AB ve ABD'ye ters düşmemeye dikkat etmiştir; hem de onları destekleyecek girişimlerden uzak durmaya çalışmıştır. Rusya'nın bu şekilde davranmasının nedeni uluslararası saygınlığını korumak ve var olan saygısından ödün

vermemek olduğu söylenebilir. Bununla birlikte bölgede çıkan olaylar Rusya'nın lehine olmuştur. Çünkü Ortadoğu Rusya için birincil sorun değildir. Bunun aksine Ortadoğu'da yaşanan olaylar sonucunda petrol fiyatları ve ülkedeki güvensizliğin artması, Rusya'ya ekonomik güç kazandıran olaylar olmuştur. Olayların Suriye'ye sıçraması ile birlikte Rusya sessizliğini bozmuştur. Ortadoğu'da Rusya'nın ortağı konumunda olan ülke Suriye'dir. Olayların Suriye'ye sıçraması Rusya'nın da işine gelmemiştir. Bu sebepten dolayı Batı ile sorun yaşanmaktan çekinmemiştir. Beşer Esad yanlısı politikalar izlemiştir. Öncelikle diplomasi yolu ile yapılan isyanları ve hareketleri durdurmak ve barışçıl bir ortam yaratmak istenmiş; ancak ilerleyen süreçte ülkede yaşanan çatışma ortamına fiili olarak da müdahil olmuştur. Rusya ile Suriye'nin ekonomik, siyasi ve sosyal ilişkileri Sovyetler Birliği dönemine kadar uzanır. Suriye'nin ekonomik sosyal ve siyasi güç kaybına uğraması Rusya'nın Suriye ile geçmişten beri olan güç kaynaklarını zedeleneyeceği anlamına gelmektedir (Kayrak,2011,s.117-118).

d. Almanya: Avrupa'nın ekonomik ve siyasi bakımdan önemli güç unsurlarını oluşturan Almanya Arap Baharı'nın başlaması ile birlikte diğer ülkeler gibi ani karar verip politikasını belirlememiştir. Daha çok arka planda kalıp yaşananları izlemiştir. İlk başlarda bölgeye herhangi bir ekonomik ve askeri yardımda bulunmamıştır. Almanya'nın bu şekilde davranmasındaki temel etken geçmişte Nazizm gibi olayların uluslararası saygınlığı zedelemiş ve Soğuk Savaş sonrası elde ettiği saygınlığı tekrar yitirmek istememesi olduğu söylenebilir. Daha sonra Almanya Arap Baharı'nın yaşandığı ülkelerde siyasi istikrarın sağlanması ve ekonomik kayıpların önlenmesi gerektiğini savunan bir politika benimsemiştir. Almanya Arap Baharı sonucunda zarar gören ülkelere insani yardımın yapılması gerektiğini savunmuştur. Ama bunun tek başına yapılabilecek bir şey olmadığını vurgulamıştır. Bu yardımların insan haklarını ön plana alan bir politika eşliğinde yapılması gerektiğini söylemiştir. Almanya yönetimi Arap ülkeleri arasında ekonomik iş birliğini sağlamak istemiştir. Ortaya çıkan istikrarsızlığı önlemeye çalışmıştır. Buna bağlı olarak da Arap ülkelerinin üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmeleri gerektiğini savunmuştur. Almanya'nın Arap Baharı yönünde bu şekilde politikalar benimsemesi bölge ile olan ekonomik ilişkilerine olumlu yansımıştır. Bölge ile olan ekonomik ilişkilerinde ciddi oranda bir büyüme meydana gelmiştir. Bunun yanında Almanya bölgenin daha berbat bir hale gelmemesi için kaçan mültecileri kabul etmeyeceğini açıklanmıştır. Buradaki amaç bölge dışına yapılacak

olan zorunlu göçleri durdurmak istemesi olduğu savunulmuştur. Fakat daha sonra birçok ülkeye olduğu gibi Almanya'ya da göçler oluşmuştur (Aras, 2017, s.64-66).

e. Türkiye: Arap Baharı'nın başlaması ile birlikte Türkiye'nin sınır bölgesinde hareketlilik oluşmaya başlanmıştır. Türkiye'nin en uzun kara sınırı Suriye ile olan 911 kilometrelik sınırıdır. Bu sınırdan Suriye'deki savaştan kaçan mülteciler geçmeye başlamıştır. Kimi mülteciler güvenli bir şekilde sınırdan geçerken; kimi mülteciler ise yasal olmayan yollar ile Türkiye'ye giriş yapmışlardır. Türkiye sınırdan geçiş yapan mültecilerin barınması için kamplar kurmuştur. Giyim beslenme ve barınma gibi bütün ihtiyaçları giderilmeye çalışılmıştır. Öte yandan Suriye'deki yönetime olayların durması için çağrılarda bulunmuştur. Ama Türkiye'nin kaçan mültecilere ev sahipliği yapması Suriye'deki yönetimin çıkarlarına ters düştüğü için Türkiye'nin çağrılarını kayıtsız kalınmıştır.

Arap Baharı siyasi sorunlar ile beraber ekonomik sorunlarda ortaya çıkarmıştır. Türkiye'nin Ortadoğu ülkelerinin bir kısmı ile ekonomik ilişkileri vardır. Olayların bu ülkelere sıçraması, Türkiye'nin ekonomik gücünü sarsmıştır. Türkiye'nin bölgeye yaptığı ithalat ve ihracatta azalmalar meydana gelmiştir. Arap Baharı başladığından beri Türkiye diğer ülkelere nazaran daha insani bir politika izlemiş; milyonlarca Suriyeliye kapılarını açarak büyük bir ekonomik yük altına girmiştir. Avrupa Birliğinin vaat ettiği yardımları yapmaması ve gerekli desteği vermemesi Türkiye'nin yükünü arttırmış; ülke bir yandan mültecilerin neden olduğu ekonomik ve toplumsal sorunlar ile uğraşılırken diğer yandan uluslararası bir problem olan Arap Baharı'nın siyasi sonuçları ile boğuşmak zorunda kalmıştır (Aras,2017,s.143-144).

f. İran: Arap Baharı'nın başlaması ile birlikte İran'ın izlediği politikalarda değişiklikler meydana gelmiştir. Tunus ve Mısır'da olayların başlaması ile birlikte İran herhangi bir müdahalede bulunmamıştır. Aksine olayların başlamasından büyük bir memnuniyet duymuştur. Olayların etkisinin Libya ve Suriye'de hissedilmeye başlamasıyla İran'da çekinceler oluşmaya başlanmıştır. İran Arap Baharını “İslami bir uyanış” olarak algılamış ve sembolize etmeye çalışmıştır. Bütün ülkelerin yansıttığı dış politikalar gibi İran'da Arap Baharı konusunda kamuoyunu kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaya çalışmıştır. İran yönetimi Tahrir'deki göstericileri desteklerken; Tahran'da aynı gösterileri yapan ve aynı sloganları atan göstericiler gözaltına alınmıştır. Arap Baharı sonucu Türkiye'nin izlemiş olduğu politikalar ile İran ve Türkiye arasında gerginliğin oluşmasına neden olmuştur (Uygur, 2012, s.3-4).

2.2. SURİYE’NİN JEOPOLİTİK YAPISI VE KONUMU

Kuzey yarımkürede, 32°-37° kuzey enlemleri ile 35°-42° doğu boylamları arasında yer alan Suriye; Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının kesişim bölgesi üzerinde bulunur. Bu eşsiz konumu ile büyük stratejik öneme sahip olan ülke, doğuda Irak, batıda İsrail ve Lübnan, kuzey ve kuzeybatıdan Türkiye ve Akdeniz ile çevrilidir. Resmi adı “*El Cumhuriyetü’l-Arabiyye es-Suriye*” olan Suriye Arap Cumhuriyeti’nin yüzölçümü 185.180 km² olup Başkenti Şam, dini İslam, dili Arapçadır. Topraklarının Golan Tepeleri bölgesinde bulunan 1.295 km²’lik kısmı İsrail işgali altındadır. Suriye topraklarının büyük bir kısmı çöllerle kaplı olup ülkenin büyük bir kısmı kurak ve yarı kurak iklimin etkisi altındadır. Bu durum ülkede nüfusun, ekonomik faaliyet alanlarının ve sosyal yaşamın dağılımında bölgeler ve şehirler arasında büyük tezatlıklar oluşturmuştur (Akengin ve Yaşar, 2018, s.28).

Suriye nüfusunun % 90’ı Arap’tır ve geriye kalan yaklaşık % 10’luk kesimi Kürtler, Ermeniler, Çerkezler ve Türkmenler oluşturur. Fakat Suriye’nin Arap çoğunluğu mezhepsel ayrılıklar nedeniyle bölünmüş durumdadır. Suriye’nin genel nüfusu içinde Sünni Müslümanlar %74’lük bir kesimi oluştururken, nüfusun %16’sı etnik açıdan Arap olan Nusayriler (Arap Alevileri), Dürzüler, İsmaililer gibi Şii İslam’ın mezheplerine mensuptur. Farklı mezheplerdeki Hristiyanlar ise nüfusun %10’unu oluşturur (Dinçer ve Coşkun, 2011, s.5).

Suriye sözcüğünün kökeni ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Herodot’a göre Suriye Asuriye’nin kısaltılmış biçimidir. Modern çağ bilim adamları bu sözcüğün kaynağı olabilecek bazı yerel yer isimleri saptamışlardır. Suriye adı ilk kez Yunancada görülür ancak Helen öncesi metinlerde izine rastlanmaz. Bizans ve Roma resmi diline geçen bu Yunanca ad, VII. yüzyılda Arap istilasından sonra neredeyse tamamen kaybolmuş ve Şam olarak adlandırılmıştır. XIX yy’ın ikinci yarısında Avrupa’nın etkisiyle yeniden kullanılmaya başlayan Suriye ismi, 1865’te Osmanlı yönetimi tarafından Şam vilayetinin adı olarak resmen benimsenmiş ve I. Dünya Savaşı’ndan sonra Fransız mandasının kurulmasıyla bu ülkenin adı olmuştur (Lewis, 2003, s.25). 1946 yılında bağımsızlığını kazandıktan sonra uzun süre kargaşa ve askeri darbelerle boğuşan ülke Hafız Esad’ın 1970 yılında bir askeri darbeye yönetimi ele geçirmesinin ardından Esad ailesi tarafından yönetilmeye başlandı. Kırk yıl boyunca ülkeyi tek adam olarak yöneten Hafız Esad’ın 2000 yılında ölümünün ardından yerine oğlu Beşar Esad geçti.

Suriye ekonomisinin büyük bir çoğunluğunu tarım, imalat ve hizmet sektörü oluşturmaktadır. En önemli yeraltı kaynakları petrol ve doğalgazdır. Ayrıca Suriye, Irak ve Suudi Arabistan'dan gelen petrol ve doğalgaz hatlarının Akdeniz'e çıkış kapısı niteliğindedir. Suriye'de hayvancılık ve turizm gelirleri de önemli bir paya sahiptir. Suriye ekonomisinin en büyük sorunu işsizliktir. 2000 yılındaki verilere göre Suriye'deki işsizlik oranı yaklaşık olarak % 8'e yükselmiştir (Öztürk, 2006, s.3-5). Yaşanan iç savaş var olan ekonomik sıkıntıları ve gelir eşitsizliğini daha da derinleştirmiş durumdadır. Ayrıca ülkenin güney ve kuzey kesimleri arasında da önemli farklılıklar bulunmaktadır

2.2. 1.Suriye Sorununun Ortaya Çıkışı ve Etkileri

Diğer ülkelerde başlayan ve zamanla büyük boyutlara ulaşan ayaklanmalar ve protestoların etkisi Suriye'de de görülmeye başlanmıştır. Suriye'de başlayan ayaklanmalar ve protestolar ilk başlarda küçük çaplı ve bazı bölgelerde etkili iken daha sonra bölgeleri aşip ülkenin tümüne yayılmıştır. Ülkenin tümüne yayılması ile birlikte ayaklanmaların ve protestoların şiddeti ve boyutu gün geçtikçe daha çok büyümüştür.

Suriye'de iki gencin duvar yazıları yazmaları sonucu tutuklanmaları ve tutuklandıktan sonra ağır işkenceler görmesi sonucu olaylar alevlenmeye başlanmıştır. Bu işkenceleri usulsüz gören gençlerin mensup oldukları aşiret bireyleri ayaklanmalar çıkarmaya başlamıştır. Bu olay sonucunda başlayan ayaklanmaların etkisi ve şiddeti gün geçtikçe artmıştır (Özlü,2017, s.478-479).

Suriye'de isyan çıkaran gruplar, Mısır ve Tunus'taki isyancıları örnek alarak isyan hareketlerine başlamış olmalı ki onlara benzer isyanlar ortaya çıkmıştır. Fakat Suriye'de yaşanan isyanlar ile Mısır ve Tunus'ta yaşananlar arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Suriye'de rejim Nusayrilerin desteğini alarak güçlü bir yapı oluşturmuştur. Güvenlik güçlerini ve devlet organlarını da bünyesinde barındıran bu yapı, isyanlar karşısında Esad'ı desteklemeye ve korumaya devam etmiştir (Yılmaz, 2011, s.19-20).

Arap Baharı olarak isimlendirilen süreç diğer bölge ülkelerinde iktidarın devrilmesine yol açarken, Suriye'deki Esad yönetiminde uygulanan politikalar gün geçtikçe şiddetini daha çok arttırmıştır. Bunun sonucunda ülkede dağıntık olan muhalifler Suriye Ulusal Konseyi (SUK) adı altında birleşerek iktidara karşı savaşılmaya başlamışlardır. Bunun sonucunda Esad yönetimi tutukluları serbest bırakma, yapılan uygulamalarda değişiklikler yapma gibi vaatlerde bulunmuştur. Halk buna inanmamış,

ayaklanma ve protestoları şiddetli bir şekilde devam ettirmişlerdir (Bayraktar, 2015, ss.54-55). Böylece ülke halen devam eden bir iç savaşa sürüklenmiş, şehirler bombalanmış (**Görüntü.2.1.**), on binlerce insan ölmüş, Suriye yaşanılmaz bir yer haline gelmiştir.

Görüntü. 2.1. Bombalanmadan önce Suriye de bir alışveriş merkezi

Görüntü .2.2. Bombalanmadan sonra alışveriş merkezi

Suriye’de en önemli sorunlardan biri göç etme, yani yerinden edilme sorunudur. Savaşın ilk kıvılcımları ile ortaya çıkan bu sorun ile birlikte hem ülke içinde hem de ülke dışına mecburi göçler olmuştur. Göç hareketlerinin başlaması ile operasyon alanları genişlemiştir. Göç etmek zorunda kalan insanların nüfusunun çoğunluğunu çocuklar oluşturmuştur.(**Görüntü 2.3.**).

Görüntü .2.3. Savaşın en büyük mağduru olan çocuklar

Göç etmek zorunda kalan insanlar göç ettikleri yerlerde büyük bir adaptasyon süreci geçirmişlerdir (**Görüntü.2.4.**). Karşılaşılan yeni insanlar, yeni coğrafyalar ve yeni toplumlara uyma süreci zaman almıştır. Bunun dışında fiziki ve biyolojik ihtiyaçları olan beslenme, barınma gibi ihtiyaçlarını karşılamada büyük sıkıntılar çekmişlerdir. Daha savaşın etkisinden kurtulamayan bu insanlar, bu zorluklar sonucunda büyük bir korku ve telaş içine girmişlerdir.

Görüntü.2.4. Savaştan kaçan Suriyeli mülteciler

2.2.2. Türkiye- Suriye- ilişkileri ve Türkiye'nin Suriye Sorununa Dâhil Olması

Türkiye güneyde olan Suriye ile en uzun kara sınırına (911km) sahiptir. Suriye'nin Türkiye'ye yakınlığı ve Türkiye'nin komşusu olması geçmişten beri bazı sorunları beraberinde getirmiştir. Bu sorunlardan ilki Hatay'ın Türk toprağı kabul edilmesidir. Suriye ve Türkiye için sorun teşkil eden başka bir konu ise su sorunudur. Bir üçüncü ise Türkiye'nin uygulamak istediğı Güneydoğı Anadolu Projesi (GAP)'dir. GAP projesi Suriye'nin çıkarlarına ters düştüğü için, projenin uygulanmaması için farklı politikalar uygulamıştır. En önemli sorunlardan biri de Suriye'nin terör örgütlerine

destek vermesi olmuştur. Genelde bölgeyi özelde ise Türkiye'yi rahatsız eden PKK terör örgütüne vermiş olduğu destek, Türkiye ile olan ilişkilerini olumsuz etkilemiştir(Duran, 2011,s. 508-509).

Arap Baharı hem başladığı ülkelerde hem Ortadoğu'da hem de uluslararası arenada büyük yankı uyandırmıştır. Arap Baharı'nın diğer ülkelerde başlayıp Suriye'ye sıçraması sonucunda Türkiye'nin olaylara yönelik tavırlarında değişimler meydana gelmiştir. Komşularla sıfır sorun politikası içinde olan Türkiye, Arap Baharı olaylarının gidişatına göre olaylara müdahale etmeye başlamıştır. Arap Baharı etkisinin ülke ve bölge sınırlarının dışına taşınması ile Türkiye oluşmuş ya da oluşabilecek tehlikelere karşı önlem almaya çalışmıştır (Gözen, 2011,s.6-7-8).

Suriye'de başlayan Arap Baharının etkisini en çok hisseden ülkelerden birisi Türkiye olmuştur. Türkiye ilk başta ayaklanmalara ve protestolara ılımlı yaklaşmıştır. Gün geçtikçe devam eden ve artan olaylar ile beraber Türkiye sınırında hareketlilik oluşturmaya başlamıştır. Buna karşılık Türkiye Esad rejimine, halkın taleplerini karşılamak için isteklerde bulunmuştur. Esad rejimi bu isteklere kayıtsız kalmak ile birlikte olayların şiddetini ve etkisini daha da arttırmıştır. Bunun sonucunda Türkiye, bir taraftan Esad rejiminden kaçan vatandaşları sınır illerde konaklamaya çalışırken bir taraftan da Esat yönetimi durdurmak için askeri sevkiyatlar düzenlemeye başlamıştır (Karkın ve Yazıcı, 2015,s.206-207).

2.3.1. Göç ve Mülteci Kavramı

Bir toplumsal yapının şekil almasında birçok faktörün etkisi vardır. Bu faktörler arasında göç olgusu çok büyük bir etkiye sahiptir. Tarih boyunca insanlar yer değiştirme eğilimi içinde olmuştur. Yapılan göçlerin niteliği de tarih boyunca sürekli değişiklikler göstermiştir. Bu değişimler kimi zaman ekonomik, kimi zaman siyasi, kimi zaman doğal olaylar, kimi zaman da sosyal nedenler şeklinde olmuştur (Akıncı ve Ark, 2015,s.60).

Göç olgusu bireysel bir olgu olduğu gibi, değişen şartlar ile beraber bazen kitlesel bir olgu olarak da gerçekleşmiştir. Göç olgusunun kitlesel olduğu zamanlar genellikle savaş dönemleri olmuştur (Birinci Dünya Savaşı, İkinci Dünya Savaşı gibi).

değiştirme işlemi gönüllü olduğu takdirde göç, zorunlu bir sebepten kaynaklandığı takdirde iltica olarak adlandırılmakta ve iltica eden kişiye ise mülteci denilmektedir (Türkoğlu, 2011, s.102).

Pazarcı (2007, s.153), sığınmacıların statüsüne ilişkin sözleşme ile 16.12.1996 tarihli protokole dayanarak mülteciliği bir kişinin veya birden fazla kişinin yabancı bir devletin ülkesine, diplomasi temsilciliği ya da konsolosluk binalarına savaş gemilerine ya da uçaklarına girerek kendi devletinin ya da başka devletlerin kendilerine karşı yapılan ekonomik, siyasi sosyal baskılardan kaçması ve sığınmak istediği devletin güvencesini elde etmesi şeklinde tanımlamaktadır.

Mültecilik görece yeni tanımlanan hukuki bir statü olsa da, sığınma hakkı ve göçmenlik neredeyse bilinen insanlık tarihi kadar eski kavramlardır (Palabıyık ve Koç, 2011, s.325). Tarih boyunca insanlar zulüm, silahlı çatışma, iç savaşlar, siyasi şiddet vb. nedenlerle güvenli bölgeler aramak zorunda kalmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar mültecilerle ilgili konular uluslararası bir sorun olarak görülmemiş; mültecilerin korunmasına yönelik evrensel kurallar ve normlar savaş sonrasında meydana gelen gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Bu dönemde Milletler Cemiyeti tarafından Avrupa'daki mülteci sorunlarına çözüm bulmaya yönelik çeşitli girişimler de bulunulmuş, ancak yapılan girişimler kalıcı düzenlemelere dönüşmemiştir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında milyonlarca insanın ülkelerinden edilmeleri, mültecilik konusunda daha kapsamlı ve kalıcı çözüm arayışlarını kaçınılmaz kılmıştır (Öğüttüren ve Güvenç, 2017, s.155).

Mültecilerin hukuki anlamda bir statüye erişmesini sağlayan ilk kalıcı düzenlemeler 1951 Cenevre Sözleşmesi ile yapılmıştır. Bu sözleşmede mültecilerin haklarının savunulması amaçlanmıştır. Bu düzenleme içerdiği maddeler bakımından yetersiz kalmıştır. Sözleşmedeki maddelerin yetersiz kalması ile birlikte mülteci hakları ile ilgili 1967 protokolü ile yeniden düzenlemeye gidilmiştir. 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Birleşmiş Milletler Cenevre Sözleşmesi mülteciyi şu şekilde tarif etmektedir:

“Vatandaşı olduğu devletin ülkesinde meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı

ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahıs.”

Türk mevzuatında ise 1967 protokolünden farklı olarak bir de mülteci kavramı yanında sığınmacı kavramına yer verilmiştir. Türkiye 1967 protokolünü çekinceli olarak kabul etmiş, sözleşmenin birinci maddesine çekince koyarak coğrafi sınırlamada bulunmuştur (Bozbeyoğlu, 2015, s.64). 30.11.1994 tarihinde 22127 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren “Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” hükümlerine göre mülteci:

“Avrupa’da meydana gelen olaylar sebebiyle ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancısıdır”.

Sığınmacı ise;

“İrki, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancısıdır”.

Türkiye'de İltica Hukuku alanında ilk yasal düzenleme 4 Nisan 2013 tarihinde kabul edilen 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’dur (Kaya ve Eren, 2015, s.25).11 Nisan 2014 tarihinde yürürlüğe giren kanun ile yabancıların Türkiye’ye giriş çıkışları ile Türkiye’den koruma talep yabancılara sağlanacak kapsamı belirlenmiş ve yabancılara ilişkin mevzuat tek çatı altında toplanmıştır.

2.3.2. Dünyada Göç Hareketleri

İnsanlık tarihi boyunca toplumların, mekanların, kültürlerin oluşmasında göç olgusu büyük bir önem taşımıştır. Tarih boyunca dünyanın genelinde büyük göç hareketleri meydana gelmiştir. Göç olgusunun meydana gelmesinde ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel ve doğa olayları gibi faktörler etkili olmuştur. Göçe etki eden etmenler

göç sonrasındaki süreci de etkilemiştir. Göç edilen ve göç edinen yerlerde ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal alanlarda birçok değişim meydana getirmiştir. Ekonomik nedenli göçler genel olarak kırsal kesimden kentlere doğru yapılan veya daha geniş bir ifade ile geri kalmış bölgelerden gelişmiş bölgelere doğru yapılan göç hareketleridir (Ekici ve Tuncel,2015,s.13-14).

Uluslararası göç olgusu tam net olamamak ile beraber 20. Yüzyılda oluşmaya başlamıştır. Siyasi sorunlar, insani bunalımlar, ekonomik problemler gibi nedenlerden dolayı Batı ülkelerine olan göçler artmıştır. Yapılan göçler sonucunda göç edilen ve göç edinen yerlerde, ekonomik ve sosyal düzensizlikler ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan düzensizlikler sonucunda ABD, Kanada, Fransa, İngiltere ve Almanya gibi batılı devletler kendi çıkarlarını koruyacak şekilde bu konuda düzenlemeler yapmaya ve kanunlar çıkarmaya başlamışlardır (Akıncı,2014,s.178-179).

Ergüven ve Özturanlı'ya (2013,s.1007) göre insanların bir arada yaşamaya başlaması sonucu anlaşmazlıklar ortaya çıkmıştır. Bu anlaşmazlıkların getirdiği siyasi sosyal ve ekonomik olaylar sonucunda göç olgusu oluşmaya başlanmıştır. Göç olgusu ortaya çıktıktan sonra göçmenlerin ve mültecilerin haklarını savunmak için bazı kanunlar uygulanmaya başlanmıştır. Bu kanunlar eşitsiz ve taraflı kanunlar olduğu için yaşanan nüfus değişikliği ve mülteci hukuku Birleşmiş Milletler için önem arz eden bir konu olmuştur (Ergüven ve Özturanlı,2013,s.1007). Uluslararası, plansız bir şekilde yapılan göçler sonucunda şiddet, korku, güvensizlik, insan hakları ihlali gibi sonuçlar da ortaya çıkmıştır. Tüm bunların sonucunda göç olgusu bölgesel olmaktan çıkıp küresel bir hale dönüşmüştür (Ünal,2014,s.67-68).

Dünyada şimdiki yerleşim yerlerinin belirlenmesinde ve sınırların çizilmesinde geçmişte yaşanan göç hareketlerinin büyük bir etkisi vardır. 20 ve 21. Yüzyılda göç olgusunun oluşmasındaki temel amaç ekonomiktir denilebilir. İkinci büyük sebep ise bazı bölgelerde ortaya çıkan sıcak çatışmalar olduğu söylenebilir. Bu sebeplerden dolayı Asya'nın geri kalmış ülkeleri olan Afganistan ve Pakistan gibi ülkelerde ve Ortadoğu ülkeleri olan Suriye ve Irak gibi ülkelerde iç çatışmaların başlaması ile birlikte Avrupa'ya doğru yapılan büyük göçler meydana gelmiştir (Efe, 2018, s.16-17).

2.3.3. Türkiye'ye Yapılan Göçler

Çağdaş dünyanın şekillenmesinde geçmişteki göç hareketleri etkili olduğu gibi Türkiye'nin de bugünkü şeklini almasında göç hareketlerinin etkisi çok büyüktür.

Türkiye geçmişten beri yaşanan uluslararası göç hareketlerinde genelde transit ülke konumunda olmuştur (Efe, 2018, s.16-17).

Ülkemize doğru yapılan göç hareketleri Osmanlı Devleti'nin çökmeye başlaması ile birlikte hız kazanmıştır. Osmanlı Devleti'nin hakimiyet alanı daraldıkça kaybedilen bölgelerden yerleşilen bölgelere doğru göç edilmeye başlanmıştır. 1922'de yapılan Kırım Savaşı ile birlikte Kırımlı Müslümanlar Anadolu'ya göç etmeye başlamıştır. Osmanlı Devleti döneminde meydana gelen bir büyük göç kitlesi ise 93 Harbi sonrası Balkanlar'dan Anadolu'ya yapılan göç hareketleridir. Osmanlı döneminde yapılan göç hareketlerine bakıldığında genel olarak 18. yüzyıldan 20. yüzyılın başlarına kadar çeşitli nedenlerle Balkanlar'dan, Kafkasya'dan ve Kırım'dan göç hareketleri olduğu görülmektedir (Barut,2018, s.163-166).

Cumhuriyet döneminde de göç hareketleri devam etmiştir. Anadolu'dan ayrılan gayri Müslimlerin yerine dışarıdan gelen Müslüman ve Türk vatandaşlar ile Anadolu Türkleştirilmiştir. Lozan Antlaşması ile çözüme kavuşmayan nüfus mübadelesi 10 Haziran 1930 yılında Atatürk ile Venizelos arasında yapılan dostluk antlaşması sonucu İstanbul'da bulunan Rumlar ile Batı Trakya'da yaşayan Türklerin dışında Yunanistan'da yaşayan Türkler ve Türkiye'de yaşayan Yunanlar nüfus mübadelesine tabi tutulmuşlardır. Mübadele sonucunda Anadolu hem göç vermiş hem de göç almıştır (Efe, 2018, s.23).

Türkiye, mültecilik ve sığınmacılık alanında izlediği politikalar ile dünyadaki ülkeler arasında mülteciler ve sığınmacılar ile ilgili hususlara olumlu yaklaşan ülkelerden biridir. 1951 tarihinde imzalanan Cenevre Protokolüne taraf olması ile birlikte bu olumlu yönünü göstermiştir. 1961 yılında düzenleme getirerek “coğrafi çekince” maddesini ileri sürmüştür. Bu maddeye göre Türkiye sadece Avrupa bölgesinden gelen bireyleri mülteci olarak kabul etmektedir. Mülteciler için “Avrupa’da çıkan olaylar sebebiyle” ifadesini ekleyerek mülteci adı altında kabul etmiştir. Türkiye Avrupa dışından gelen bireyleri de “geçici sığınmacı” adı altında kabul etmiştir. Türkiye bulunduğu coğrafi konum itibari ile genelde olumlu sonuçlar ortaya çıkarırken; belirli dönemlerde meydana gelen olaylar sebebi ile Türkiye'nin coğrafi konumu itibari ile binlerce kişinin Türkiye'ye sığınması Türkiye için olumlu bir sonuç değildir. Türkiye'de son dönemlerde giriş ve çıkış yapanların sayısına bakıldığında Türkiye'de bulunan sığınmacıların yoğunluğu dikkat çekmiştir. Sığınma ve mülteci sayısının çok olması Türkiye için avantajlardan çok dezavantajlar ortaya çıkarmaktadır. Giriş

çıkışların dışında Türkiye’de oturma izni alan vatandaşlar da vardır (Kara ve Korkut,2010, s. 156).

Hem çağdaş dünyanın şekillenmesinde hem de günümüz Türkiye Cumhuriyeti’nin şekillenmesinde etkili olan göç hareketlerinin oluşmasında etki eden çeşitli sebepler olmuştur. İklim değişikliği sebebi ile yapılan göçlerde insanlar iklim değişikliği ve doğal olaylara karşı mücadele edemediğinden farklı bölgelere göç etmek zorunda kalmıştır. Ekonomik sebepten dolayı göç eden insanların hızlı nüfus artışından dolayı ekonomik gelirin yetersizliği yüzünden göç ettikleri değerlendirilmiştir (Türkiye’den Almanya’ya yapılan işçi göçü gibi). Ülkelerde çıkan iç çatışmalar, terör ile mücadele ve ülkede yaşanan siyasi dalgalanmaların da sebep olduğu siyasi göçler meydana gelmiştir. Bireylerin daha iyi bir eğitim almaları için bulundukları yerden başka bir yere göç etmesi sonucunda eğitim ile ilgili göçler yaşanmıştır. Bireylerin kendi alanlarında ve çalışma ortamlarında daha çok uzmanlaşmak istemeleri sonucu gelişmiş ülkelere başvurup oraya yerleşmesi ise beyin göçünü meydana getirmiştir (Aksoy, 2012, s.294-295).

Hem Osmanlı Devleti hem Türkiye Cumhuriyeti tarih boyunca belli zamanlarda hem iç göç hem de dış göç olayı yaşamıştır. Ülkemize farklı ülkelerde meydana gelen savaşlar, siyasi sorunlar ve sosyal nedenlerden dolayı dışarıdan birçok göçmen gelmiştir. Dışarıdan gelen göçmenler olduğu gibi ülke sınırları içinde de göç hareketleri meydana gelmiştir. Bu göç hareketleri genellikle ekonomik gelirin yetersiz olduğu köylerden kentlere doğru yapılan göç hareketleridir.

Türkiye ile Almanya arasında 1961 yılında işçi göçü sözleşmesi imzalanmıştır. Bu sözleşmenin imzalanması ile birlikte işçi göçleri tam anlamı ile başlamıştır. Türkiye, Almanya ile yaptığı bu sözleşmenin maddelerine benzer bir şekilde diğer ülkelere de işçi göçü yapmaya başlamıştır. Kurtuluş savaşı sonrasında imzalanan Lozan Antlaşması ile Türkiye ve Yunanistan arasında yapılan nüfus mübadelesi de Türkiye’nin yaşadığı en önemli göç olaylarından biridir. Türkiye ile Yunanistan arasında yapılan nüfus mübadelesi 20. Yüzyılda Türkiye’nin sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel anlamda yaşadığı ilk büyük olay olduğu değerlendirilmiştir. Bu dönemde Yunanistan ile yapılan nüfus mübadelesi dışında da Türkiye’ye Balkanlardan göç hareketleri olmuştur. Bu göçmenler Türkiye toplumuna uymakta zorluk çekmemiştir. Ayrıca geldikleri yerin kültürünü de Türkiye’ye taşımaları sonucu Türkiye zengin bir kültüre sahip olmuştur.1979 yılında Ortadoğu’nun dengesini bozan İran Devrimi gerçekleşmiştir. İran

Devriminin meydana gelmesi ile birlikte binlerce İranlı Türkiye'ye akın etmiştir. Türkiye'ye gelen İran vatandaşlarının Türkiye'yi bir köprü olarak kullanıp; Türkiye üzerinden başka ülkelere göç etmek istedikleri gözlemlenmiştir. Fakat İran vatandaşlarına bu ülkeler tarafından Türkiye gibi müsamaha gösterilmemiştir. Bu ülkeler tarafından İran vatandaşlarına vize zorunluluğu getirilmiştir. Bunun sonucunda Türkiye'de kalmışlardır. İran Devriminden sonra Türkiye'nin yaşadığı en büyük göç olayı ise 1989 yılında meydana gelen Bulgaristan'dan Türkiye'ye yapılan göç hareketi olmuştur (Ünver, 2002, s.178-183).

İran Devrimi sonrası Afganistan'da çıkan olaylar sonucunda Afganistan'dan Türkiye'ye göç hareketleri olmuştur. 1979-1989 yılları arasında Afganistan Sovyetler Birliği tarafından işgale uğramıştır. İşgal sırasında Afganistan Türkleri, gereken teşkilatlanmayı gösterememişlerdir. Ülkede ikinci planda kalmışlardır. Sovyetler Birliği'nin Afganistan'dan çekilmesinden sonra Afganistan'da gruplar arasında iç savaş meydana gelmiştir. İç savaşın başlaması sonucu ülkede meydana gelen olaylardan kaçmak isteyen Afgan Türkleri öncelikle Pakistan'a kaçmışlardır. Daha sonra Pakistan'a kaçan bu vatandaşların bir kısmı Türkiye'ye yerleşmek amacı ile Türkiye'ye sığınmışlardır. Kenan Evren'in Cumhurbaşkanlığı yaptığı dönemde yaklaşık olarak 5000'e yakın Türk kökenli Afgan vatandaşı Türkiye'nin çeşitli illerine yerleştirilmiştir. 30 yıl ara ile yapılan bir araştırmaya göre bu vatandaşların sayısı iki katına çıkıp 10 bin olduğu tespit edilmiştir (Raof, 2017, s.78 -79).

Türkiye 1990'lı yıllarda da önemli mülteci dalgalarıyla karşı karşıya kalmıştır. Bu dönemde üç önemli kitlesel sığınma hareketi yaşanmıştır. Bunlardan birincisi 1991 yılındaki I. Körfez Krizi, ikincisi 1992 yılındaki Bosna Savaşı ve üçüncüsü ise 1999'daki Kosova Savaşı esnasında meydana gelmiştir. 2 Ağustos 1990 tarihinde Irak'ın Kuveyt'i işgaliyle başlayan Körfez Krizi ve ardından ABD önderliğindeki koalisyon güçlerinin 17 Ocak 1991'de Irak'a başlattığı askeri müdahale ile yaklaşık yarım milyona yakın (460 bin) Irak vatandaşı Türkiye'ye sığınmak zorunda kalmıştır (Deniz, 2011, s.95).

1991 yılında başlayan bu mülteci hareketi, Türkiye'nin Cumhuriyet döneminde o güne kadar karşı karşıya kaldığı en büyük sığınma hareketlerinden birisi olmuş; Irak'tan gelen sığınmacılar (mülteciler) Şırnak'tan Şemdinli'ye kadar uzanan yaklaşık 200 kilometrelik bir hat boyunca sınır üzerindeki Silopi'nin Çalıskan, Uludere'nin Işıkveren, Kayadibi, Yıldız, Yekmal, Andaç, Ortaköy; Çukurca'nın Üzümlü,

Pirinçeken, Çıgılı, Şemdinli'nin Derecik noktalarına yığılmıştır. Daha sonra içeriye alınan sığınmacılar, başta Zap Nehri kıyısı olmak üzere sınır boylarında kurulan kamplara yerleştirilmiş, bir süre sonra da uçuşa yasak bölge ilan edilen 36. Paralelin kuzeyine tekrar geri dönmüşlerdir (Deniz, 2009, s.68).

Ayrıca Türkiye 1990'ların başında Bosna'da yaşanan olaylar nedeniyle 25.000 kadar Bosnalı mülteciye (Khalaf ve Ilgar, 2017, s.43), 1990'ların sonunda Kosova'da yaşanan olaylar nedeniyle ise 18.000 kadar Kosovalı mülteciye (Aksu, 2010, s.26) ev sahipliği yapmak zorunda kalmıştır. Birçoğu kamplarda barındırılan bu mülteciler de Bosna ve Kosova'daki olaylar sona erdikten sonra ülkelerine dönmüştür.

Türkiye'ye yönelik göç hareketleri 2000'li yıllarda da devam etmiştir ancak bu hareketler 2011 yılına kadar kitlesel bir hal almamıştır. Arap Baharı olarak anılan halk ayaklanmalarının Suriye'ye sığrması ile birlikte Suriyeli vatandaşların Türkiye'ye topluluklar halinde gelmeye başlaması ile birlikte Türkiye tekrar büyük göç hareketiyle karşı karşıya kalmıştır.

2.4.1. Suriyeli Mülteciler ve Avrupa

Savaş, siyasi olaylar, doğa olayları, ekonomik krizler gibi yaşanan olaylar sonucunda daha iyi bir yaşam şekli elde etmek için ülkelerinden ya da yaşadığı yerden göç etmek zorunda kalan milyonlarca insan bulunmaktadır. Son yıllarda bunu en iyi şekilde örnekleyen olay ise Ortadoğu'da ortaya çıkan Arap Baharı'dır. Olayların başlaması ve farklı bölgelere yayılması ile birlikte milyonlarca kişi kaldığı yerden ülke içinde veya ülke dışına göç etmek zorunda kalmıştır. Olayların ve protestoların Suriye'ye sığrması sonucu milyonlarca Suriye vatandaşı yakın ülkelere ve Avrupa'ya göç etmiştir. Yaşanılan göç olayları sonucunda uluslararası hukukta düzenlemeler yapılmıştır. İnsan hakları hukukunu baz alarak yapılan düzenlemeler ile göç etmek zorunda kalan vatandaşların hakları uluslararası hukuka göre belirlenip düzenlenmeye çalışılmıştır. Bunun sonucunda geçici koruma politikası ortaya çıkarılmıştır. Geçici koruma politikası ile ülkelerinden zorunlu bir şekilde göç etmek zorunda kalan kişiler için gereken her türlü barınma, beslenme, güvenlik, ekonomik ihtiyaçları gibi konularda yardımcı olmak amaçlanmıştır. Geçici koruma politikası daha önce de uygulanan bir politika olmakla birlikte düzenlemeler meydana gelmiştir. Her şeyden önce insan

haklarını göz önüne alarak mülteci barındıran ülkelerin, mültecilerin her türlü ihtiyaçlarını karşılamayı ön görmüştür (Poyraz, 2012, s.53-57).

İkinci Dünya Savaşına kadar göç veren Avrupa ülkeleri 20. yüzyıldan sonra göç alma konumuna gelmişlerdir. Göç alma potansiyeline gelen Avrupa ülkeleri, kendi çıkarlarını korumak için göç politikaları düzenlemeye başlamışlardır. AB'nin bünyesinde bütünleşmek ve ulusal göç politikalarını uyumlaştırma çabalarında bulunmuşlardır. Birlik içinde göç politikaları oluşturmuşlardır. Bu bağlamda Avrupa ülkeleri İkinci Dünya Savaşından sonra yaşanan göç hareketlerine bağlı olarak göç politikalarında sürekli değişim ve düzeltmeler yapmıştır (Güleç, 2015, s.83).

2.4.2. Suriyeli Mültecilerin Ülkelerdeki Sayısı

Suriye sorunu, yaklaşık olarak 13 milyon kişinin barındıkları yeri terk etmesine neden olmuştur. Bu 13 milyon kişinin yarısı ülke içine dağılırken diğer yarı ise komşu ülkelere, Avrupa'ya ve Kuzey Amerika'ya göç etmek zorunda kalmışlardır. Birleşmiş Milletler verilerine göre 6,5 milyon Suriyeli ülke içinde; 4,8 milyon Suriyeli ise Türkiye, Lübnan, Ürdün ve Irak gibi komşu ülkelere göç etmiştir. Avrupa ülkelerinde ise Suriyeli mülteci sayısı 1.120.432'ye ulaşmıştır (akt. Özdemir, 2018, s.114). Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Nisan 2019 verilerine göre 5,689,714 mülteci, Suriye'ye komşuya ya da yakın ülkelerde yaşamaktadır. Türkiye 3,6 milyonu aşkın mülteciye ev sahipliği yaparken Lübnan 946 bin, Ürdün 670 bin, Irak 253 bin ve Mısır 123 bin mülteciye ev sahipliği yapmaktadır.

Zorunlu göç sonucu oluşan güvensiz ortamdan en çok etkilenen kadın ve çocuk mülteciler olmuştur. Hem sınır ülkelerinde hem de Avrupa ülkelerinde kadın mültecilere yönelik cinsiyet ve toplumsal temelli baskılar farklılıklar göstermiştir. Bu baskılar mülteci kadınların hayatlarını olumsuz etkilemiştir. Bunun sonucunda mülteci kadınlarda ortaya çıkan tehdit ve korku algısının anlaşılması ve gerekli tedbirlerin alınması için toplumsal cinsiyete yönelik araştırmalar yapılmıştır (Özdemir ve Özdemir, 2018, s.114-115)

Tablo.2.1.Suriye’ye Komşu ve Çevre Ülkelerde Bulunan Suriyeli Mülteci Sayısı:

Ülke	Bulunan Suriyeli Mülteci Sayısı
Türkiye	3,651,635 (%64)
Lübnan	946,291 (%16,6)
Ürdün	670.238 (%11,8)
Irak	253.672 (% 4,5)
Mısır	132.165 (% 2,3)
Kuzey Afrika	35,713 (%0,2)

Kaynak: UNHCR(Nisan, 2019).Erişim T. 04.04.2019

2.4.3.Türkiye’de Kayıt Altında Olan Suriyeli Vatandaş Sayısı

Arap Baharı’nın Suriye’de başlaması sonucu Suriyeli mülteciler Türkiye’nin de içinde bulunduğu komşu ülkelere akın etmeye başlamıştır. Türkiye kriz başladıktan sonra ülkeye sığınmak isteyen mülteciler için “açık kapı” politikası uygulayarak sığınma talebinde bulunan hiçbir sığınmacıyı geri çevirmemiştir. Türkiye’nin bu tavrı uluslararası övgüyle karşılanmıştır. Bunun sonucunda Türkiye’ye sığınma talebi her geçen gün artmıştır. Nisan 2019 verilerine göre Türkiye’deki mülteci sayısının 3 milyon 651 bin civarında olduğu tespit edilmiştir. Bu sayının her geçen gün artması sonucu Suriyeli mültecilerin ihtiyaçlarını karşılamak gün geçtikçe daha zor bir hal almıştır (Kap, 2014, s. 31-35).

Türkiye’ye sığınan mültecilerin ihtiyaçlarını karşılamak için sınır bölgelerinde kamplar kurulmuştur. 2017 verilerine göre kamplarda 262.868 mültecinin bulunduğu tespit edilmiştir. Yine aynı yılın verilerine göre Türkiye’deki Suriyeli mülteciler için kamu kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve halk tarafından yapılan harcamanın yaklaşık olarak 25 milyar dolar civarında olduğu tespit edilmiştir. Kamp dışında kalan Suriyeli mülteciler, İstanbul, Ankara, İzmir, Gaziantep ve Adana başta olmak üzere birçok şehre yerleşmişlerdir. Kamp dışındaki şehirlerde yaşayan Suriyeli mülteciler özel sektörlerde ya da kendi imkânları dâhilinde çalışma imkânları bulmuşlardır (Özdemir ve Özdemir, 2018,s. 123-126).

Ülkemizde Suriyeli mülteci sayısı her geçen gün artmakla birlikte bazı illerimizde il nüfusunu geçmiş durumdadır. Bu şekilde mülteci sayısının artması ve artan mültecilerin çoğunluğunu çocuklar, yaşlılar ve kadınların oluşturması ve ülkenin buna oranla mültecilerin ihtiyaçlarını karşılayamaması ülkemiz için zor durumlar ortaya

çıkarmaktadır. Ekonomik sıkıntılar ile beraber iç huzurun bozulması ve güvenlik sorunları gibi durumlar da ortaya çıkmıştır. Ülkemizin mülteciler için sunduğu imkânlar ve yaşama koşulları göz önündeysen bu ve buna benzer sonuçların ortaya çıkması ile muhalefet partileri ve uluslararası bazı kuruluşlar iktidarı eleştirme noktasına gelmişlerdir (Canyurt,2015, s.130-133).

Dünyadaki bütün ülkeler zamanla krizler ile karşılaşmışlardır. Bu krizler ülke içinde kargaşaya neden olacağı gibi; ülkeler arasında da düzensizlikler oluşturabilecek boyutlara ulaşabilir. Arap Baharı kısa bir süre içinde bölgesel olmaktan çıkıp küresel etkileri olan bir kriz haline gelmiştir. Herhangi bir bölgede ortaya çıkan krizler sonuçları ile beraber düşünülerek hemen önlenme çalışmaları başlatılmalıdır. Türkiye Suriye krizine hazırlıksız yakalanmıştır. İlk başlarda gösterdiği tavır ve çalışmaları ile birlikte Türkiye'ye akın etmeye başlayan Suriyeli mültecilerin kontrolleri sağlanmıştır. Sınırdan giriş yapan mülteciler için barınma merkezleri kurulmuş; bunun yanında planlı bir şekilde mülteciler farklı illere sevk edilmiştir. Her ne kadar planlı ve hazırlıklı olsa da Suriyeli mültecilerin ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel açıdan toplum üzerinde olumsuz sonuçlar yaratmıştır. Dillerinin ve kültürlerinin farklı olması iletişim sorununu meydana getirerek sosyal hayatı olumsuz yönde etkilemiştir. Ucuz iş gücü ihtiyacını karşılayarak Türk toplumun ekonomik açıdan gelişmemiş bireylerini olumsuz etkilemiştir. Bu ve buna benzer olumsuz sonuçlar ortaya çıkmıştır. (Özdemir, 2017, s.115-131).

Suriye'deki olaylar sonucunda milyonlarca insanın farklı ülkelere ve bölgelere sığınması göç olgusunun dünya genelinde tekrar gündeme gelmesine neden olmuştur. Göç konusunun sinemada genelde savaş konusu bağlamında işlendiği görülmüştür. İkinci Dünya Savaşından sonra büyük nüfus hareketlerinin olduğu görülmüştür. İkinci Dünya Savaşından sonra Suriye'de çıkan olaylar da büyük nüfus hareketliliğine neden olmuştur. Bu hareketlilik sinemada da kendini göstermiştir.

2.5.1. ARAP BAHARI SONRASI TÜRKİYE SÜRİYE İLİŞKİLERİ

Türkiye ve Suriye'nin ilişkilerine bakıldığında geçmişten beri husumet içinde oldukları görülmüştür. Hatay sorunu, su sorunu ve terör sorunu gibi nedenler iki ülke arasında geçmişten beri problemler yaratmıştır. Suriye'de Beşar Esad'ın iktidara gelmesi ve Türkiye'de de Adalet Kalkınma Partisi'nin iktidara gelmesi sonucunda iki

devlet arasında geçmişten beri var olan istikrarsız ilişkiler düzelmeye başlamıştır. İki ülke arasında karşılıklı olarak vizeleri kaldırma, sınırları mayınlardan temizleme gibi antlaşmalar yapılmaya başlanmıştır. 2010 yılında Arap Baharı'nın Suriye'de patlak vermesi sonucunda iki ülke arasında oluşturulan uzlaşma tekrar bozulmaya başlamıştır. Suriye'de Arap Baharı'nın etkisinin giderek büyümesi sonucunda Suriyeli mülteciler Türkiye'ye sığınma talebinde bulunmuştur. Buna karşılık Türk devlet adamları kaçan Suriyeli mültecilere karşı ılımlı politikalar izlemeye başlamış; diğer taraftan ise Beşar Esad'a karşı sert tavırlar sergilemiştir (Kıbaroğlu, 2011,s.34).

Arap dünyasında başlayan Arap Baharı kısa sürede bütün bölgeyi etkisi altına almıştır. Arap Baharı etkilediği bölgelerde siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda değişimlerin yaşanmasına neden olmuştur. Bu değişimler Arap Baharı etkisinin bölge dışına taşınması ile uluslararası arenada da görülmeye başlanmıştır. Son olarak bölgede Arap Baharı'ndan etkilenen Suriye'den en yakın komşusu olan Türkiye'ye göçlerin başlaması ile birlikte Türkiye, Arap Baharı'ndan en çok etkilenen dış ülkelere birisi olmuştur. Türkiye bulunduğu coğrafi konum bakımından tarih boyunca birçok kez göç olgusuna maruz kalmıştır. Kimi zaman ise göç olayları için köprü görevini üstlenen ülke konumunda olmuştur. Türkiye tarihi boyunca son olarak Arap dünyasında başlayan Arap Baharı sonucu tarihinin en büyük göç olaylarından birini yaşamıştır.

Arap dünyasında Arap devrimlerinin gösteri ve protestoları ile Suriye'de iç savaşa dönüşen olaylarda ölenlerin sayısı 130 bini aşarken, ülkede yerini değiştirenlerin sayısı 6.5 milyonu bulmuştur. Suriye'deki iç savaşın en önemli boyutlarından biri, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiseri (BMMYK) Antonio Guterres'in ifadesiyle, 1994'deki Ruanda mülteci krizinden beri dünyanın tanık olduğu en kötü kriz olan, Suriye mülteci krizidir. Türkiye, Lübnan, Ürdün, Irak ve Mısır'daki Suriyeli mültecilerin sayısı, BMMYK'a kayıtlarına göre, 5 milyon 600 bini aşmış durumdadır. Mülteci nüfusunun yarıdan fazlasını ise çocuklar oluşturmaktadır (İhlamur, 2014, s. 41-45).

Yaşanan toplumsal nüfus hareketi ile birlikte ülkemize gelen Suriyeli vatandaşları rahat ettirebilmek amacıyla çalışmalar başlatılmıştır (Kap, 2014, s.30). Türkiye'ye sığınan mülteciler sınır bölgelerinde kurulan kamp çadırlarında misafir edilmiştir. Bu mültecilerin büyük çoğunluğu ise kurulan kamplar dışında, Hatay,

Gaziantep, Şanlıurfa, İstanbul, Hatay gibi illerde çoğunluk olmak ile beraber ülkemizin farklı illerine dağılmışlardır (Apak,2015,s.55).

Yıldız'a (2013,s.45) göre, Suriye savaşıdan kaçıp Türkiye'ye yerleşmek zorunda kalan Suriyeli mülteciler "kitlesel sığınma kategorisinde ele alınmış ve onlara geçici koruma statüsü verilmiştir". Geçici koruma statüsü adı altında olan vatandaşlar Cenevre Sözleşmesi'nin ön gördüğü koruma mevzuatı dışında kalmışlardır. Bunun en önemli sebebi Türkiye'nin Cenevre Sözleşmesine karşı koymuş olduğu şartlardan biridir (Yıldız,2013,s.45).

Türkiye'nin Suriyeli mültecilere yönelik faaliyetleri şu başlıklar altında toplanabilir:

2.5.2. Barınak Sağlama Çalışmaları

Türkiye, 10 ilde kurulan 16 çadır kent ve 6 konteynır kentte Suriyelilere barınma, yiyecek, sağlık, eğitim, güvenlik, sosyal aktivite, ibadet, tercümanlık, haberleşme, bankacılık ve diğer hizmetleri kapsayan bir yaşam alanı sunmaktadır. Bununla birlikte mültecilerin ezici bir çoğunluğu bu barınma merkezlerini tercih etmemekte, Türkiye'nin farklı illerine göç ederek, kampların dışında yaşam mücadelesi vermektedir (Yıldırım alp,ve ark. 2017, s.119)

2.5.3. Eğitim Alanında Çalışmalar

Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi'nin 26. Maddesine göre eğitim alma ve eğitim olanaklarından yararlanma ayırım gözetmeksizin herkesin hakkıdır. Eğitim hakkı herkese tanınmış olsa da farklı toplumların sistemleriyle karşılaşan mülteciler, çok büyük uyum sorunu yaşamışlardır. Türkiye'de yaklaşık olarak 1 milyon 420 bin Suriyeli çocuğun bulunduğu açıklamıştır. Bu çocukların yaklaşık olarak 850 bininin okul çağında olduğu belirtilmiştir. **(Görüntü2.5.)**. Eğitim dilinin ve eğitim sisteminin farklı olması birçok eğitsel sorunu da beraberinde getirmiştir (Öztürk, 2018, s.57-58).

Görüntü.2.5. Türkiye’de kurulan kamplarda Suriyeli mültecilerin yaş ortalamasına göre eğitim imkânları sağlanmıştır

2.5.4. Sağlık Alanında Çalışmalar

Yaklaşık olarak üç milyonu aşan Suriyeli mülteci yaşadığı bölgelerde sağlık hizmetlerinden ve diğer hizmetlerden (yeme içme, barınma, eğitim vb.) yararlanmışlardır. Sağlık Bakanlığı’na bağlı göçmen sağlık merkezleri kurulmuştur. Ülkemizde bulunan Suriyeli mültecilerin sağlık hizmetlerinden yararlanabilmesi için “geçici koruma kimlik belgesi” verilmiştir. Hastane müracaatında acil vakalar dışında Göç İdaresi İl Müdürlüklerince kayıtlarının yapılması için yönlendirilmişlerdir (Gültaş ve Balçık, 2018,s.196-197).

Görüntü. 2.6. Suriyeli mültecilere sağlık hizmeti verilmektedir

2.5.5. Sosyal Alanda Çalışmalar

Türkiye’ye sığınan Suriyeli mülteciler için siyasi uyum, iş uyumu, aile uyumu gibi alanlarda çalışmalar yapılmıştır. Suriyeliler yerel toplum içinde uyum zorlukları çekse de yapılan çalışmalar sonucunda uyum süreci hız kazanmıştır. Türkiye’de yapılan çalışmalara bakıldığında yerli halkın uyum zorluğu çektiği fakat “misafirlik” kavramının pekişmiş olması sonucu toplumsal kabul düzeyinin yüksek olduğu ortaya konmuştur (Yıldırım alp ve ark. 2017,s.11-112).

2.5.6. Yeme İçme Alanında Çalışmalar

Yaşam koşulları nedenleriyle insanlar yiyecek, su ve hijyen eksikliği sebebiyle bazı sağlık sorunları ile karşı karşıya kalabilmektedir. Bunlar göz önüne alınarak kamplarda yaşayan Suriyeli mülteciler için çeşitli çalışmalar yapılmıştır (Diker,2018, s.3-4). Mültecilere geçici barınma merkezlerinde sıcak yemek ve gıda paketi yardımı da yapılmaktadır (Türk,2016,s.148).

2.5.7. Güvenlik Alanında Çalışmalar

Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye göç etmesi sonucu Türk halkı ile Suriyeli mültecilerin bir arada yaşamaya başlaması sonucunda ekonomik, toplumsal ve güvenlik gibi alanlarda çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Hem kamplarda yaşayan Suriyeli mülteciler için hem de yerel halk ile birlikte yaşayan Suriyeli mülteciler için güvenlik önlemleri alınmaya başlanmıştır. Bu şekilde çalışmalar yapılarak kamp alanlarında ve kamp dışında oluşabilecek huzursuzluklar önlenmek istenmiştir (Tümeğ, 2018, s.16).

2.5.8.Ekonomi Alanında Çalışmalar

Türkiye ülkeye sığınan Suriyeli mültecilere yönelik yürüttüğü ekonomik faaliyetlerinin çoğunu kendi ekonomisinden karşılamaktadır. Bu da Türkiye ekonomisi için olumsuz bir sonuç ortaya çıkarmıştır. Bu olumsuz sonucun ortaya çıkardığı yükü hafifletmek için Suriyeli mültecilerin ihtiyaçlarını yerel firmalardan karşılanmaya çalışılmıştır. Böylelikle az da olsa ekonomik kayıp önlenmek istenmiştir. Firmaların bulunduğu bölgeden alışveriş yapılması bölgenin ekonomisine olumlu yönde yansımıştır (Özdemir, 2017, s. 116).

Türkiye'deki kampların uluslararası raporlara göre diğer ülkelerdeki kamplara göre daha iyi koşullarda olduğu belirtilmiştir. Türkiye kamplarda verdiği hizmetler ve yaptığı çalışmalar ile uluslararası kuruluşların ilgisini ve hayranlığını kazanmıştır. Bununla birlikte uluslararası kuruluşlar da bu kamplara gereken yardımı esirgememiştir (İhlamur, 2014, s. 41-45).

III.BÖLÜM

3.1. TÜRK SİNEMA TARİHİNE GENEL BAKIŞ

Türkiye’de sinemanın başlama tarihine ilişkin kesin bir bilgi vermek şimdilik mümkün değildir. Elimizde ilk film gösterimlerine ait çeşitli bilgiler ya da anılar bulunsa da bunlar arasındaki çelişkiler kesin bir tarih vermemize olanak tanımamaktadır. Sadece sinemanın başlangıç tarihi ile ilgili bilgilerimiz değil; sinema öncesine dair bilgilerimiz de sınırlıdır (Scognomillo, 2014, s.15).Türkiye’de ilk sinema gösteriminin Bertrand isimli bir Fransız hokkabaz tarafından 1896 yılı sonlarında Yıldız Sarayı’nda gerçekleştirildiği ileri sürülmektedir (Onaran, 1995, s.11; Scognamillo, 2014, s.15; Gökmen, 1989, s.13).

Türk sinemasının başlangıç tarihi, genel olarak Fuat Uzkınay’ın “Ayastefanostaki Rus Abidesinin Yıkılışı” adlı belgesel filmi çektiği tarih olan 14 Kasım 1914 kabul edilmektedir. Türk sineması ilk olarak bu olay ile film çekmeye başlamıştır (Özön,2010,s.50-51). Filmin kayıtları elimizde olmadığından, çekilip çekilmediği konusu uzun süre tartışılmıştır. Son yıllarda *İkdam* (Kaya, 2014, s.116; Erdoğan, 2017, s.159),*Tasfir-i Efkâr* (Odabaşı, 2017, s.67), *Sinema Haberleri*(Odabaşı, 2018)gibi süreli yayınlar taranarak gerçekleştirilen araştırmalar, filmin çekildiğini ortaya koymaktadır. Film, 1914’ün Aralık ayı sonunda Sirkeci’deki Ali Efendi Sineması’nda “Ayastefanos’taki Moskof Heykelinin Tahribi” adıyla gösterime girmiştir (Odabaşı, 2018, 96).

Osmanlı İmparatorluğu Batı’da gelişen teknolojik gelişmelere kapalı bir toplum olmakla birlikte sinema alanındaki gelişmelerin diğer teknolojik gelişmelere nazaran daha yakından takip edildiği söylenebilir. İstanbul’da halka açık ilk film gösterimi, Lumiere kardeşlerin Paris’te halka açık sinema gösterimlerini gerçekleştirdiği 28 Aralık 1895 tarihinden yaklaşık bir yıl kadar sonra 11 Aralık 1896’da Beyoğlu’nda Sponek Birahanesinde gerçekleştirilmiştir (Çeliktemel-Thomen, 2015, s.158; Teksoy, 2007, s. 11). Sinematograf keşfedilmeden önce, benzer bir işlev gören gölge oyununun varlığı, sinema gösterimlerinin kısa zamanda geniş ilgi görmesinde ve İstanbul halkının sinema gösterilerine yabancı kalmamasında etkili olmuştur(Teksoy,2015,s.11).

Türk sineması başladığı günden, günümüze kadar toplamda altı dönemde ele alınmıştır. Bu dönemler sırasıyla: 1914-1922 yıllarını kapsayan sinemanın ilk yıllarıdır.

İkinci dönem 1922-1939 yıllarını kapsayan tiyatrocular dönemidir. Üçüncü dönem 1939-1950 yıllarını kapsayan geçiş dönemidir. Dördüncü dönem 1950-1970 dönemini kapsayan sinemacılar dönemidir. Beşinci dönem 1970-1980 dönemini kapsayan karşıtlıklar dönemidir. Altıncı ve son dönem ise 1980-2010 yıllarını kapsayan darbe dönemidir (Esen,2010, s.29-30).

Her yerde olduğu gibi Türkiye’de de toplumda yaşanan olaylar sinemayı etkilemiştir. Türk sinemasında zaman içinde düşüşler ve yükselişler meydana gelmiştir. Bu düşüşlerin meydana gelmesinde birinci etken olarak toplumda meydana gelen değişimlerdir. Ülke de ekonomik yapının şekillenmesinde ve toplum yapısının oluşmasında etki eden faktörler sinema için farklı konuların işlenmesini sağlamıştır. Kentsel alanlarda fabrikalaşma, sanayileşme ve lüks hayatlar filmlere konu olurken; kırsal alanlarda, töre, kan davası, aşiret ve toprak gibi konular işlenmiştir.

1950’li yıllara baktığımız zaman genelde İstanbul’un günlük hayatını konu alan romanların sinemaya uyarlandıklarını görürüz. Hemen hepsi birbirinin kopyası niteliğinde filmler çekilmiş ve pek bir başarı elde edilememiştir. 1968 yılında televizyon yayınının başlaması ile birlikte sinemaya olan talep azalmış ve sinema seyircisinde azalmalar meydana gelmiştir. Herkesin sinemaya ulaşma imkânı olmasa da (kırsal kesim gibi); televizyona ulaşma imkânı daha çok olmuştur. Sinemaya olan talebin azalması, sinema için var olan sermayenin az olması, televizyona ulaşma imkânının daha çok olması, yönetmenlerin kısıtlı filmler çekmesi ile birlikte bu filmlerde olan tekdüzelik gibi nedenler sinemanın belli bir döneme kadar şekillenmesinde etkili olmuştur. Televizyonun renklenmesi ve kanal sayılarındaki artış televizyon seyircisinde de gün geçtikçe artış meydana getirmiştir. Televizyonun böyle bir etki yaratmasından sonra DVD VCD denilen video tekniği piyasaya hâkim olmaya başlamıştır. Türk sineması tüm bu zorluklar ile baş etmek zorunda kalırken tamamı ile tükenmemiş olsa da tükenme noktasına gelmiştir (Pösteke, 2012, s.34-35).

3.1.2.Türk Sinemasında 2000’li Yıllar

Bir toplum da meydana gelen siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel değişimlerden etkilenmeyen hiçbir olgu yoktur. Sinema da bu olgulardan biridir. Sinema içinde bulunduğu toplumun siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel gibi alanlarında yaşanan (olumlu veya olumsuz) değişikliklerden etkilenir. Hem toplumdan etkilenir hem de toplumu etkiler. Türk sineması 2000’li yıllardan önce belli kalıplar içinde ilerlemiştir.

Bu dönemlerde sinemaya olan ilgi az olduğu için sinemada belli kalıpların dışına çıkılamamıştır. Sinema seyircisinin az olması, sinemada yeniliklerin az olması, sinema salonlarının az olması, sinema eğitimlerinin az olması gibi nedenler sinemanın gelişmemesine neden olmuştur.

Serpil Kirel (2010,s.15-16), sinema sanatını, kentlerde yaşayan insanların günlük hayatlarının telaşından kurtulmak için sinemaya gitme eylemini taşıdıklarını söylemiştir. Sinemaya gitme eyleminin o insanlar için basit bir süreç olduğunu ifade etmiştir. Sinemaya giriş yapan seyirci artık farklı bir dünyaya adım atmış olur. Gündelik hayattan uzaklaşmıştır. Hayal dünyası ile bütünleşmiştir. Filmdeki karakterler ile özdeşim kurulmaya başlanmış ve kendisini film karakteri gibi görmeye başlamıştır. Ayrıca sinemanın günlük hayatta yorumlanmasının tarih boyunca süreklilik ve değişiklik gösterdiğini ifade etmiştir. Bunun nedeni gündelik hayatta insanların toplumu etkilediği olaylardan etkilenip, yaşam şartlarının ve koşullarının değişiklik göstermesi olduğunu söylemiştir (Kirel,2010,s.15-16).

Yıllara göre dalgalanmalar yaşayan Türk sineması 1989 yılına kadar herhangi bir devlet desteği almamıştır. 1990 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı sinema sektörüne bütçe ayırmıştır. Kültür Bakanlığı uluslararası şirketler ile yapım ortaklığına giderek filmler için finansal destekler sağlamaya başlamıştır. Devlet desteği almaya başlayan sinema sektörü en parlak dönemlerini yaşamaya başlamıştır. Sinema ve sinema eğitimine olan ilgi bu dönemlerde artmıştır. Sinema sektörü bu dönemde daha eğitimli elemanlar yetiştirmeye başlamıştır. Sinema salonlarında ve sinema seyircisinde artışlar meydana gelmiştir. Bu dönemde sinemanın daha çok anlaşılması ile hem yurt içinde gösterimler artmış hem de Türk yapımı filmlerin yurt dışındaki gösterimlerinde artışlar olmuştur (Arslan,2011,s.24-25).

Sinema Eserleri Sahipleri Meslek Birliği (SESAM)'a göre,2000'li yılların Türk sinemasına baktığımız zaman izleyici profiline değiştiğini, sinema anlatımında değişimlerin olduğunu görürüz. Bununla birlikte Türk sineması dünya sineması standartlarına yükselmiştir. Bu dönemde sinema okullarından mezun olan eğitimli kişileri sinemada görmeye başlarız. Türk yapımları artık milyon dolarlık bütçeler ile yapılmaya başlanmıştır. 2004 yılında 5224 sayılı *Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılması ile Desteklenmesi Hakkında Kanun* çıkarılmıştır. Bu yasa Türk sineması için bir dönüm noktası olmuştur. Bu yasa ile uluslararası değerlendirme ve sınıflandırma sistemine geçilmiştir. Film üretiminde ve seyirci sayılarında artış

yaşanmış, bu artış tüm yapımcıların ilgisini çekerek ivme kazanmıştır. 2015 yılında sadece vizyon gelirleri 684 milyon TL'lik büyüklüğe ulaşmıştır, sektörün toplam büyüklüğü 3 milyar TL'yi aşmıştır. Türkiye'de 2015 yılı itibariyle 2.376 sinema perdesi ve 291.270 sinema koltuğu sayılarına ulaşmıştır. Son yıllarda artan seyirci ve film sayısı üretimindeki çeşitlilik, birbirine eklemlenen farklı üretim tarzlarının varlığı, yerli yapımların uluslararası arenada aldığı ödüller ülkemiz sineması için umut verici bir tablo oluşturmaktadır (SESAM, 2018).

Türk sinemasında farklı dönemlerde dalgalanmalar olmuştur. Gerek siyasi, gerek sosyal, gerek ekonomik nedenlerden dolayı yaşanan bu dalgalanmalar ile birlikte Türk sinemasında işlenen konular dönemlere göre farklılık göstermiştir. İşlenen konular genelde içinde bulunulan dönemin şartlarını yansıtmaktadır. Bununla birlikte Türkiye'nin 1980'li yıllardan itibaren sıklıkla karşı karşıya kaldığı kitlesel mülteci hareketleri sinemanın ilgisini çekmemiş son yıllara kadar ne Afganistan'dan, ne İran'dan, ne Bulgaristan'dan, ne Irak'tan, ne Bosna'dan, ne de Kosova'dan ülkemize sığınan mültecilerin sorunları sinemada yer bulmamıştır. Bu ilgisizlik 2011 yılında Suriye iç savaşı ile birlikte başlayan yeni bir mülteci dalgasıyla kırılmış ve Türk sinemasında Suriyeli mültecilere ve sorunlarına eğilen filmler çekilmeye başlamıştır.

3.2.1. Türk Sinemasında Göç

Modern kapitalizmin yaygınlaşması insan hareketliliğini dolayısıyla da göç hareketlerini arttırmıştır. Köy yaşamının ekonomik gelir kaynağı olan tarımdaki düzensizlik ve sanayinin gelişmesi ile birlikte köyden kente göç hareketleri hızlanmıştır. Sanayinin gelişmesi ile birlikte makineleşmenin de artması sonucu köydeki insanlar yaşam mücadelesini sürdürmek için kentlere akın etmişlerdir. 1920'lerde Türkiye nüfusunun %90'ı kırsal kesimde yaşarken 1990'larda bu oran %50'ye (Oktik, 1997, s.81), 2016 yılında ise %7,7'ye düşmüştür. 1950'lerde tarımsal üretimde makineleşmenin bir sonucu olarak, kırsal alanlarda işgücüne duyulan ihtiyacın azalması ile buradaki işsiz kitlenin önce ülke içindeki kent merkezlerine doğru başlayan göç, 1960'larda yurtdışına yönelmeye başlamıştır (Anık, 2012, s. 31-32).

20. Yüzyılda sinema sanatının etkisi artmıştır. Toplumda meydana gelen olayları işlemekle toplumsal bir araç olma özelliği kazanmıştır. Sinemanın işitme ve görme duyusuna hitap etme özelliği ile toplumda meydana gelen olaylar açık bir şekilde

görülmüştür. 1950 yılında Türkiye’de yapılan seçimler sonucunda Demokrat Parti iktidara gelmiştir. Demokrat Partinin iktidara gelmesi ile birlikte Türkiye siyasi yapı bakımından birçok değişiklik yaşamıştır. Bu değişiklikler sadece siyaset ile sınırlı kalmamış; sosyal ve ekonomik hayatta da birçok değişiklik meydana getirmiştir. Cumhuriyetin kurulması sonucu uygulanan devletçi ekonomik yapı zamanla yerini özel sektörü destekleyen politikalara bırakmıştır (Kula ve Koluçak, 2016, s. 388-390).

Göç tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de önemli değişimlere neden olmaktadır. 1950’li yıllarda hızlanan iç göç sonrasında 1960’lı yıllarda başlayan Almanya’ya işçi göçü Türkiye’nin ekonomik, sosyal ve kültürel hayatında büyük değişimlere neden olmuştur. Sinema ve toplumsal olaylar birbirinden beslenen iki alandır. Toplumsal alanda meydana gelen değişimler, o ülkenin sinemasında işlenen konularda da değişime neden olmaktadır. 1950’lerde sanayinin gelişmesi ile birlikte hızlanan göç hareketleri sinemada da karşılık bulmuş ve 1960’lı yılların ilk yarısından itibaren göç ve göçün yarattığı sorunlar sinemada işlenmeye başlamıştır.

1960- 1970 yılları arasında Türk sinemasında göç olgusunu konu alan bazı filmler şunlardır: “*Karanlıkta Uyananlar*” (1964), “*Şehirdeki Yabancı*” (1962), “*Suçlu*” (1960), “*Otobüs Yolcuları*” (1961), “*Gecekondu Peşinde*” (1967), “*Gecelerin Ötesi*” (1960)’dir (Çelik ve Tezcan, 2017,s.622).

Türk sinemasında göç konusunu işleyen önemli bir filmde Halit Refik’in 1964 yılında çektiği *Gurbet Kuşları* adlı filmidir. Halit Refik’in her yıl büyük kentlere akın eden ve sayıları ürkütücü boyutlara ulaşan Anadolu insanların dramlarını işlediği film, dört çocuklu Maraşlı bir ailenin parçalanış öyküsünü dramatik bir gerilimle anlatır (Özgüç, 1993, s.106). Türk sinemasında göç konusunu işleyen diğer filmler: Duygu Sağıroğlu’nun 1965 yılında çektiği *Bitmeyen Yol*, Atıf Yılmaz’ın 1966 da çektiği *Ah Güzel İstanbul*, Lütfi Akad’ın göç üçlemesi olan *Gelin* (1973),*Düğün* (1974), *Diyet* (1975), ve Muammer Özer’in 1985’te çektiği *Bir Avuç Cennet* filmidir (Çilingir, 2009,s.3-4; Özgüç,1993, s.151).

Ortadoğu coğrafyasında son yıllarda ortaya çıkan iç savaş ve çatışmaların Türkiye’ye olan etkisi giderek artmıştır. Özellikle 1990 sonrasında Irak’tan ve 2011 sonrasında Suriye’den çevre ülkelere doğru yaşanan kitlesel göç hareketleri Türkiye’nin toplumsal, siyasal ve ekonomik hayatında önemli etkiler yaratmıştır. Bu durum sinemada da karşılık bulmuş ve önce Irak ardından da Suriye’ye ilişkin bazı filmler

çekilmeye başlamıştır. Ancak yaşanan sorunların büyüklüğü ve etkisi göz önüne alındığında film sayısının yetersiz olduğu değerlendirilmektedir. 1990'lı yılların önemli sorunlarından Iraklı mülteciler konusunu ele alan ciddi yapımlara hala rastlanmamasının Türk Sineması için bir eksiklik olduğu değerlendirilmektedir.

Önceleri Iraklı mülteciler sorununa benzer şekilde Türk Sineması'nda gerekli ilgiyi görmeyen Suriyeli mülteciler, sorunun etkilerinin her geçen gün biraz daha artmasıyla ilgi görmeye başlamıştır. Özellikle 2015 yılından sonra soruna yönelik çok sayıda kurmaca film ve kısa film çekilmiştir. Sorunun etkilerinin devam etmesinin bu konudaki film sayısını arttıracakı öngörülmektedir

IV. BÖLÜM

4.1. TÜRK SİNEMASINDA SURİYE SORUNUNU VE SURİYELİ MÜLTECİLERİ KONU ALAN FİMLER

Daha önce de ifade edildiği gibi sinema diğer sanat dalları gibi toplumsal sorunlara duyarlı bir sanat dalıdır. Toplumun kültürünü, yapısını ve ideolojisini yansıtan en önemli alanlardan biri de sinemadır. Sinema, yapıldığı dönemin toplum yapısından bağımsız olarak düşünülemez. Sinemanın Suriye iç savaşı gibi son yılların can alıcı problemlerinden birisine ilgi göstermemesi beklenemez. Nitekim sorunun ortaya çıktığı 2011 yılı sonrasında soruna eğilen onlarca belgesel ve kurmaca film çekilmiştir. Bu filmlerden birçoğunun birinci sınıf festivallerde çeşitli ödüllere layık görülmesi konunun sinema profesyonellerinin geniş ilgisini çektiğini açıkça göstermektedir. *Ladderto Damascus*(2013), *Jupiter Holdja* (Jupiter'in Uydusu, 2017), *The Other Side of Hope* (Umudun Öteki Yüzü, 2017), *Insyriated* (Hayatın İçinde, 2017), *Day I Lost My Shadow* (2018), *Kefernahum* (2018) gibi mülteci sorununa eğilen filmler birçok festivalde önemli ödüller almıştır.

Türk Sineması'nda ise Suriye sorununa ve Suriyeli Mültecilere eğilen film sayısı oldukça azdır. Bu konudaki ilk örnek 2011 yılında çekilen *Fedakar*'dır. Onu sırasıyla *Terkedilmiş* (2015), *Mülteci (Penaber)* (2017), *Hayat Çizgisi Suriye* (2016) *Yüzme Öğreniyorum* (2017), *Bordo Bereliler Suriye* (2017), *Misafir* (2017) ve *Kardeşim için Der'a* (2018) gibi filmler izler.

Türk sinemasında Suriye sorununu ve Suriyeli Mültecileri nasıl ele alındığını ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada amaçlı örneklem methodologyyla belirlenen *Fedakâr* (2017), *Terkedilmiş* (2015), *Hayat Çizgisi Suriye* (2016) ve *Misafir*(2017) filmlerinin nitel içerik ve göstergebilim analizleri gerçekleştirilmiştir.

Tablo.3.1: İncelenen Filmlere İlişkin Bilgiler

Filmin Adı	Yönetmen	Senaryo	Yapımcı	Tür	Süre	Vizyona Giriş T.
Fedakâr	Hüseyin Eleman	Hüseyin Eleman	Hüseyin Eleman	Dram	94 dk	8 Kasım 2011
Terkedilmiş	Korhan Uğur	Korhan Uğur	Saygın Film, FPS	Dram	86 dk	15 Mayıs 2015
Hayat Çizgisi Suriye	Caner Erzincan	Serhat Kahveci, Murat Onur, Seçil Kahveci	Bülent Durgun	Dram	96 dk	3 Kasım 2016
Misafir	AndaçHaznedaroğlu	AndaçHaznedaroğlu	AndaçHaznedaroğlu	Dram	88 dk	Ekim 2017

Çözümlemeler gerçekleştirilirken Fatoş Alev Parsa'nın (2012) *Nuri Bilge Ceylan Sinemasında Anlatı Kodları ve Arketipler 'Bir Zamanlar Anadolu'da* başlıklı çalışmasında geliştirdiği yöntemden yararlanılmıştır. Bu çerçevede öncelikle incelenen filmlere ve yönetmenlerine ilişkin temel bilgiler verilmiş ardından da film çözümlemesine geçilmiştir. Filmler nitel içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Filmin konusu ve filmde geçen olayların akışı “Filmin Özeti ve Olay Örgüsü” başlığı altında; filmde yer alan karakterler “karakter analizi” başlığı altında, filmin içeriği ve görüntülerin ürettiği anlamlar ise “Filmin Analizi” başlığı altında çözümlenmiştir. Böylece Suriyeli mülteciler konusunda film çeken yönetmenlerin yapıtlarını nasıl konumlandırıdıkları ortaya konulmuştur. Ayrıca filmlerdeki derin anlamları ortaya çıkarmak için göstergebilimin sunduğu analiz araçlarından yararlanılmıştır.

4.1.2.Fedakâr Filmi ve Çözümlenmesi

Yönetmenliğini, senaryo yazarlığını ve yapımcılığını Hüseyin Eleman'ın yaptığı, başrollerinde Yerkan Kahraman(Murat), Sedanur Bayhan (Zeynep), Çetin Yeltekin (Baba), Hüseyin Eleman (Tır şoförü)'ın oynadığı *Fedakâr*(2011), sıcak çatışmaların başlaması üzerine Suriye'ye gönderilen gazeteci Murat'ın, Suriye'de babası ile yaşayan bedensel engelli Türkmen kızı olan Zeynep'i tedavi için Türkiye'ye kaçak yollardan

getirme hikâyesini konu alır. Doksan dört dakika uzunluğundaki film 48. Uluslararası Altın Portakal Film Festivali'nde (2011) Behlül Dal Jüri Özel Ödülü'ne layık görülmüştür. 1982 İzmir doğumlu bir yönetmen olan Hüseyin Eleman'ın *Fedakâr* dışında yönetmenliğini ve senaryo yazarlığını yaptığı *Çağrılan* (2015) ve *Mutlak Adalet*: (2014) adlı iki sinema filmi ile *Katarsis* (2009) isimli bir kısa filmi, *Nöropsikoloji* (2015) isimli bir televizyon dizisi ve *Psikopatoloji* (2015) isimli bir televizyon programı bulunmaktadır.

Filmin Özeti ve Olay Örgüsü

Suriye'de sıcak çatışmaların yaşanması ile birlikte Türkiye'den haberci kimliği ile görevlendirip Suriye'ye gönderilen Murat ile Suriye'de bedensel engelli olup babası ile yaşayan Türkmen kızı olan Zeynep'in Suriye'den Türkiye'ye kaçak yolculuğunun anlatıldığı öyküde hayata karşı merhameti olmayan bir adamın fedakârlık ve enayilik kavramlarını karıştırıp yolculuk boyunca bu iki kavram arasındaki farkı öğrenmesine sebep olan olaylar anlatılmıştır.

Yönetmenliğini ve senaristliğini Hüseyin Elaman'ın yaptığı *Fedakâr* filminin ilk sahnesine baktığımızda açık kamyon kapısı önünde öfkeli bir şekilde sigara içen filmin ana karakteri olan Murat'ı görürüz. Suriye'ye gelen Murat, sıcaktan bunalmış ve öfkeli bir şekilde telefon ile konuşmaktadır. Kullandığı iki kelimeden birisi küfürdür. Bu konuşmasından Murat'ın asabi ve sinirli bir karakter olduğu anlaşılmaktadır. Boynunda fotoğraf makinesiyle Suriye sokaklarını fotoğraflayan Murat, birkaç genç tarafından gasp edilir. Gençler önce cüzdanını ardından da boğazına bıçak dayayarak boynundaki makineyi alırlar. O sırada Emin karakteri gelir ve gençleri uzaklaştırır. Murat ve Emin sohbet edip tanışırlar. Emin Türk olduğunu ve burada yaşadığını söyler.

Murat'ı gasp eden gençler onda para bırakmadığı için Emin Murat'ı evine davet eder. Yol boyunca kaldıkları yer ile ilgili Murat'a bilgi verir. Murat eve girdiğinde dikkatini çeken ilk şey duvarda asılı resimler olur. Emin, bu resimleri kızının yaptığını söyler ve tekerlekli sandalyede olan Zeynep'i getirir. Murat ile tanıştırdıktan sonra Zeynep'in 7 yaşına kadar sağlıklı olduğunu ve yapılan yanlış bir aşından dolayı bu hale geldiğini söyler. Tedavi olabileceğini ve bu tedavinin Türkiye'de mümkün olduğunu söyler. Kızı için Türkiye'de bir hastaneden randevu almıştır. Murat, Emin'e eşini sorar kızının bu durumuna dayanamayıp intihar ettiğini öğrenir. Emin fırına ekmek almaya gideceğini söyler ve evden çıkar. Murat ise Zeynep ile odada oturur. Duvardaki

resimleri işaret ederek Zeynep'e bunları sen mi yaptın diye sorar Zeynep, hastalığından dolayı konuşma yetisini kaybettiği için başıyla onu onaylar. Sokaktan silah sesleri duyulur. Murat sokağa çıkar ve Emin'in vurulduğunu görür. Cesedin olduğu yere doğru koşar. Emin kanlar içinde başucunda aldığı ekmek ile yerde yatmaktadır (**Görüntü 4.1.**).

Görüntü.4.1.Emin'in ölüm sahnesi

Son nefesinde Emin, Murat'a kızının randevusu için para sakladığını ve ne olursa olsun kızının randevuya yetişmesi gerektiğini yoksa öleceğini söyler. Murat, Emin'in cansız bedenini eve taşır ancak ne yapacağı konusunda kararsızdır. Bir süre düşündükten sonra Zeynep'i bırakıp gitmeye karar verir; ancak içeri girip çantasını aldığı sırada Zeynep'in gözyaşlarını ve duvarda duran kadın resmini görüp gitmekten vazgeçer. Emin'i defnettikleri sırada komşularından yakın çevrede Emin'in hiçbir akrabasının olmadığını öğrenir. Defin işlemi bittikten ve eve döndükten sonra da Zeynep'i Türkiye'ye götürme yollarını düşünmeye başlar. Patronu Ferit Beyi arayıp tedavi için Zeynep'i Türkiye'ye getirmesi gerektiğini söyler. Fakat Ferit Bey haber yapmadan dönmemesini isteyince ona küfürler savurarak telefonu kapatır. Ardından bir arkadaşını arayıp dönmek istediğini söyler ancak arkadaşından sınır kapısının kapatıldığı bilgisini alır.

Çaresiz duruma düşen Murat, Emin'in komşusu ile görüşüp kızın durumunu anlatır ve kızın tedavi için randevuya yetişmesi gerektiğini söyler. Adam kaçak yoldan onları sınırdan geçirebilecek bir adamdan bahseder. Adamla görüşürler ve adam bu iş karşılığında 1.000 dolar ister. Murat bu teklife kızsız da mecburen kabul eder. Adam yarın sabah yola çıkacaklarını söyleyip evden çıkar. Murat, Zeynep'e evden bir şey isteyip istemediğini sorar. Zeynep kanepenin altında olan defteri ister. Murat çantayı hazırlarken duvarda asılı duran çizilmiş kadın resmini de çantaya koyar. Ertesi sabah

Murat Zeynep ile sınır telleri arasından gizli bir şekilde karşı tarafa geçer, geçerken bacağına yaralar (**Görüntü.4.2.**).

Görüntü.4.2. Murat ve Zeynep'in sınırdan kaçıışı

Ağaç altında soluklanıp yemek yedikten sonra Zeynep'i sırtlayıp zorlu yolculuğa başlar. Yolculuk sırasında Zeynep ile geçmişini paylaşır. Annesi ile babasının boşandığını ve bir kız kardeşinin olduğunu, kız kardeşini çok aradığını fakat bulamadığını söyler. Bu şekilde yol boyunca Zeynep'e anılarından bahseder. Zeynep rahatsızlığından dolayı ara sıra krizler geçirir(**Görüntü.4.3.**).

Görüntü.4.3. Zeynep'in fenalaştığı sahne

Murat bir ara dinlenme sırasında çantadan sigarasını çıkarırken evde çantaya koyduğu resme dalar. Kız kardeşini aslında hiç aramadığını fakat İstanbul'a gittikten sonra onu arayacağını anlatır. Yolda silah sesleri duyulduktan sonra ikisi de çok korkar, ve kırsal alanda bir ev görürler. O eve misafir olup o geceyi orda geçirirler. Murat evin kızından hoşlanır. Gece Zeynep'e kızın güzelliğinden bahseder. Ertesi sabah evin oğlu Zeynep ile Murat'ı anayola götürüp arabaya bindirmek için onlar ile yolculuk eder.

Murat anayol kenarında bir tır durdurup Mardin'e gideceklerini söyler. Tıra binerler. Murat kendinden geçtiği sırada tır şoförü Zeynep'i taciz etmeye teşebbüs eder (**Görüntü.4.4.**).

Görüntü.4.4. şoförün Zeynep'i taciz ettiği sahne

Bunu gören Murat tırı durdurup şoförü yaptığından dolayı döver. İnip öfkeli bir şekilde sigara içtikten (filmin başlama sahnesi) sonra Zeynep'i sırtlayıp yolda yürümeye devam eder. O sırada Zeynep'in krizi tutar ikisi uzanmış bir şekilde yolun ortasında görünür(**Görüntü.4.5.**).

Görüntü.4.5.. Zeynep'in öldü sanıldığı sahne

Film bitti derken ekrana Murat'ın parkta otururken görüntüsü ve “iki yıl sonra İstanbul” şeklinde bir yazı gelir. Yönetmen zaman atlaması yaparak iki sene sonrasını göstermektedir. Murat, elindeki resim defterine bakmaktadır. Az sonra elinde çay bardağı ile Zeynep görünür. Yürümeye başladığını anladığımız Zeynep elindeki çayı Murat'ın bacağına döker. Önce canı yanmış gibi davranan Murat, sonrasında gülümser ve “Korkma kız korkma; tahta tahta” diyerek ayağına vurur ve bu sırada tahta sesi gelir. Murat'ın Türkiye'ye kaçak yollardan girerken yaralanan bacağı kesilmiş yerine bir tahta

bacağı takılmıştır. Bununla birlikte Murat mutludur ve artık küfretmeyi bırakmıştır. Son sahnede Murat, babalık duygusunu hisseder gibi Zeynep'in elinden tutar mutlu bir şekilde yürürler.

Karakter Analizi

Murat: Murat 35 yaşlarında bir gazetecidir. Sert bir kişiliği vardır ve sürekli küfürlü konuşur. Murat'ın böyle bir kişiliğe sahip olmasının temelinde geçmişi vardır. Anne ve babasının boşanması sonucunda kız kardeşi ile ayrılmak ve farklı yurtlarda yaşamak zorunda kalmıştır. Anne ve babasının ayrılmaları sonucu yurt hayatı başlayan Murat büyük zorluklar içinde büyümüştür. Kendi tabiri ile daha küçükken hayatın zorlukları ile karşılaşmıştır. Bu yüzden hayata ve insanlara karşı merhameti yoktur. Zeynep ile tanıştıktan sonra kişiliği değişmiş daha yumuşak huylu ve iyimser bir kişi haline gelmiş ve merhamet duygusu güçlenmeye başlamıştır. Yolculuk sonunda küfür etmeyi dahi bırakarak fedakâr bir insan haline gelmiştir.

Zeynep: Zeynep de Murat gibi daha küçükken hayatın zorluklarına boyun eğmek zorunda kalan karakterdir. Ama onun Murat gibi kişiliği ve ruhu zedelenmemiştir. O, hayatın zorluğunu bedeninde görmüştür. Küçükken yapılan yanlış bir aşırı konuşma ve bedenini kullanma yetisini kaybetmiştir. Sadece duyabilen Zeynep başka bir tepki verememektedir. Kendi iç dünyasını anlatamadığı için, iç dünyasında var olan ısıltılı hayatı çizdiği resimlerde görürüz.

Emin: Emin zamanında ailesi ile birlikte Türkiye'den Suriye'ye göç etmiştir. Kızı Zeynep amansız hastalığa yakalandıktan sonra eşini kaybetmiş ve kızı ile tek başına yaşamak zorunda kalmıştır. Suriye'de çıkan olaylardan dolayı Suriye'nin artık yaşanılmaz bir yer olduğuna ikna olmuş ve Suriye'den kurtulma hayali kurmuştur. Tek isteği ise kızı için Türkiye'deki bir hastaneden aldığı randevuya gidebilmektir. Kızını alıp randevuya gittikten sonra Suriye'den gitme planlarını da gerçekleştirmeyi amaçlamıştır.

Diğer karakterler: Film genel olarak Murat, Zeynep ve Emin karakteri arasında geçmektedir. Bunların yanında yan karakterler de vardır. Görüntüde olmayıp Murat'ın telefonda konuştuğu arkadaşı keyfine düşkün hoyrat biridir. Aynı şekilde Murat'ın telefonda konuştuğu patronu olan Ferit ise her şeyden önce işine düşkün biridir. Ne olursa olsun onun için iş daha önemlidir. Emin'in komşusu kendi halinde yardımsever biridir. Fakat elinden Zeynep için yapabileceği bir şey gelmemektedir. Zeynep ile

Murat'ın sınırdan geçmelerine yardımcı olacak kişi için paranın değeri çok büyüktür. Zeynep'in içinde bulunduğu duruma aldırış etmez. Bu karakterler ile beraber Emin vurulduğunda Emin'in başında toplanan ve Emin'in gömüldüğü sahnede birkaç kişi görürüz.

Filmin çözümlenmesi

Film ana karakterin Suriye'ye gidişi ile başlar. Daha ilk sahnede ana karakter olan Murat'ın küfürler savurması ile hırçın, gaddar, hayatından şikâyetçi biri olduğunu görürüz. Fakat bu düşüncelerimiz ilerleyen sahnelerde değişir. Murat'ın sokaktaki gençler tarafından bıçak ile gasp edilmesi, gençlerin giyimleri yaptıkları kabadayılık tavırları ile az çok Suriye'de ki gençlerin nasıl bir psikoloji içinde olduklarını sezebiliriz. Emin ile Murat eve doğru yürüdüklerinde Emin Kamışlı'da bulunan etnik kökenleri sayarak aslında oranın karışık bir yapısı olduğunu dile getirir. Daha sonra bahçede oturduklarında Emin'in buralar iyice karıştı her gün insanlar ölüyor demesi ile Suriye'de var olan rejimin sert tavırları, haksız yere öldürülmeleri insanlara yapılan zulümleri dile getirmeye çalışmıştır. İnsanların rejime karşı yaptıkları ayaklanmalarının ve yaptıkları hareketlerinin nedeninin rejimin düzelmesini istediklerini vurgular. Kızını götürüp belki bir daha dönmeyeceklerini söyler. Bu konuşması ile yeni bir yaşam hayal edildiği ve yeni umutlar içinde olduğunu görmekteyiz. Murat'ın çantasını alıp gideceği sırada duvarda çizilen kadın fotoğrafına baktıktan sonra gitmekten vazgeçmesi ile ilk fedakârlık ortaya çıkmıştır. Murat'ın kadın fotoğrafına baktıktan sonra gitmekten vazgeçmesinin nedeni, geçmişinde annesinden ve kız kardeşinden ayrılması sonucu onlara karşı içinde biriken duyguların dışa vurmasıdır. Murat'ın patronunu arayıp durumu anlattığı sahnede patronun olayları umursamayıp sadece işinin derdinde olması ve Murat'ın ağzına geleni söylemesi ile aslında Murat'a hırçın, gaddar biri olma kişiliğini hayatta yaşadıklarının yüklediğini fark edebiliriz.

Murat'ın dinlenme sırasında küçüklüğünden, yaşadığı travmaları, korkuları büyüdüğü yurt ortamını arkadaşlarını anlatması ile birlikte aslında bu kadar gaddar ve hırçın bir kişiliğin arkasında sakin ve yüreği merhamet dolu bir insan olduğunu fark edebiliriz. Murat'ın fedakârlık ve enayilik kavramlarını açıkladığı sahnede (50-53dk arası) her ne kadar yaptığının enayilik olduğunu söylese de yürekten aslında fedakârlık yaptığının bilincindedir. Yönetmen tanınmayan kişileri evine alıp misafir eden ev halkına vurgu yaparak belki de doğu insanının misafirperverliklerini anlatmak istemiştir. Daha sonra evin oğlunun yolculuk sırasında İstanbul hakkında sorular

sorması ve orada okumak istemesi ile doğuda olan insanların kırsal alanda da olsa, kısıtlı imkanlara sahip olsalar da gelecek ile ilgili hayallerinin olduğunu göstermektedir.

Filmin senaristi ve yönetmeni olan Hüseyin Eleman yazdığı ve çektiği hikâye ile çok başarılı bir iş çıkarmış olsa da oynadığı tır şoförü rolü ile seyircinin büyük tepkisini çekmiştir. Yönetmen büyük bir umutsuzluk ile bitme noktasına getirdiği hikayesinde zaman atlaması yaparak hikayesini mutlu son ile bitirmeyi başarmıştır. Filmin ilk sahnelerinde gaddar, merhametsiz ve hırçın olarak karşımıza çıkan karakter film boyunca Zeynep için yaptığı fedakârlıklar ile izleyiciyi bu düşünceden uzaklaştırmıştır.

Film genelde diyalog içinde ilerlemiştir. Diyalogların olmadığı sahnelerde uygun fon müzikleri başarılı bir şekilde kullanılmıştır. Filmde az da olsa pan ve tilt hareketleri kullanılmıştır. Bunun dışında genelde durağan kamera kullanılmıştır. Durağan kameranın kullanılması izleyiciyi pek sıkıkmamıştır. Çünkü kamera kadrajının çektiği açılarda kadrajda oyuncular ile birlikte fotoğraflık doğa manzaraları da görüntülenmiştir.

4.1.3. *Terkedilmiş* Filmi ve Çözümlemesi

Yönetmenliğini ve senaryo yazarlığını Korhan Uğur'un yaptığı, başrollerinde Levent Ülgen, Mahmut Gökgez, Neriman Uğur, Hakan Vanlı, Hakkı Ergök'ün oynadığı *Terkedilmiş* (2015), güncel toplumsal sorunlara ve kaybolan insani değerlere parmak basan bir filmidir. Yönetmenin *Öldür Beni* 'den (2008) sonraki ikinci uzun metrajı olan film, seksen altı dakika uzunluğundadır ve herhangi bir fon desteği almadan çekilmiştir. Korhan Uğur bu filmler dışında *Kızkaçıran*(2016) *Beceriksiz Katil* (2017) ve *Cenaze İşleri* (2017) gibi önemli yapımlara yönetmen ve senaryo yazarı, *Sağ Salim* filmine ise senaryo yazarı olarak imza atmıştır.

Filmin Özeti ve Olay Örgüsü

Terkedilmiş (2015), Türk Sineması'nda Suriyeli mültecileri konu alan ikinci uzun metrajdır. Film hem Suriyeli mültecilerin yaşadığı sorunları hem de organ mafyası gerçeğini çarpıcı bir şekilde beyaz perdeye yansıtmıştır. Film, Suriye iç savaşından kaçarak Türkiye'ye sığınan bir Suriyeli mülteci kadının böbreğini organ mafyasına satmaya karar vermesi ile gelişen olayları ve dokuz farklı karakterin bir eski sanatoryumda kesişen hikâyelerini konu edinir.

Filmin ilk sahnesinde markette şarap alan, eski elbiseler içinde yaşlı bir adam görürüz. Aldığı şaraplar ile birlikte yıkık eski bir binaya (eski sanatoryum binası) girer.

Binaya girdikten sonra alımlı ve bakımlı, orta yaşlarda bir kadın onu beklemektedir. Kızgın bir ifadeyle ‘yine mi sen’ der. Daha sonraki sahnede kıyafetlerinden ve yaşadığı mekândan zengin bir kişi olduğu anlaşılan erkek karakter bir eve girer. Zengin adam kızarttığı eti köpeği ile birlikte yedikten sonra televizyon karşısına oturup Türkiye’deki Suriyeli mülteciler ile ilgili haberleri izler. O sırada kızını arar. Telefonu açan kızı değil eşidir. Eşi ile yaptığı telefon konuşmasından eşi ile ayrıldıkları ama kızına düşkün biri olduğu anlaşılmaktadır.

Bir sonraki sahnede evsiz yaşlı adam ve karısını sonradan eskiden sanatoryum olarak kullanıldığını öğrendiğimiz yıkık binanın içinde görürüz. Adam şarap içip karısına sitem etmektedir. Niye geldiğini; geldiği yere geri gitmesini söyler. Daha sonraki sahnede bir hastanede canından bezmiş halde elini yüzünü yıkayan yaşlı bir adam, sonradan oğlu olduğunu anladığımız hasta yatağında yatan bir genç, ağlamaklı şekilde yüzünü yıkayan bir hemşire, genç bir hayat kadını ve onu pazarlayan bir kadın satıcısı görünür. Haç figürlü bir küpe takan kadın satıcısı, müşterisini odaya gönderdikten sonra bir telefon görüşmesi yapar ve oradan ayrılır.

Bir sonraki sahnede biraz önce elini yıkarken görünen yaşlı adam elinde bir deste para ile doktor ile konuşmaktadır. Çaresizliği her halinden belli olan ve elleri titreyen adama doktor, yasal prosedürün tamamlanabilmesi için bir akrabasının ismine ihtiyaç olduğunu söyler. Kadın pazarlayan adam, sağlık ocağı gibi bir yerde sağlık taraması yaptıran insanlar arasında sonradan böbrek vereceğini öğreneceğimiz Suriyeli mülteci kadın ile karşılaşır. Ardından da zengin adam ile görüşerek ona kadının sağlıklı olduğuna ilişkin raporları gösterir. Raporlara bakan adam kadını getirmesini söyler. Birbirlerine isimlerini bile söylemeyen iki adam ayrılırlar. Kadın satıcısı olan adam böbrek verecek kadının evine gider. Kadın, annesi ve küçük kızı ile vedalaşıp hüznü bir şekilde geri döneceğini söyleyerek adam ile birlikte evden çıkar.

Filmin buraya kadarki kısmında farklı sahnelerde karmaşık bir şekilde karşımıza çıkan dokuz farklı karakter görünür. Bu karakterlerin ortak noktası sanatoryumda buluşmaya başlamaları ile birlikte ortaya çıkar. Sanatoryuma ilk gelenler kadın satıcısı ile organ verecek kadın olur. Bu sırada sanatoryumda yaşayan yaşlı adam ve eşi merakla onları pencereden izlemektedir (**Görüntü.4.6.**).

Görüntü.4.6. Yaşlı adam ve karısının olayı anlamaya çalıştığı sahne.

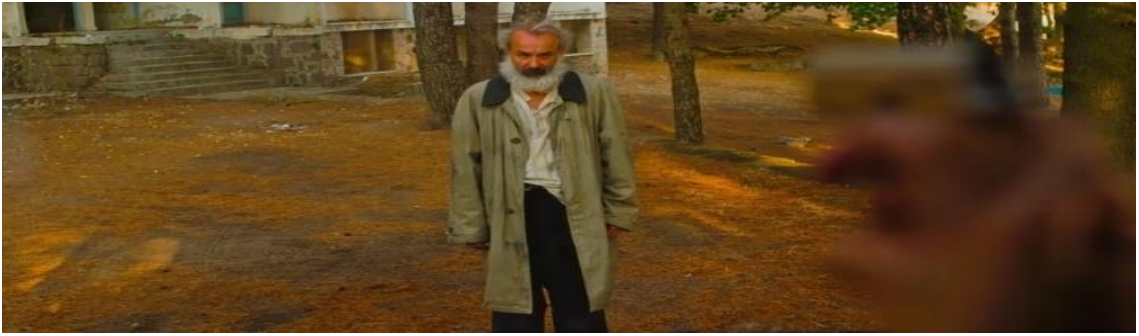
Arabada oturan kadının yüzünde endişe vardır. Adam ise rahat tavırlar sergilemektedir. Biraz zaman geçtikten sonra kadını isteyen diğer adam gelir. Beğendiğini belli ederek “Kız bu mu” diye sorar. Binadaki yaşlı adam ve karısı da hala onları dikkatle izlemeye devam etmektedir. Ambulans gelir ve doktor mülteci kadın ile tanışır. Doktorun nereli olduğuna ilişkin sorusuna mülteci kadın “ne fark eder” diye cevap verir. Operasyonun yapılması için binada uygun bir yer bulmaya giderler ve operasyon için uygun ortam bulup ameliyat düzenini kurarlar. Bu sırada oğlu hasta olan yaşlı adam gelir ve mülteci kadına kendisi sayesinde oğlunun kurtulacağını söyleyerek teşekkür eder. Kız çaresiz bir şekilde “Tanrı bizimle” der. Kızı ameliyat masasına yatırıp böbreğini alırlar(**Görüntü.4.7.**)

Görüntü.4.7. Kızın ameliyat masasındaki sahnesi.

Yaşlı adam böbreği alıp gider. Organ mafyası olan zengin adam parasını isteyen kadın satıcısına henüz işin bitmediğini mülteci kadının kalbini de alacaklarını, müşterinin yolda olduğunu söyler. Bunu kabul etmeyen kadın satıcısını yaralar. Bu sırada doktor, hemşire ve ambulans şoförü işin bittiğini sanarak toparlanmaktadır.

Ameliyat yerine gelen zengin adam doktora ve yanındakilere de mülteci kadının kalbini de alacaklarını söyler. Doktor bunu kabul etmez ve çıkan kavgada doktor ve zengin adam birbirine ateş ederler. Ambulans şoförü kaçmak ister. Fakat hemşire paraları almadan gitmeyeceğini söyleyerek ondan adamın cebinden ambulansın anahtarını ve paraları almasını ister. Ancak zengin adam ölmemiştir ve ambulans şoförünü öldürür. Hemşire ise doktorun silahını alarak zengin adama doğru ateş ederek onu yaralar ve paraları, ambulansın anahtarını ve cep telefonunu alıp dışarı çıkar. Binada saklanan yaşlı adam ve yaşlı kadın da dışarı çıkmışlardır. Yaşlı adam hemşirenin önünü keser fakat karısının onun masum olduğunu ve onu bırakmasını söylemesi üzerine yolundan çekilir(**Görüntü.4.8.**).

Görüntü.4.8. Yaşlı adamın hemşirenin önünü kestiği sahne.

Hemşire ambulans ile olay yerinden uzaklaşır. Yolda adamın telefonu ile polisi arayıp eski sanatoryumdan silah sesleri geldiğine ilişkin ihbarda bulunur ve telefonu arabadan atar. Bu sırada yaşlı adam içeri ameliyatın yapıldığı odaya girerek yaralı haldeki zengin adamın silahını alır. Zengin adamın yaşlı adamın karısını görmemesinden karısının gerçekte öldüğünü ancak adamın onun hayali ile yaşadığını anlarız. O sırada kadın tüccarlığı yapan adam silah ile içeri girer ve zengin adamdan parayı ister. Zengin adam parayı hemşirenin alıp kaçtığını, kendisinin polis olduğunu, bir polisi öldürmenin çok büyük suç olduğunu söyler ve adamı kendisini öldürmemesi için ikna etmeye çalışır fakat adam ateş eder ve onu öldürür. Kadın satıcısı daha sonra yaşlı adama dönerek kim olduğunu sorar. Yaşlı adam 25 sene önce eşinin tedavi için bu sanatoryuma geldiğini, buradan herkesin gitmesine rağmen eşini yalnız bırakmadığını söyler. Adamın eşinin öldüğünü, yaşlı adamın eşinin hayali ile yaşadığını anlayan kadın satıcısı “o zaman eşinin yanından hiç ayrılmaması gerektiğini” söyleyerek yaşlı adama ateş eder. Aynı anda yaşlı adam da elindeki silahın tetiğine bastığından her ikisi de ölürler (**Görüntü.4.9.**).

Görüntü.4.9. Yaşlı adamın öldüğü sahne.

Kısa süre sonra olay yerine polis ve sağlık ekipleri gelir. Böbreği alınan mülteci kadını ambulansa alırlar. Ambulansta parayı alan hemşire de vardır ve kadının kulağına eğilip “merak etme her şey yolunda paranda bende” der. Yaralı kadın lafi duyunca yüzünde tebessüm oluşur. Daha sonraki sahnede böbreği alan adamın oğlu ayağa kalkmıştır. Böbreği alınan kadın kızı ile birlikte mutlu bir şekilde parkta oynamaktadır. Yaşlı çiftler ölü de olsa mutlu bir şekilde güneşin batışını izlemektedir. Onlardan geriye kalan eski ve boş bir binadır.

Karakter Analizi

Suriyeli mülteci kadın: Suriye’deki iç savaştan kaçarak annesi ve kızı ile Türkiye’ye sığınmıştır. Suriye’de yaşadıklarından sonra Türkiye’de de hayata tutunmak için çabalarlar. Annesi ve kızı ile birlikte daha iyi bir hayat sürmek için böbreğini satmaya karar vermiştir. Tanıştığı adamlar ile bu yola girer.

Organ ticareti yapan adam: Mafya üyesi olduğu anlaşılan ve kendisine “zengin” denmesini isteyen adam, eşinden ve kızından ayrı bir şekilde, köpeği Paskal ile bir hayat sürdürmektedir. Eşi ile yaptığı telefon konuşmasından geçmişte sorunlar yaşadığı, aralarının iyi olmadığı fakat kızına bağlı olduğu anlaşılmaktadır. Filmin başlangıcında köpeği ile birlikte et yemesi onun kana susamış bir canı olduğunu ve adamları ile birlikte acımadan insanlara zarar verebileceğinin göstergesi olarak kullanılmıştır.

Kadın satıcılığı yapan adam: Kadın satıcılığı ve böbrek mafyasına yardım gibi karanlık işlerden para kazanan bir karakterdir. Sert, kaba, duygusuz ve soğuk esprileriyle çevresindekileri rahatsız eden hatta kendinden nefret ettiren bir kişidir. Kötü bir karakter olmakla birlikte zengin adamın mülteci kadının kalbini de alma önerisine karşı çıkarak mülteci kadının kızının olduğunu söylemesi onun tam anlamıyla kötü bir kişi olmadığını gösterir.

Sanatoryumdaki yaşlı adam: Sanatoryumda tek başına yaşayan yaşlı adam aslında yalnız değildir. Eşinin hayali karakteri ile yaşamaktadır. Sanatoryum daha terk edilmemişken eşi oraya tedaviye gelip orada öldüğü için sanatoryumdan ayrılmamış orası terk edildikten sonra bile eşinin varlığına inanarak sanatoryumda yaşamaya devam etmiştir.

Oğlu hasta olan yaşlı adam: Eşini kaybeden adamın amacı hayattaki en büyük dayanağı olan oğlunu kurtarmaktır. Oğlunun kurtulabilmesi için böbreğe ihtiyaç vardır. Bu böbrek bulunmuştur. Fakat böbreğin alınması için yasal olmayan yollara başvurulması gerekir. Yasal olmasa da oğlunun hayata geri dönebilmesi için bu yola başvurulmuştur. Özünde iyi bir insan olan yaşlı adam, film boyunca yaptığı işin böbreği alınacak kişiye zarar vermesi endişesi ile hareket etmiş, mülteci kadına bunu oldukça içten bir şekilde ifade etmiştir.

Doktor: Doktor karakteri, oldukça çelişkili bir kişiliğe sahiptir. Bir yandan organ mafyası ile işbirliği yaparak bu işten para kazanırken diğer yandan da yaptığı işi meşrulaştırmaya ve vicdanını rahatlatmaya çalışır. Konuşmalarında yaptıklarının çok da kötü bir iş olmadığını, insanların hayatlarını kurtardıklarını söyleyerek kendisine yardım eden sağlık personelinin sakinleştirmeye ve motive etmeye çalışır. Paraya düşkünlüğü nedeniyle ondan nefret etsek de mülteci kadının kalbini almayı kabul etmemesi ve bu uğurda canından olması kendisine az da olsa sempati beslememize neden olur.

Ambulans Şoförü: Sakin bir kişiliği olan ambulans şoförü, yapacağı yasadışı iş yüzünden, temkinli ve korku içindedir. Bir an önce işin tamamlanmasını istemektedir.

Kadın Hemşire: Kadın hemşire ilk başlarda diğer karakterler gibi işe para için kalkışır. Olay yerinde gördüğü adamlara inanmaz. Kadını gördükten sonra yaptığı işin ciddiyetini anlar ve vicdan azabı duyarak kadın için endişelenmeye başlar. Adamdan zorla parayı alması ile kendi çıkarı için değil kadının hakkını alabilmek için uğraştığı görülür. Bu olaydan sonra gerçek kişiliği ortaya çıkmış olur.

Diğer karakterler: Hastanede hasta yatağında babasının çabaları ile hayata dönecek olan bir genç görürüz. Sanatoryumda yaşlı adamın hayali eşi aslında yoktur. Ama adamın hayal gücü sayesinde görürüz. Organ mafyası olan zengin adamın eşi ve kızı görünmese de yaptıkları telefon konuşması ile var olduklarını biliriz. Bunların yanında sağlık ekipleri, polis ekipleri, hastanede ve markette var olan kişiler görürüz.

Filmin Analizi

Yönetmenliğini ve senaristliğini Korhan Uğur yapmıştır. Filme baktığımızda yönetmen olay örgüsünü karmaşık ve izleyicide merak uyandırabilecek bir şekilde vermiştir. İlk sahnelerde birbirinden bağımsız bir şekilde farklı mekânlarda farklı karakterler ile karşılaşırız. Başlangıçta bu birbirinden bağımsız karakterlere ve mekânlara anlam vermesek de ilerleyen sahnelerde bu karakterlerin ortak bir amaç için ortak bir mekânda bir araya geldiklerini görürüz. Yönetmen bu ortak amaç için bir araya gelen karakterlere isim vermek yerine her birine kişiliklerini yansıtan görevler ve kimlikler belirleyerek karşımıza çıkarmıştır. Para ve para için insanların yaptıkları, filmin temel eleştiri konusudur. Film boyunca sanatoryumdaki yaşlı kadın ve yaşlı erkek dışında, bütün karakterler para için kendi vicdanlarını da rahatsız eden etik dışı davranışlar sergilerler ve sergiledikleri bu davranışları bir şekilde meşrulaştırmaya çalışırlar. Kadın satan adamın organ mafyasından kazanç sağlaması, organ mafyası olan adamın müşteriden kazanç sağlaması, doktor ve hemşirelerin organ mafyasından kazanç sağlaması ve en önemlisi Suriyeli kadının annesi ve kızı için kendi bedeninden eksiltip para kazanmak istemesi gibi düşünceler paranın gücünü ortaya koymaktadır.

Filmin ilk sahnesinde eski püskü elbiseler ile alışveriş yapan adamı izleyen çocuğun annesinin gelip çocuğu oradan uzaklaştırması insanların kılık kıyafetine bakarak onlar hakkında ön yargılarda bulunmanın yanlışlığına işaret eder. Aynı şekilde kasiyerin başı eğik bir şekilde kredi kartı mı nakit mi demesi ve adamı görüp nakit herhalde demesi de bu ön yargıların dışavurumudur. Evden ayrılırken annesinin ona muska vermesi, annesinden dua etmesini istemesi, filmin başlangıcında ve sonunda “Tanrı bizimle” demesi Suriyeli mülteci kadının dini inançlarına bağlı bir kişi olduğunu gösterir. Kadın satıcısının ve zengin adamın hemen her sahnede sigara içmesi, içinde bulunulan ortamın gerginliğine ve yaşanan stresin büyüklüğüne işaret etmektedir. Zengin adamın kızın kalbini istemesi üzerine kadın satıcısının, doktor ve sağlık personelinin buna karşı çıkması, yasadışı iş yapan kişilerin içerisinde vicdanlı insanların da bulunabileceğine işaret etmektedir. Zengin adamın, işlerin istediği gibi gitmediği

noktada polis olduğunu söyleyip kendini kurtarmaya çalışması, insanların gündelik hayatlarını sürdürürken çıkarları doğrultusunda kolayca farklı kimliklere bürünebildiklerini ima etmektedir. Filmin sonunda yasadışı işler yapan herkesin ölmesi ve kötülerin cezalandırılması düzenin yeniden tesis edildiğini gösterirken, iyi bir karakter olmakla birlikte sanatoryumda yaşayan ve evsiz olarak düzen dışı bir yaşam süren yaşlı adamın ölmesi ise düzen dışı yaşamın imkânsızlığına işaret etmektedir.

Filmde yoğun bir kapitalizm eleştirisi vardır. Paranın tek değer haline geldiği günümüz dünyasında etik değerlerin yozlaşması ve insani duyguların ortadan kalkması özellikle Suriyeli mülteci kadının ağzından dile getirilen sözlerle tenkit edilmektedir. Doktorun yapılan işin insanlık için yararlı olduğu yönündeki sözlerine mülteci kadının “Maalesef... Birilerinin acısı başkalarını mutlu ediyor. Ve buna insanlık diyoruz.” şeklinde cevap vermesi oldukça anlamlıdır. Doktor karakterinin konuşmalarında, yaptığı yasadışı işleri meşrulaştıracak ifadelerle yer verilmesi, günümüz dünyasında egemen güçlerin kendi çıkarları doğrultusunda gerçekleştirdikleri yasadışı eylemleri meşrulaştırma stratejileri ile benzerlik göstermektedir.

Filmde kadın satıcısının kulağındaki küpede ve arabasının ön camına asılı tesbihte haç figürüne yer verilmesi, yasadışı iş yapanların Hristiyan batılı güçlerle olan sıkı bağlarına gönderme yapmaktadır(**Görüntü. 4.10.**).

Görüntü.4.10.Kadın satıcısının arabasındaki Haç figürlü tesbih

Filmde bulutlar yaşanabilecek kötü olayların, et yemek zengin adamın acımasızlığının, köpeğin sahibi ile birlikte et yemesi, mafyanın emrindekilerin yardımıyla iş görmesi, pazarlıkların Türk bayrağının önünde yapılması yapılan yasadışı

işlerin zaman zaman milliyetçilik kullanılarak temize çıkarılmaya çalışıldığının göstergesi olarak kullanılmıştır.(Görüntü.4.11).

Görüntü.4.11.Pazarlıkların Türk bayrağı önünde yapılması

Film şimdiki zamanda çekilmiştir. Genelde durağan kamera kullanmak ile birlikte hareketli kamera da kullanılmıştır. Filmin başlama ve bitiş sahnesinde duyguyu daha çarpıcı hale getirmek için fon müzikler kullanılmıştır. Kullanılan fon müziği ile beraber paralel kurgu ile karakterlerin geçmişte yaşadıkları mekânlar; bazı karakterlerin olay sonrasında içinde bulundukları psikoloji ve eylemleri izleyiciye aktarılmıştır.

4.1.4.Hayat Çizgisi Suriye Filmi ve Çözümlemesi

Yönetmenliğini Caner Erzinan'ın yaptığı, senaryosunu Serhat kahveci, Seçil Kahveci ve Murat Onur'un yazdığı, başrollerinde Doğan (Erkan Meriç), Ayşe'nin (Mehrnoush Esmaeilpour) oynadığı *Hayat Çizgisi Suriye Filmi*(2016) izleyiciye başka insanların hayatını, acısını, yaşadıklarını gözlemleme fırsatı sunar. Bir tabu oluşturmuş şekilde sadece kendi hayatını, kendi yaşadıkları ve kendi çevresini bilmek yetmez insana. İnsan başka hayatları gördükten sonra; başka hikâyeleri okuduktan sonra kendi yaşadığı hayatı sorgulama fırsatı bulur. *Hayat Çizgisi Suriye* filmi işte tam olarak da tabularımızı yıkıp kendi hayatımızı sorgulama aşamasına getiren somut bir örnektir. Ayrıca yönetmenin *Göktaş* (2018), *Yeni Dünya* (2015) ve *Mar* (2012) gibi önemli çalışmaları da vardır.

Filmin Özeti ve Olay Örgüsü

Filmin ilk sahnesi, boş bir hastane koridorunda yürüyen bir doktor görüntüsü ile ameliyathanede ameliyat yapan doktorların görüntüsünün paralel bir şekilde izleyiciye aktarılması ile başlar. Daha sonra hastanenin başhekimini Faruk Bey ve oğlu Doğan

Bey'in hastane önünde gazeteciler ile birlikte basın açıklaması yaptığını görürüz. Faruk Bey basın toplantısında keyifli tavırlar sergilerken Doğan Bey sinirli bir tavır ile gazetecilerin sorduklarını cevaplamıştır. Basın toplantısı bittikten sonra Doğan hastane koridorundan geçerken arkasından nişanlısı olan Melis gelir. Fakat Doğan, Melis'e sitem edip konuşmak istemez. Ameliyathanenin önüne gelerek ameliyathaneden çıkan doktora ameliyata girdiği için kızar. Doktor hastayı kaybettiklerini ve Faruk Bey'in emri ile girdiğini söyledikten sonra Doğan öfkeli bir şekilde asansöre binip hastanenin başhekimini ve aynı zamanda babası olan Faruk Bey'in odasına gider. Faruk Bey odasında toplantı yapmaktadır. Fakat Doğan toplantı dinlemeden odaya girer ve kendi ameliyatını neden başka bir doktora yaptırdığını sorar. Şu an bunu konuşmanın sırası olmadığı cevabını alınca odadan çıkar. Daha sonraki sahnede Doğan, restoranda otururken yanına nişanlısı ile vakit geçiren adam gelir. Bir süre zıt geçen muhabbetin ardından kavga etmeye başlarlar. Daha sonra Doğan nezarete atılır (**Görüntü.4.12.**).

Görüntü.4.12. Doğan'ın nezarete atıldığı sahne.

Doğan nezaretteyken ziyaretine bir kadın gelir. İçişleri bakanlığında görevli olan Ayla Hanım, Doğan'dan bir ameliyat yapmasını ve hayat kurtarmasını ister. İlk başlarda bunu kabul etmeyen Doğan, Ayla Hanım'ın bu bir vatan meselesi demesi ve bu ameliyat sayesinde binlerce hayatın kurtulacağını söylemesi üzerine bir an duraksar. Ayla Hanım, düşünmesi gerektiğini söyler. Daha sonra tekrar irtibata geçeceğini söyledikten sonra serbestsiniz deyip gider. Daha sonra Doğan ve asistanı olan Barış'ı Gaziantep havalimanında görürüz. Kapıdan çıkarlarken Doğan'ın üniversiteden arkadaşı olan ve Gaziantep'te doktorluk yapan Necat ile karşılaşırlar. Doğan ve Necat arasında geçen muhabbetten anlaşılacağı gibi aralarının iyi olmadığı ve geçmişte

yaşadıkları olaylar yüzünden kavgalı oldukları anlaşılır. Yapılan isteksiz muhabbetten sonra Ayla Hanım taksi ile Doğan ve Barış'ı almaya gelir. Arabaya binip havaalanından çıkarlar. Daha sonra yolda elinde su şişesi olan ve eski kıyafetler içinde otostop çeken yaşlı bir adam görürüz. Fakat elini kaldırdığı araba onu almaz.

Doğan ve Barış Nizip devlet hastanesine gelmişlerdir. Doğan hastanenin bahçesinde olan hastaları süzdükten sonra yanındakiler ile beraber hastaneye girer. Hastanenin başhekimini olan Akif Bey ile tanışır. Akif Bey'den ameliyat olacak hasta için bilgi ister. Akif Bey'in odasında hastanın dosyasını incelerken Doğan'ın tartıştığı arkadaşı Necat içeri girer. Kıskanç bir tavır ile bu ameliyatı kendilerinin de yapabileceklerini, Doğan'ın buraya gelmesine gerek olmadığını söyler. Ayla Hanım, bunun İçişleri Bakanının bir emri olduğunu ve ameliyatın Doğan tarafından yapılacağını söyler. Akif Bey, Necat'tan Doğan'a hastaneyi gezdirmesini ister. Fakat Necat işinin olduğunu söyler. Aşağılayıcı bir şekilde hastabakıcıların ona hastaneyi gezdirmesini söyler. Hastayı görmek için başhekimin odasından çıkarlar.

Doğan meşhur ve popüler bir cerrah olduğu için koridorda yürürlerken toplanan hemşireler onu görür ve hemen kendi aralarında onun hakkında konuşmaya başlarlar. Aralarında Doğan'ı tanımayıp kim bu diye soran bir hemşire de vardır. Doğan hemşirelere bakarken dikkatini yabancı olan hemşire çeker ve gözünü ondan alamaz. Hastanın odasına geldiklerinde kapıda iki koruma vardır. Hastayı göreceklerini söyleyip içeri girerler. İçerde hasta yatağında cihaza bağlı yaşlı bir hasta yatmaktadır. Doğan hastanın dosyasını incelerken İçişlerinde görevli olan Ayla Hanım hastanın ülkemiz için çok önemli olduğunu söyleyip, kurtulup kurtulamayacağını sorar. Doğan, Ayla Hanım'ın bu lafına kızıp bütün hastalar bizim için önemli diye karşılık verir. Ameliyatı yarın sabah yapabilmek için hazırlıkların yapılmasını söyledikten sonra kalacakları otele gitmek için yola çıkarlar. Oteli gördükten sonra beğenmez. Şoföre kalacakları başka otelin olup olmadığını sorar. Burada olmadığını Gaziantep'te olduğunu, oranın uzak olduğunu söyler. Doğan ve Barış çantalarını alıp odaya çıkarlar. O gece otel odasında hastanın çekilen filmlerine bakıp yarın sabah yapılacak ameliyat için hazırlıklar yaparlar.

Ertesi gün Necat ve yabancı olan hemşire hastalar ile ilgilenirken Doğan koridorda görünür. O sırada bir kadın dosyasını Doğan'a göstererek Arapça bir şeyler söyler. Fakat Doğan kadının ne dediğini anlamaz. Bunu gören yabancı hemşire yanlarına gelir. Kadının tercümanlığını yaptıktan sonra hastanenin tercümanı olduğunu

böyle durumlarda kendisinden yardım alabileceğini söyler. Buna sevinen Doğan ismini sorar. Ayşe der. İkisi tanıştıktan sonra ameliyat anonsu gelir ve Doğan ameliyata girer. Geçen zorlu ameliyat sırasında yolda otostop çeken adam kalabalığın olduğu bir yerde görülür. Elinde ailesinin fotoğrafını millete gösterip onları aradığını söyler. Fotoğrafı gösterdiği kişiler ailesini tanınamaktadırlar.

Sonraki sahnede başhekim olan Akif Bey odasında namaz kılarken Doğan ve asistanı Barış odaya girerler. Akif Bey namazını bitirdikten sonra operasyonun başarılı geçtiğini duyduğunu söyler ve onları tebrik eder. Doğan burada kalıp hastasını gözlemlemek istediğini söyler. Akif Bey bunu kabul eder. Necat içeri girip söylenenleri duyduktan sonra hastayı kendilerinin de gözlemleyebileceklerini söyler. Fakat Doğan bunu kabul etmez. Kendi hastası olduğu için kendisinin bunu yapmak istediğini söyler. Daha sonra Barış ile hastanenin bahçesinde konuşurken Gaziantep'e gidip bir şeyler alması gerektiğini; bir süre daha burada olacaklarını söyler. O sırada Ayşe ve diğer hemşireler servise binerler. Doğan da fikrini değiştirip oda Gaziantep'e gitmeye karar verir. Onlarda servise binerler. Serviste Barış Doğan'a bir şeyler anlatmaya başlar. Ama Doğan Ayşe'ye bakmaktadır. Doğan Ayşe ile konuşup merhabalaşmak için yanına oturur. Ayşe çekingen tavırlar sergiler. Bunu fark eden Doğan yanından kalkar. Merkeze geldiklerinde beyaz bir araba ile Ayşe'yi bekleyen bir adam görünür. Ayşe arabaya binip gider. Doğan ve Barış Gaziantep'i dolaşip alışveriş yapıp yemek yerler. Yemek yedikleri sırada yaşlı adam görünür. Elinde fotoğraf gelip gidene fotoğrafı göstermektedir. Ertesi gün hastanede Doğan kadın bir hastanın tercümanlığını yapması için Ayşe'den yardım ister. Kadın Suriye'de yaşadıkları kötü olayları anlatır(**Görüntü.4.13.**). İkisi de anlatılan bu vahşetten etkilenip kendilerini kötü hissederler.

Görüntü.4.13. Kadının Suriye'de yaşadıklarını anlattığı sahne.

Kendini kötü hissetmeye başlayan Doğan gelip merdivenlerde oturur. Arkasından Ayşe gelir. İyi olup olmadığını sorar. Duyduklarından sonra iyi olmadığını söyler. Ayşe savaşı durdurmaya güçlerinin yetmediğini, fakat en azından savaş mağdurlarına yardım edebileceklerini söyleyip gider. Doğan yerinden kalkıp koridorda yürürken ani bir patlamanın meydana gelmesi ile ortalık savaş alanına döner. Yere savrulan Doğan, Ayşe diye seslenip dışarı doğru koşmaya başlar. Dışarıda olan patlamanın etkisi ile içerisi gibi dışarı da savaş alanına dönmüştür (**Görüntü.4.14.**).

Görüntü.4.14.Hastanedeki patlama sahnesi.

Yanan arabalar, yükselen dumanlar, duyulan çığlık sesleri, yaralı insanlar ve diğer insanların koşuşturmaları patlamanın etkisini göstermektedir. Kapıya gelen Doğan Ayşe'nin yerde olduğunu görür. Onu yerden kaldırmaya çalışırken Ayşe baba diye haykırmaya başlar çünkü Ayşe daha önce de böyle bir olay yaşamış ve babasını kaybetmiştir. O sırada ikinci bir patlama meydana gelir. Doğan Ayşe'yi korumak için kendini siper eder. Yaralılar çoğalmıştır ve hastanenin içine alınmaya çalışırlar. Doğan da Ayşe'yi hastaneye taşıdıktan sonra diğer hastalar ile ilgilenmeye koşar. Sedyede yatan küçük kızı kurtarmak için operasyon yapmaya başlar.

Doğan'ın iyi olmadığını gören Akif, Doğan'ı sedyeden uzaklaştırır. Buna üzülen Doğan elini yüzünü yıkayıp kendine gelmek için lavaboya gider. Lavabodan çıktıktan sonra dışarı çıkar. Ayşe patlamanın geride bıraktıklarını kaldırımda oturmuş, izlemektedir. Doğan Ayşe'yi teselli etmek için yanına gelir. Ayşe ailesi ile birlikte Suriye'den kaçarken mayın tarlasında annesini babasını ve bir kardeşini patlama sonucunda kaybettiğini anlatır. Dede ve ninesini aradığını onları bulmak için umut ettiğini söyler. Akif Bey, Ayşe ile Doğan'ı görür. Doğan Akif'in yanına gider. Akif iş

konusunda Doğan'a nasihat verirken hemşire bir hastanın kriz geçirdiğini söyler. İkisi hastanın bulunduğu yere doğru koşar.

Elinde ailesinin fotoğrafı olan adam akşam vakti ıssız bir sokakta yürürken görülür. Biraz dinlendikten sonra yoluna devam eder. Doğan otel odasında düşünceli bir şekilde dururken odaya Barış girer ve yaptıkları için özür diler. O sırada Doğan'ın annesi arayıp neden İstanbul'a gelmediğini sorar. Doğan sinirlenip telefonu kapatır. Doğan rüyasında Ayşe ile beyazlar içinde bir ormanda olduğunu görür. Ayşe mayına basar. Doğan onu kurtarmak için eğilir. Eğilirken beyazlar içinde olan Ayşe kaybolur, yerine siyah giyinmiş, Doğan'ın nişanlısı olan Melis görülür. Doğan gördüğü kâbusun etkisi ile uyanır. Ertesi gün hastanede ameliyat ettiği hastasını ziyaret eder. İçişlerinde görevli olan Ayla Hanım da ordadır. Ayla Hanım hastayı Ankara'ya götürmek istediğini söyler. Fakat Doğan daha erken olduğunu söyler. Bu sırada yaşlı adam elindeki fotoğraf ile birlikte mülteci kampına gelmiştir(**Götüntü.4.15.**).

Görüntü.4.15. kamp alanının olduğu sahne.

Kapıdaki görevlilere ailesini aradığını söyler. Görevliler burada binlerce kişinin olduğunu önce dinlenip yemek yiyip daha sonra arayabileceğini söyler. Doğan Akif Bey'e, Ayşe ile birlikte kampları dolaşmak istediğini söyler. Doğan'ın Ayşe'ye karşı bir şeyler hissettiğini anlayan Akif Bey, Ayşe konusunda Doğan'ı tembihler. Doğan ve Ayşe kampları dolaşmak için yola koyulurlar. Kampta dolaşırken hem hastaları tedavi ederler hem de Ayşe'nin ailesinin fotoğrafını kamptakilere gösterirler. Hastaneye döndüklerinde Doğan ailesinin bulunması için elinden geleni yapacağına söz verir. Ameliyat olan küçük kızın odasına giderek özür borçlu olduğunu söyleyip küçük kızdan özür diler. Ertesi gün Ayşe ile birlikte tekrar kampı ziyarete giderler. Tekrar kamptaki

hastalar ile ilgilenirler. Onlar ile birlikte yemek yerler güzel vakit geçirirler(**Görüntü.4.16.**).

Görüntü.4.16. Doğan ve Ayşe'nin kamptaki çocuklar ile güzel vakit geçirmesi

Tabi yine ellerinde fotoğraf ile gelene geçene sorarlar. Hastaneye döndüklerinde ikisini yan yana gören Necat Ayşe'nin yanına gidip Doğan'ın burada geçici olduğunu ona fazla bel bağlamaması gerektiğini söyler. Bunları duyan Ayşe Doğan'a karşı biraz mesafeli davranmaya başlar. Doğan'ın babası Faruk Bey arar. Yaptığı başarılı işlerden dolayı onu tebrik eder ve İstanbul'a dönmesini söyler. Ama Doğan babasının bu konuşmasından rahatsız olur. Ertesi gün Ayşe'yi bulmak için hastanedeki her yere bakan Doğan Ayşe'yi göremez. En son morga iner ve Ayşe'yi orda bulur. Ayşe morgda olan ölümler arasında ailesini aramaktadır. Ayşe Doğan'a kendisinden uzak durmasını söyler.

Morgdan çıkan Doğan'ı odasında oturan Necat çağırır. Odaya geçen Doğan babasının televizyonda reklam amaçlı yaptığı konuşmaları görür. Buna sinirlenen Doğan babasını arayıp İstanbul'a dönmeyeceğini, Melis ile evlenmeyeceğini ve İstanbul'daki işi kabul etmeyeceğini söyleyerek telefonu kapatır. Konuşmaları duyan Barış'a sen İstanbul'a dön der. Barış bunu kabul etmez sen dönmüyorsan ben de dönmem der. Akif Bey'in odasına gidip iş istediğini söyler. Doğan'ın sinirli olduğunu gören Akif bunu daha sonra konuşalım der. Doğan kafeteryada otururken Ayla Hanım gelir ve yaptığı operasyon için gereken ödemeyi yapmak ister. Fakat Doğan bunu para için yapmadığını söyleyerek parayı kabul etmez. Bunun için teşekkür eden Ayla Hanım hastayı Ankara'ya götürmeye karar verir.

Elinde fotoğraf ile dolaşan yaşlı adam beyaz bir arabanın içinde bir adam ile birlikte kampa giderken görülür. Kampa vardıklarında eşi ordadır. Eşiyle sarılıp

ağlarlar. Ayşe ile Asaf'ın nerde olduğunu sorar. Ama eşi başını öne eğip onları görmediğini söyler. Doğan Ayşe ile konuşmaya çalışır fakat Ayşe bunu kabul etmez. Doğan onu zorlayarak bir odaya götürür. Ona onu sevdiğini söyler. İkisi el ele kapıdan çıkarken Doğan'ın nişanlısı olan Melis görünür. Onları el ele görür. Doğan Melis'e geldiği için kızar. Tekrar geldiği gibi dönmesini ister. Ama Melis pes etmez ve Doğan'dan uzaklaşması için Ayşe ile konuşur. Bunu duyan Doğan Melis'e ağzına geleni söyleyerek onu tekrar İstanbul'a gönderir. Bu yaşananlar ve babasına gösterdiği tepki yüzünden babası önündeki bütün iş imkânlarını engeller. Bahçede Barış ile konuşurken küçük kız taburcu olur. Ayşe ve ailesi ile birlikte Doğan'ın yanına gelip onun ile vedalaştıktan sonra küçük kız baygınlık geçirir. Hemen ameliyata alınır. Fakat Doğan'ın babası Akif Bey'i de iş vermeme konusunda tembihlemiştir. Doğan'ın ameliyata girmesine müsaade edilmez. Küçük kız kurtarılamaz ve ölür.

Üzüntüden ne yapacağını bilemeyen Doğan günlerce düşündükten sonra tekrar fotoğrafı alıp kampı ziyaret eder. Kampta iken Ayla Hanım onu arayıp hastayı taburcu ettiğini söyler. O da telefonda Ayla Hanım'dan bir şey rica eder. Hastaneye gelip Akif Bey ile vedalaşmak ister. O sırada patlama olmuştur. Hastaneye gelen yaralılar için Akif Bey ondan yardım ister. Yaralılar hastaneye taşınır. Doğan ameliyata girer ameliyat ettiği kişi Ayşe'nin kardeşidir. Ameliyat başarılı geçer. Ayşe sevinçten Doğan'a sarılır. Ertesi gün tekrar kampları dolaşmaya gider. O sırada Necat bir suç işler ve Akif Bey tarafından kovulur. Doğan Akif Bey'e hastanede kalmak istediğini ne iş olursa olsun yapacağını söyler. Akif Bey Necat'ı yaptığı hatadan dolayı kovduğunu onun yerine kalp cerrahi şefliğine geçebileceğini söyler. O sırada Doğan'ın telefonu çalar tamam dedikten sonra Ayşe'nin elinden tutup onu kardeşinin yattığı odaya götürür. Odada ninesi ve dedesi vardır. Gözyaşları içinde hasret giderirler. Son sahnede Ayşe ile Doğan'ın evlendiğini diğer aile fertleri ile birlikte mutlu bir tablo için de görürüz **(Görüntü.4.17.)**.

Görüntü.4.17. filmin son sahnesi.

Karakter Analizi

Doğan: İstanbul’da babasının özel hastanesinde ün yapmış, kendi alanında uzman bir doktordur. Yakışıklı, zengin ve popüler biri olmasına rağmen bu yönleri ile öne çıkmak istemeyen biridir. Her şeyden önce doktorluk gereğini yerine getirme çabası vardır. İstanbul’dayken bile şöhreti parayı sevmeyen, insanlığa çok önem veren Doğan; görev amacı ile Gaziantep’e gidip orada yaşanan hayatları gördükten sonra daha realist görünmeye başlar. Bu gerçekler arasında kalıp gerçek hayatı yaşamaya karar verir. Daha sonra hastanenin tercümanı olan Ayşe ile tanışması sonucu hayatının geri kalanına şekil vermiştir.

Faruk Bey: Doğan’ın babası olan Faruk Bey İstanbul’da özel hastane sahibi ve oldukça varlıklıdır. Yaptığı işleri ve iyilikleri reklam yolu ile duyurmayı seven biridir. Onun için insan hayatı paraya göre ikinci plandadır. Hastanesindeki işleri hasta ihtiyaçlarına göre değil; kendi ihtiyacına ve hastanenin düzenine göre düzenlemektedir. Kendisi ile beraber oğlunun yaptıklarını da reklama çevirmeyi sever. Ama oğlu bunu sevmediği için araları açılır.

Ayşe: Suriye’deki savaştan kaçarken mayın tarlasında bir patlama sonucu ailesinin bir bölümünü kaybeden Ayşe Arapça ve Türkçeyi bildiği için Nizip Devlet Hastanesinde tercüman olarak çalışmaktadır. İnsanlara karşı yardımsever biridir. Tek umudu patlamadan sağ kurtulan dedesi, ninesi ve kardeşini bulmaktır. Elinde fotoğraf boş vakitlerinde onları aramaktadır. Bu umut içinde olan Ayşe, yaşanan olaylar nedeni ile ailesini ölü bile olsa görmek istemesi sonucu morga getirilen ölümlere korku içinde bakmaktadır. Hastaneye gelen Doğan ile birlikte hayatında değişiklikler meydana gelir.

Necat: Doğan ile birlikte üniversite okuyan Necat, geçmişte Doğan ile bazı problemler yaşamış ve Doğan ile araları açılmıştır. Üniversiteden sonra ikisinin yolu Nizip Devlet Hastanesinde kesişir. İçinde geçmişte yaşanan olayların kini olan Necat, Doğan'ın oraya gelmesinden hoşnut değildir. Elinden geldiğince Doğan'ı küçük düşürmeye ve kötü göstermeye çalışır. Doğan, Necat'ın yaptıklarını umursamaz. Üzerine düşeni yapmak ile meşgul olur. Necat'ın bu şekilde davranması ve kendisini hastane yönetiminin gözünde düşecek bazı hareketlerde bulunması işinden olmasına neden olur.

Barış: Doğan'ın asistanı olan Barış saf biridir. Nerde nasıl davranacağını bilmez. Birkaç sahnede bunu görürüz. Fakat Doğan'ın Gaziantep'te kalmaya karar verip, Barış'a sen İstanbul'a gidip kariyerine devam et demesi sonucu; Barış'ın bunu kabul etmemesi ve birlikte bu yola çıktık demesi üzerine nerde nasıl davranacağını bilmese de gerçek kişiliğini ortaya koyar.

Akif Bey: Nizip Devlet Hastanesi'nde başhekimlik yapan Akif Bey işine sadık, insan hayatına önem veren ve insanların acısını hissedebilen biridir. Aynı zamanda namaz kılması da dindar bir kişiliğinin olduğunu göstermektedir.

Ayla Hanım: İçişleri Bakanlığı'nda görevli olan Ayla Hanım, elinden geldiğince kendisine verilen görevi yerine getirmeye çalışır. Vatan ve devlet ile ilgili kurduğu cümleler ile yaptığı işin önemini ve devlete hizmet borcu olduğunu belirterek devletin yüceliğini belirtir.

Diğer karakterler: Doğan'ın annesi evlat hasreti çeken biridir. Evladının bir an önce eve dönmesini ister. Melis Doğan'ın nişanlısıdır. Doğan ile bazı problemler yaşamıştır. Doğan ile aralarını düzeltmek için elinden gelen her şeyi yapmaya çalışmaktadır. Ayşe'nin dedesi olan yaşlı adamın tek isteği ailesini bulmaktır. Ailesinin fotoğrafını eline alıp sokak sokak dolaşp ailesini aramaktadır. Ameliyat olan yaşlı adam devlet büyüklerinden biridir. İyileşmesi sonucu ülkeye faydaları dokunacak bir kişidir. Ameliyat olan küçük kızın yaşadığı olaylar sonucu desteğe ihtiyacı vardır. En büyük desteği Ayşe ve Doğan'dan görür. Fakat bu destek ona yetmez ve girdiği son ameliyatta Doğan'ın ameliyata girilmesine izin verilmediği için hayatını kaybeder.

Filmin çözümlenmesi

Hayat Çizgisi Suriye Filmı yaşanan iki hikayeden yola çıkılmıştır. Birinci hikâye, İstanbul'da yaşanan zengin ve gösterişli hayatı; ikinci hikâye ise Gaziantep'te

yaşanılan sıradışı ve büyük zorluklar içinde yaşanılan hayatlardır. Her ne kadar iki hikâyeden yola çıkılsa da filmin gerçek hikayesi Gaziantep'te yaşanılan hayatları aktarmaya çalışılmıştır. Filmin asıl anlatmak istediği Doğan'ın Gaziantep'e gelmesi ile başlar. Doğan, Gaziantep havaalanında eski arkadaşı ve meslektaşı olan Necat ile karşılaşması sonucu gösterilen tavırlar ile birlikte zorluklar içinde bir süreç geçireceğini tahmin etmeye başlarız. Yaşlı adamın otostop çekmesi ve arabaların durmaması adamın eski elbiseler içinde olması ve dış görünümünün insanlar üzerindeki etkisini görebiliriz. Doğan ve asistanı olan Barış'ın hastaneye gelmesiyle hastane bahçesinde ve hastanenin içinde olan hastalardan anlaşılacağı gibi orada yaşanılan hayatların kolay olmadığı anlaşılmaktadır. Doğan'ın Ayşe'yi görüp ona uzun uzun bakması ilerde yaşanılacak duyguların ne kadar kuvvetli olacağının ilk sinyalleri olarak izleyiciye aktarılmıştır. Ameliyata alınacak hasta görüldükten sonra Ayla Hanım'ın bu hasta çok önemli biri demesi üzerine Doğan'ın sert bir tavır ile bütün hastalar bizim için önemli cevabını vermesi ile görevinin ve hastalarının önemini ve kutsallığını izleyiciye göstermiştir. Başhekim olan Akif odasının da namaz kılması ile dine ne denli bağlı olduğunu aktarılmaya çalışmıştır.

Doğan ve Akif Bey'in muhabbetleri sırasında Akif Bey'in söz konusu devlet olduğunda gibi bir cümle kullanması ile devlet vazifelerine verilen önem belirtilmiştir. Hasta kadının Suriye'de yaşadığı olayları Doğan ve Ayşe'ye anlatması ile Suriye'de yaşanılan vahşetin ve korkunun ne denli zor olduğunu duymuş oluruz. Korku, büyük zorluklar ve acılar çeken insanların yaşadıklarını özetlemiştir. Daha sonra hastane önünde yaşanılan patlama sonucunda da Suriye'deki ortamın vahşetini ve orada yaşayan sivil halkın yaşadıklarını görürüz. Yükselen dumanlar, yanan ateşler, insan çığlıkları, koşturmalar ile birlikte insanın yaşadıklarına tanık oluruz. Doğan'ın babasının reklam aşkını gördükten sonra Gaziantep'te kalmaya karar vermesi İstanbul'daki gösterişli hayatı reddetmesi başkasının acısını duymak, o acıları birlikte paylaşmak istemesi insanlığa verilen önemi belirtmektedir. Ayşe'nin sürekli umut kelimesini kullanması ve küçük kıza umut hikâyesini anlatması insanların nerde olursa olsun, ne durumda olursa olsun sürekli bir umut içinde olduklarını göstermektedir.

Yönetmen yaşanılan olayları paralel bir şekilde izleyiciye aktarmıştır. Görüntünün verdiği duyguyu daha çok ifade etmek için görüntüleri fon müzikleri ve besteler ile desteklemiştir. Sabit kamera ve hareketli kamera teknikleri ile beraber teknolojinin verdiği olanaklardan yararlanarak, flycam (uçan kamera) tekniği de

kullanmıştır. Film şimdiki zamanda çekilmiştir. Mekân olarak ilk başlarda İstanbul'daki bazı mekânlar kullanılmıştır. Daha sonra Suriye savaşıdan sonra Suriye'den kaçıp Türkiye'ye sığınan mültecilere ev sahipliği yapan illerden olan Gaziantep ilinde çekimler yapılmıştır. Gaziantep'te çekimlerin yapılmasının nedeni filmde geçen hikâyenin benzerlerinin gerçekte Gaziantep'te yaşanması ve Gaziantep'te binlerce Suriyeli mültecinin bulunmasıdır diye düşünülmüştür.

4.1.5. *Misafir* Filmi ve Çözümlemesi

Yönetmenliğini ve senaryo yazarlığını Andaç Haznedaroğlu'nun yaptığı, başrollerinde Saba Mubarak (Meryem), RawanSkef (Lina), HomamHout, Şebnem Dönmez, Yeşim Ceren Bozoğlu'nun oynadığı *Misafir*(2017), iç savaş sırasında ailesini kaybeden bir kadın ve iki çocuğun Türkiye'ye sığınmasını ve sonrasında yaşadıkları olayları konu alır. Suriyeli mültecilerin misafir olarak geldikleri Türkiye'de karşılaştıkları sorunlara odaklanan film, incelenen diğer filmlere göre daha fazla ilgi çekmiştir. Medyanın ilgisine rağmen Box Office Türkiye verilerine göre sadece 4.942 kişi tarafından izlenen film, 54. Uluslararası Antalya Film Festivalinde Avni Tolunay İzleyici ödülü'nü, 5. Uluslararası Boğaziçi Film Festivali'nde en iyi ulusal uzun metraj film ve en iyi kurgu ödüllerini; Dublin İpek Yolu Uluslararası Film Festivali'nde (SRIFF) ve Malmö Arap Filmleri Festivali'nde en iyi film ve en iyi kadın oyuncu ödüllerini almıştır.

Filmin özeti ve Olay Örgüsü

Suriye'de bir evde toplanmış bir grup çocuk Suriye'de çıkan olaylar yüzünden kaçmak zorunda kaldıkları için ellerindeki küreden gidecekleri ülkeyi seçmeye çalışırlar. Seçtikleri ülkeler hakkında kendilerince yorumlar yapmaya başlarlar. Daha sonra küreyi bırakıp diğer odada duran elbiseleri giyip, makyaj yapıp oyun oynamaya başlarlar. Oyunlarını sokağa taşımak isteyen çocuklar, toplu halde sokakta dolaşmaya karar verirler. Sokağa çıktıklarında mahallenin kuaförü olan Meryem ile karşılaşırlar. Küçük kızlardan biri olan Lina ile Meryem arasında ağız dalaşı yaşanır. O sırada havadan bir patlama sesi gelir. Meryem çocukları oradan uzaklaştırır. Bu esnada helikopterden kağıtlar düşmeye başlar. Düşen kağıtlardan birine bakan Meryem siviller evini terk etsin yazısını görür. O sırada Meryem'in komşusu olan Amira, Meryem'in babası için yemek getirir. Lina ve ailesi evden kaçma planları yaparken birden patlama olur. Patlamanın etkisi ile birlikte ev harabeye döner ve herkes bir yere savrulur. O

sırada Lina masanın altına saklanmıştı. Ertesi gün patlamadan sağ kurtulan insanlar savaştan kurtulmak için evlerini barklarını terk edip gruplar halinde kaçmaya başladılar. O grupların birinde Lina, küçük kardeşi Zehra ve Meryem de vardır. Meryem'in yanındakiler Lina ve kardeşini kampa bırakmak isterler. Fakat Meryem bunu kabul etmez ikisini de beraberinde götürmeye karar verir (**Görüntü.4.18.**).

Görüntü.4.18. Meryem ve Lina'nın sınıra doğru gittikleri sahne.

Sınıra doğru ilerlediklerinde silahlı bir grup tarafından durdurulurlar. Silahlı grup genç erkekleri savaşta kullanmak için ayırıp oradan götürür. Kadınları ve diğer erkekleri bir odaya hapsederler. Gruptakilerden birisinin Meryem'e göz koyması üzerine Meryem ile Lina anne kız rolü yaparlar. Meryem, Lina'nın tuvalet ihtiyacı bahanesiyle dışarı çıktıkları sırada yanında bulunan paraları tekrar dönme umudu ile toprağa gömer. Silahlı grubun başka bir grubun saldırısına uğraması sonucu esirler kurtulup kaçarlar. Sınırı geçtiklerinde İstanbul'a gitmeye karar verirler. Meryem parasını gömdüğü için yanında İstanbul'a gidecek parası yoktur. Komşusu olan Ahmet'ten yardım ister. Ahmet isteksiz bir şekilde onları da beraberlerinde İstanbul'a götürmeye ikna olur. İstanbul'a gitmek için yola çıkarlar. Bu sırada Lina'nın Almanya'da doktor olarak görev yapan amcası arar ve Meryem'den çocuklar ile ilgilenmesini ister. Yardım etmesi halinde karşılıksız bırakmayacağını da ifade eder. İstanbul'a geldiklerinde daha önce Suriye'den kaçan ve bir bodrum katında yaşayan hemşerilerinin yanına gelirler. Kızlar tekstilde çalışmaya başlar. Kadınlar evde durur. Erkekler ise başka işler bulmak için uğraşırlar. Ahmet o sırada parasızlık yüzünden kızı olan Hacer'i para karşılığında evlendirir. Çocukların komşularına ait kümeden bir tavuk çalması üzerine ev sahibi havanın kötü olmasına rağmen hepsini evden kovar. Böylece Meryem, Lina ve küçük Zehra sokaklarda yaşamaya başlarlar (**Görüntü.4.19.**).

Görüntü.4.19. sokakta kalma sahneleri.

Kalacak yerleri olmadığı için Ahmet ve ailesi Bodrum'a gidip oradan kaçak yollar ile Yunanistan'a gitme planları yaparlar. Meryem de gitmek ister fakat bu sefer Ahmet kabul etmez. Meryem bir tekstil atölyesinde iş bulur ve çalışmaya başlar. Lina'yı ve kardeşini parkta bırakıp kendisi gelinceye kadar burada beklemelerini söyler. Meryem ile pek anlaşılamayan Lina kardeşini alıp kaçmaya kalkışır. Buna sinirlenen Meryem onu azarlar. Fakat Lina ailesinin öldüğünden haberi olmadığı için sürekli Suriye'ye gitmek istediğini söyler. Meryem Lina ve kardeşini parkta bırakıp tekstile gider. Lina parkta kardeşi ile ilgilenirken daha önceden ailesi ile birlikte Suriye'den kaçmak zorunda kalan Said ile tanışır (**Görüntü.4.20.**).

Görüntü.4.20.Lina parkta kartondan yaptığı evde kardeşinin altını değiştirirken

Ve birlikte oyun oynamaya başlarlar. Oyun oynadıkları sırada yağmur yağar; herkes eve doğru kaçar. Lina ise hastalanan kardeşini alıp trafikte duran arabalardan yardım ister. Kadının biri Lina ve kardeşinin durumuna üzülüp onları hastaneye götürür. Küçük kardeşi tedavi edildikten sonra ikisini eve götürüp onlara yardım etmek ister. Bu arada Meryem işten döner ancak Lina'yı ve kardeşini bulamaz. Günlerce onları arar.

Lina'ya ve kardeşine kadının evinde çok iyi bakılmasına rağmen Lina sürekli Meryem'i düşünmektedir. İlk fırsatta kadının yanından kaçar. O sırada yolları Said ile tekrar kesişir. Said sokak çalgıcılığı yapıp para kazanmaya başlamıştır.

Lina bir iki gün Said ve ailesi ile birlikte kaldıktan sonra Said'e Meryem'e gitmek istediğini söyler. Said, Lina ve kardeşini alarak parka götürür. Meryem bir ağacın altına uzanmış bir şekilde yatmaktadır. Lina Meryem'in yanına gider. Meryem Lina'yı görünce çok sevinir. Ertesi gün Lina'nın Almanya'daki amcası arayıp. Bodrum'da bir arkadaşının olduğunu; ona para göndereceğini gidip adamdan parayı almaları gerektiğini söyler. Lina, Meryem'e tekrar Suriye'ye annesinin yanına dönmek istediğini söyler. Meryem, Lina'ya Suriye'de artık evlerinin olmadığını ve anne babasının öldüğünü söyler. Bu durumu çaresizce kabul eden Lina, Meryem'le birlikte Bodrum'a gitmeyi kabul eder ve yola çıkarlar.

Bodrum'a geldiklerinde onlarda kaçak yollar ile Yunanistan'a gitmeye karar verirler. Fakat yeterli paraları olmadığı için insan kaçakçılığı yapan adam üçünü birlikte götüremeyeceğini söyler. Meryem, bunun üzerine sadece Lina ve kardeşini göndermeye karar verir. Sahile geldiklerinde Yunanistan'a gitmek için hazırlık yapan mültecileri görürler. Mülteciler arasında onlara İstanbul'da yardımcı olan yaşlı kadın da vardır. Lina çocukları ona emanet eder. Meryem, Lina ile vedalaşırken sonra kendisinin de geleceğini söyleyerek Lina'yı rahatlatmaya çalışır. Vedalaştıktan sonra Lina da diğerleri gibi bota doğru ilerleyip (Görüntü.4.21.) denize doğru yol alır Meryem arkalarından bakar ve film son bulur.

Görüntü.4.21. Lina'nın bota doğru yürümesi

Karakter Analizi

Lina: Suriye’deki patlama sonucu küçük kız kardeşi Zehra dışında bütün ailesini kaybeder. İlk başlarda ailesinin ölümünü kabul etmez. Meryem ile çıktığı yolculuk sırasında sürekli ailesinin yanına dönmek ister. İlk başlarda Meryem ile anlaşamazlar. Sürekli Meryem’le çatışma halindedir. Yaşadığı olaylar sonucunda gittikçe Meryem’e ısınır ve filmin sonlarına doğru ailesinin ölümünü kabullenir. Ancak Suriye’ye dönme umudunu filmin sonunda dahi kaybetmez.

Meryem: Suriye’de babası ile birlikte yaşayan Meryem daha önce hiç evlenmemiştir. Suriye’de çıkan olaylar nedeni ile babasını ve evini kaybeder. Patlamalardan sağ kurtulan Meryem savaştan kaçmak için komşuları ile beraber Suriye’den ayrılmak zorunda kalır. Yolculuğu boyunca komşuları olan ve anne, babasını savaşta kaybeden Lina ile küçük kız kardeşini koruyup kollanmaya çalışır. İlk başlarda Lina ile anlaşmazlıklar yaşasa da sonlara doğru Lina ile iyi anlaşır. Daha önceleri tatmadığı annelik duygusunu Lina ile tatmaya başlar.

Zehra: Lina’nın küçük kardeşi olan Zehra’nın hiçbir şeyden haberi yoktur. Meryem ile Lina’nın çizdiği yolda, sürekli onlar ile beraberdir.

Ahmet: Meryem’in Suriye’den komşusu olan Ahmet, birlikte kaçtığı gruba liderlik yapıp onları yönetmektedir. İstanbul’da yaşadığı sıkıntılar yüzünden kızı küçük olmasına rağmen onu para karşılığı evlendirir. Daha sonra ailesi ile birlikte kaçak yollar ile Yunanistan’a gitme planları yapar.

Hacer: Ahmet’in kızı ve Lina’nın arkadaşı olan Hacer yol boyunca Lina ile birlikte hayallerini anlatır. Babası zor durumda olduğu için onu para karşılığı evlendirir. Lina ile vedalaşırken yaptığı konuşmalar ile zorluk içinde olduğunu belirtmiştir.

Said: Said ve ailesi de diğerleri gibi Suriye’den kaçmak zorunda kalmışlardır. Said küçük yaşta olmasına rağmen büyük hayaller kurar. O da Lina gibi birgün ülkesindeki savaşın bitmesini ve evine dönmeyi istemektedir. Parkta tanıştıktan sonra Lina’yla arkadaş olmuş ve sonrasında da ona yardım etmiştir.

Amira: Suriye’den Meryem’in komşusudur.

Yaşlı Kadın: Meryem’den önce İstanbul’a gelmiştir. Yaşadığı bütün acılara, korkulara, sıkıntılara rağmen sürekli umut içindedir. Sürekli yüzü güler ve şükreder.

İçinde olan umudu etrafındaki insanlara da yansıtmak ister. Etrafindakilere sürekli destek ve moral vermeye çalışır.

Diğer karakterler: Lina'nın anne ve babası tek bir sahnede görülmesine rağmen yaptıkları muhabbet ile güzel bir aile tablosu çizmişlerdir. Meryem'in babası görünmese de iç savaşa rağmen kaçak kat çıkmaya çalışmasıyla paraya düşkün bir kişi olduğu izlenimini uyandırır. Sınıra doğru giderlerken önlerini kesen grup bireylerinin gaddar olduğu görülür. Sınırdaki Ahmet'in para bozdurduğu adamların yaptıkları pazarlık sonucu fırsatçı olduğu anlaşılır. İstanbul'da onları evden kovan adam ilk başlarda onlara ev vermiş olsa da; yaptıkları vukuatlar sonucunda onları evden kovması ise iyiliğin de bir yere kadar olduklarını gösterir. Lina'yı ve kardeşini eve alan kadının ilk başlarda tereddüt içinde olsa da daha sonra yardımsever biri olduğunun göstergesidir. İnsan kaçakçılığı yapan adamın para yetmediği için Meryem'in gitmesine izin vermemesi ise paraya değer veren insanlığı ikinci plan da tutan biri olduğunun göstermektedir.

Filmin çözümlenmesi

Misafir Suriye'de yaşanan iç savaşta ailelerini kaybeden bir kadın ve iki kız çocuğunun Türkiye'ye sığınmasını ve sonrasında yaşadıklarını konu alır. Birisi yetişkin ikisi çocuk üç kadının hayat mücadelesi üzerinden Suriyeli mültecilerin özellikle de mülteci kadın ve çocukların yaşadıkları sorunlara odaklanan film, incelenen diğer mülteci filmleri gibi bireysel yaşam hikâyelerinden yola çıkmaktadır.

Filmin başlangıç sahnesinde ekranda İncil'den bir alıntı görünür: “Kim bu çocuklardan birini benim adıma kabul ederse beni kabul eder. Ve kim beni kabul ederse, beni değil, beni göndereni kabul eder” (Luka İncili 9/46-48). Bu metin filmin kimsesiz çocuklara sahip çıkmanın bir Tanrı buyruğu olduğunu belirterek filmin kimsesiz çocuklarla ilgili olabileceği konusunda ipucu verir. Sonrasında ellerindeki dünya küresi ile oyun oynayan çocuklar görünür. Çocuklar sırayla gözü kapalı olarak küreyi çevirmekte ve parmakları nereye denk gelirse oraya gideceklerini hayal etmektedir. Çocukların seçilen ülkeler konusundaki yorumları oldukça ilginçtir.

Amerika, Rusya ve Avustralya gibi ülkeleri uzak bulan çocuklar Suudi Arabistan için oldukça olumsuz görüşler dile getirirler: “Suudi Arabistan! Suudililer, Suriyelileri istemiyor; yani bizi istemiyorlar”. Kızlardan birisi bunun nedenini “Neden ben güzel

değil miyim?” diyerek sorgular; diğer bir çocuk ise “Hayır çok güzelsin ama onlar bizi sevmiyor” şeklinde cevap vererek aynı dili konuşan, aynı kültürü paylaşan ve aynı dine inanan Arap ülkeleri arasındaki düşmanlığına ve bu düşmanlığın boyutuna işaret eder. Çocukların aynı sahnede oyun oynarlarken duydukları oyuncak tabancanın sesine verdikleri tepki ile daha önce yaşadıkları korku anlatılmıştır.

Film, toplumsal cinsiyet rollerinin nasıl örüldüğünü ve çocukların dahi nasıl hızlıca benimsediğini eleştirel bir şekilde gösterir. Meryem ile çocuklar arasında sokak ortasındaki atışmada çocukların neredeyse anneleri yaşındaki Meryem’e “Evde kaldı ya gelinlik görmeye dayanamıyor” diye seslenmesi cinsiyetçi söylemin çocuklar tarafından dahi benimsendiğini ortaya koyarak bu söylemin gücüne işaret eder. Filmde erkeklerin ve kadınların işgal ettiği konumlar göz önüne alındığında da toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin boyutları görülebilir. Erkekler kadın ve çocuklara göre çok daha iyi durumdadır. Kadın ve çocuklar çalışırken erkekler genellikle evin önünde oturur vaziyette görünür.

Kadınlar her şekilde erkek baskısı altındadır. Hem kadınların hem de kız çocuklarının iş dışında dışarıda bulunmasına müsaade edilmez. Hacer ve Lina, iş çıkışında gördükleri yaşlıları erkek çocuklarla bir kafede oturmak için evin erkeklerinin sert tepkisiyle karşılaşırlar. Bu olayın hemen ardından Hacer’in paraya ihtiyacı olan babası tarafından bir kurbanlık koyun pazarlığına benzer bir pazarlık sonrasında yüzünü bile görmediği, kendisinden yaşça büyük bir erkekle başlık parası karşılığında evlendirilmesi, savaşın en büyük mağdurlarının kadınlar ve çocuklar özellikle kız çocuklar - olduğu gerçeğini açıkça ortaya koyar. Hacer’in ayrılmadan önce Lina’ya “İnşallah senin kaderin benimkine benzemez. Allah sana seni çok seven birisini versin” demesi kız çocuklarının dramının manifestosu gibidir.

Misafir, savaşın bütün insani değerleri nasıl yok ettiğini, insanların savaş sırasında ve sonrasında nasıl vahşileşebildiklerini seyircinin yüzüne çarpan bir filmidir. Suriye’deki silahlı grubun evleri, yıkılmış, ailelerini kaybetmiş insanları kaçırıp onların gittikleri yerlerde yeni bir yaşam kurmak üzere yanına aldıkları para ve değerli eşyaları gasp etmeleri, içlerinden seçtikleri gençleri zorla kendilerine asker yapmak üzere alıkoymaları, kadınları taciz etmeleri ya da sınırda para bozduran adamların fırsatçılık yapmaları insana yakışmayacak davranışlardır. Ev sahibinin tavuk çalma olayını bahane ederek mültecileri, kötü hava koşullarına rağmen evden çıkarması ve mültecilerin bu yüzden yağmur altında parkta vakit geçirmek zorunda kalması da benzer niteliktedir.

Sınırdaki para bozduran simsarların ve insan kaçakçılarının fırsatçılığı ve para dışında hiçbir şeye değer vermemeleri parçası oldukları kapitalist sistemle oldukça uyumlu iş gördüklerini gösterir. Israrlarına rağmen Meryem'in Lina ve Zehra ile birlikte bota binmesine istenilen parayı verememesi nedeniyle izin vermezler ve onu çocuklardan ayırırlar. Ayrıca Lina ve Zehra'nın doktor amcasının söz vermesine karşın Meryem'e herhangi bir yardımda bulunmaması yalnızca çocukların kaçmasına yetecek miktarda para göndermesi, onun da Kapitalist sisteminin paraya dayalı değerlerini benimsediğine işaret eder. İstanbul'a alışveriş için gelmiş olan ve kıyafetlerinden varlıklı oldukları anlaşılan Arap turistlerin yardımını isteyen Lina'ya beklediği yardımı yapmaması da benzer bir yaklaşımın ürünüdür.

Çocukların tavuğunu çalması üzerine kadın ve çocuklarla dolu eve, tavuğu çalınan adamın ve ev sahibinin hiçbir mahremiyet dinlemeden girmesi; kapıyı açan yaşlı kadının içeride çocuk ve kadınların uyuduğunu söylemesine rağmen odaları dolaşıp erkek çocukları hırpalaması, mültecilerin özel hayatlarının nasıl ihlal edildiğinin göstergesidir. Çocuklar kümesinde dolu olduğu halde yalnızca bir tavuk çalmış ve ailelerine tavuğu evde çok insan olduğu için camideki hayırseverin verdiğini söylemişlerdir. Bu sırada kadınlardan birisinin beş gündür hiç kimsenin ekmek dışında bir şey vermediğini ifade etmesi ise mültecilerin beslenme konusunda yaşadıkları sorunlara göndermede bulunulur. Tavuk çalınması gerekçesiyle de olsa dünyanın hemen her ülkesinde anayasal ve yasal güvence altındaki konut dokunulmazlığının ve mahremiyetinin kolayca ihlal edilmesi mültecilerin yalnızlığına ve korumasızlığına işaret eder.

Meryem'in "Misafir" olduğunu söyleyerek polislerden Lina ve Zehra'yı bulmaları için yardım istemesi sonrasında polisler tarafından gözaltına alınması da mültecilerin "misafir" olarak sığındıkları ülkelerde düzeni sağlamakla görevli kamu otoriteleri tarafından bile ayrımcılığa maruz kaldığını göstermektedir. Gözaltına alındığı sırada parkta bulunan kadınların elindeki cep telefonunu çalmış olabileceğini ima etmeleri dahi Meryem'in karakola götürülmesine ve sorgulanmasına neden olmuştur. Suriyeli olduğunu söylemesi üzerine nezaretteki hayat kadınlarının Meryem ile dalga geçmesi; kampta bedava yemek olduğunu söyleyip ona gülmeleri de yaşanan ayrımcılığın toplumun her kesiminde sürdüğünü gösterir.

Filmin başından sonuna kadar gerek Lina'nın gerekse diğer çocukların birbirlerine hayallerini anlatmaları olumsuz koşullara rağmen çocukların savaşın bitmesi ve geri dönme konusundaki umutlarının devam ettiğini göstermektedir.

Çocuklar içinde bulunulan bütün olumsuzluklara rağmen buldukları her fırsatta oyun oynamakta ya da yaptıkları işleri oyun gibi görerek eğlenmektedir. Parklarda olumsuz hava koşullarına rağmen kartondan yaptıkları çadırlarda yaşayan çocukların oyun oynarkenki neşeleri ya da darbuka çalarak ev bütçesine katkı sağlayan Said'in işini yaparken yaşadığı tatmin, bu tespiti doğrular niteliktedir.

Said'in Lina'ya cennete gidiyoruz diyerek onu parka götürmesi ve orda eğlenmeleri; savaşın çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini özetler niteliktedir. Çocukların gündelik hayatın vazgeçilmezleri arasında yer alan oyun parklarını, cennet ile kıyaslayabilecek duruma gelmeleri onların içinde bulundukları durumun ağırlığını ortaya koymaktadır. Bu ağır şartlara isyan eden Lina "Neden geldik İstanbul'a? Bıktım artık üşümekten! Bıktım artık durmadan yürümekten! Ben çok yoruldum. Allah aşkına evimize gidelim artık." diyerek içinde bulunduğu durumu özetler.

Tek isyan eden çocuklar değildir. Meryem de çocukları yanına aldığı için sürekli ona kızan komşusu Amira'nın "almasaydın şunları, kaç defa dedik sana şeklindeki sözlerine öfkelenerek isyan eder: "Yeter artık ya! Allah aşkına yeter! Bomba yağar bizim başımıza! Yağmur yağar bizim başımıza! Güneş vurur tabi ki bizim başımıza! Yeter artık yeter! Eve gitmek istiyorum artık. Orada bombaların altında kalsam bile daha iyi! Bombaların altında ölmek istiyorum... Yeter! Yoruldum, yeter!"

Lina, film boyunca anne ve babasının öldüğünü kabul etmez ve Suriye'ye dönmek istediğini ifade eder. Meryem'e oldukça sert davranır, annesi yaşında olmasına karşın onu azarlar; hatta ona tokat dahi atar. Sürekli anne ve babasını telefonla aramaya çalışır ancak telefonlarına ulaşamaz. Onların telefonlarına ulaşamaması artık bu dünyadan çok uzaklarda olduklarının göstergesidir. Lina'nın bir süre Meryem'i kaybetmesi sonrasında yaşadığı olumsuzluklar onu Meryem'e yakınlaştırır. Meryem'le arasının düzelmesi Lina'nın artık anne babasının ölümünü kabullendiğini gösterir. Durumu kabullenmeye başlaması ile birlikte Meryem'e sarılmaya ve ona iyi davranmaya başlar.

Sahilde Yunanistan'a gitme hazırlığında olan kişilerin kimliklerini ateşe atması, kurulacak yeni hayata atılan ilk adım olarak görülebilir.(Görüntü.4.22)

Görüntü.4.22. Bota binmeden önce kimliklerin yakılması

Kendi kişiliklerinin ve varlıklarının göstergesi olan kimleri yakmaları, yeni bir yaşama adım atmak için tüm aidiyet duygularından sıyrıldıklarına ve benliklerinden vazgeçmeyi kabul ettiklerine işaret eder. Gidecekleri yerin kültürünü, geleneklerini, kurallarını kabul etmeye hazır olduklarına göndermede bulunur.

Filmin Suriye’de geçen kısmında görülen yanmış yıkılmış binalar (**Görüntü.4.23.**). Suriye’de yaşanan yıkımın ve dramın büyüklüğünün; saldırı anında çocukların top, lego vb. oyuncaklarının havaya saçılması yok olan çocukluğun ve umutların; Lina’nın annesi ve babasının tatlı atışmaları aile bağlarının güçlü olduğunun; Meryem’in kaçarken para gömmesi geri dönebilme umutlarının sönmediğinin; yolculuk sırasında yol kenarında görünen dikenler, çıkılan yolun çok zorlu bir yol olduğunun; dikenli teller iki ülkeyi birbirinden ayıran sınırın; kurumuş ağaçlardan oluşan bir ormanda dalgalanan Suriye bayrağı ülkenin iç savaş sonucunda çoraklaşmasının ve harabeye dönmesinin göstergesidir.

Görüntü.4.23. Yıkılmış binalar Suriye

Yine Ayasofya, Boğaz Köprüsü, Galata Kulesi gibi bilinen binalar İstanbul'un; caddelerdeki araç ve insan trafiği İstanbul'un kalabalıklığının; mülteci çocukların tepsiye konulan yumurtaları hızlıca kapışmaları ve Lina'nın yüzünü yıkadığı kardeşini havlu yerine gazete kâğıdı ile kurulaması fakirliğin; gökdelenlerin arasındaki parklarda kutudan barınaklarda yaşayan insanlar gelir adaletsizliğin göstergesi olarak kullanılmıştır.

Yönetmen mekân kullanırken olayların gerçekte yaşandığı yerleri kullanmaya çalışmıştır. İlk başta Suriye'den görüntüler vermiştir. Daha sonra göç ettikleri İstanbul'dan görüntüler vermiştir. En son kaçak yollar ile en fazla insan kaçakçılığın yapıldığı yerlerden biri olan Bodrum'dan görüntüler vermiştir. Görüntünün verdiği duyguyu daha anlamlı kılmak için fon müzikleri kullanmıştır. Bunun yanında doğal seslere de yer vermiştir. Karakterlerdeki acıyı ve çaresizliği verebilmek için eski kıyafetler ile izleyiciye göstermiştir. Sabit kamera ile birlikte az da olsa kamera hareketlerini kullanmıştır. Film şimdiki zamanda çekilmiştir.

SONUÇ

Göç, insanlık tarihi ile yaşıt bir olgudur. Uygarlık göç hareketleri sonucunda doğmuş ve yayılmıştır. İnsanların yaşamlarını sürdürmek için bulundukları coğrafyalardan başka coğrafyalara doğru hareketi ister gönüllü ister zorunlu olsun insanlık tarihini derinden etkilemiş ve dönüştürmüştür. Göç olgusu ülkeden ülkeye olabileceği gibi; ülke içinde de yaşanan bir olgudur. Ülke içinde iç göç diye nitelenen göç olgusu genel olarak köyden kente doğru yapılan göç hareketleridir. İç göçlerin meydana gelmesinde dış göçlerde olduğu gibi; siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel etkiler neden olmuştur. Kentlerde köylere oranla daha fazla gelişmesi ile kentlere işçi göçleri başlamıştır. Tarımda makineleşme ile insan gücüne olan ihtiyacın azalması sonucu bireyleri kentlerde farklı iş alanlarında çalışmaya zorlamıştır. Köylerde var olan aşiret kavgaları, ağalık sistemi gibi zorlayıcı ve baskıcı sistemler sonucunda da kentlere doğru göç edilmiştir. Köyden kente doğru yapılan göç hareketleri çoğu zaman kentler için büyük sorunlar teşkil etmiştir. Yapılan büyük göç hareketleri sonucunda kentlerde düzensiz nüfus artışı, çarpık kentleşme gibi sorunlar ortaya çıkmıştır.

Tunus'ta 2010 yılının son günlerinde başlayan Arap Baharı kısa sürede bölgenin tümünde etkisini göstermiştir. Belli başlı nedenler öne sürülerek başlayan ayaklanmalar ve protestolar sonucunda Ortadoğu savaş alanına dönmüştür. Suriye, bu kaostan en çok etkilenen ülkelerden birisi olmuş, yaşanan iç savaş sonucunda binlerce Suriyeli hayatını kaybederken milyonlarcası da göç etmek zorunda kalmıştır.

Göç etmek zorunda kalan Suriyeli mültecilerin küçük bir kısmı kaçak yollardan Avrupa'ya giderken; ezici bir çoğunluğu Türkiye, Lübnan, Ürdün gibi komşu ülkelere sığınmıştır. En çok sığınmacı kabul eden ülkelere birisi de Türkiye olmuştur. Türkiye açık kapı politikası çerçevesinde milyonlarca Suriyeli mülteciyi topraklarına kabul etmiştir. Bir yandan Türkiye'nin Suriyeli mülteciler için izlemiş olduğu güven verici politikalar; bir yandan da Suriyeli mültecilerin kendilerini güvende hissetme ve yaşam mücadelesini devam etmek istemeleri ile Türkiye'deki Suriyeli mülteci sayısı her geçen gün artmış ve artmaya devam etmektedir.

Kitlesel göç hareketleri başlangıç yıllarından itibaren sinemanın da üzerinde durduğu konulardan birisi olagelmıştır. En genç sanat dalı olan sinema diğer sanat dalları gibi yaşanan toplumsal, siyasal, kültürel ve ekonomik sorunlara duyarsız

kalmamış; dünyanın neresinde ortaya çıkarsa çıksın önemli olayları ve krizleri dolayısıyla da kitlesel veya bireysel göç hareketlerini konu edinmiştir.

Göç Türk sinemasında da en çok işlenen konulardan birisidir. Ancak bir kitlesel göç hareketi türü olan mülteciler ve sorunları Türk sinemasının son yıllara kadar ilgi göstermediği bir konu olmuştur. Suriye’de 2011 yılında başlayan iç savaş ve devamında yaşanan büyük göç Türkiye’yi derinden etkileyen bir konu olmuştur. Bu olay Türk sinemasında da karşılığını bulmuş az da olsa bir ilgi uyandırmıştır. Türk yönetmenler özellikle 2015 yılından itibaren ekonomik, toplumsal ve siyasi sonuçları Türkiye için de oldukça ağır olan Suriye sorununu ve Suriyeli mülteciler konusunu farklı yönleri ile sinemada işlemeye başlamışlardır.

Türk sinemasının Suriye sorununu ve Suriyeli Mültecileri nasıl işlendiğini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada amaçlı örneklem metoduyla belirlenen *Fedakâr* (2011) *Terkedilmiş* (2015), *Hayat Çizgisi Suriye* (2016), *Misafir* (2018) filmlerinin nitel içerik ve söylem analizleri gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda filmlerde Suriyeli mülteciler ve sorunlarının genellikle bireysel öyküler üzerinden sinemaya aktarıldığı, sorunun genellikle dramatik yönlerinin ön plana çıkarıldığı, kadın ve çocukların özellikle de kız çocukların dramatik öykülerinin daha fazla tercih edildiği bulgulanmıştır.

İncelenen filmlerde kadınların ve çocukların ön plana çıktığı görülmüştür. Yapısal özellikler dikkate alındığında kadınların ve çocukların daha zayıf olduğu görülmüştür. En büyük mağdurların kadın ve çocukların olması filmlerde işlenen en büyük temanın da kadın ve çocuklar olmasına neden olmuştur.

Fedakâr (2011) filminde Suriyeli engelli kız Zeynep’in, *Terkedilmiş*’te (2015) kızı ve annesi ile Türkiye’ye sığınan ve daha iyi bir yaşam inşa etmek için böbreğini satmaya karar vererek organ mafyasının eline düşen mülteci kadının, *Hayat Çizgisi Suriye*’de (2016) Suriye’de bir hastanede karşılaştığı mültecilere yardımcı olmaya çalışan Doktor Doğan’ın, *Misafir*’de (2017) ise Suriye iç savaşında anne ve babasını kaybeden küçük Lina ve kardeşi Zehra ile benzer şekilde ailesini kaybeden Meryem’in hikayeleri edilmiştir.

Filmlerin nadir de olsa ekonomik eleştiriler içerdiği, gökdelenler yanında yersiz yurtsuz yaşamak zorunda kalan kişilerin yaşadığı dramın aktarılmasında sinematografinin ustalıkla şekilde kullanıldığı belirlenmiştir. Yüksek gökdelenler ve

kalabalıklar alt açıdan yapılan çekimlerle daha vahşi; bunlar karşısında üst açı çekimlerle verilen insan ise oldukça zayıf şekilde gösterilmiştir. Dünyanın çelişkili yapısı varlıklı insanların gündelik yaşamları ile sokaklarda yaşayanların gündelik yaşamlarından kesitler sunularak filmlere yansıtılmaktadır.

Filmlerde görsel göstergelerin sıklıkla kullanıldığı görülmüştür. Yanmış yıkılmış şehir görüntüleri, çorak arazide ya da kurumuş ağaçlar arasında dalgalanan bayraklar, ülkeleri birbirinden ayıran sınırı gösteren dikenli teller, sokakta yaşayan mültecilerin yaşam koşullarının zorluğunu gösteren barınaklar, üniformalı ve silahlı adamlar/askerler, para düşkünü kaçakçılar en sık kullanılan göstergeler arasındadır.

İncelenen filmler güncel bir sorun olan Suriye iç savaşı ve Suriyeli mülteciler problemini bireysel yaşam öykülerinden yola çıkarak ele almışlardır. Filmlerin tamamı klasik anlatı yapısına sahip olup seyirciyi düşündürmekten çok onları rahatlatmayı amaçlar görünmektedir. Buna karşın filmlerin önemli bir gişe başarısı göstermemesi, dramın da etkili bir şekilde kullanılamadığına işaret etmektedir. Konunun yakıcılığı ve güncelliği göz önüne alındığında filmlerin ulusal ve uluslararası festivallerde aldıkları ödül sayısının az olduğu anlaşılmaktadır. Yönetmenlerin genellikle genç olması ve sinemada kendini ispatlamış kıdemli yönetmenlerin konuya ilgi göstermemesi bunda etkili olmuş olabilir. Ayrıca Suriyeli mülteci sorununa eğilen filmlere yeterli devlet desteğinin sağlanmaması da konuya eğilen film sayısının az olmasına neden olmaktadır.

Sonuç olarak Türkiye'nin misafir etmekte olduğu mülteci sayısı ve toplumsal hayata etkileri göz önüne alındığında film sayısının çok düşük olduğu değerlendirilmektedir. Sorunun farklı boyutlarını işleyen ve klasik anlatı yapısını parçalayarak seyirciyi düşündürmeyi amaçlayan filmlerin çekilmesi, konu hakkında dünya kamuoyunda bir farkındalık yaratılmasına; dolayısıyla sayıları milyonlarla ifade edilen Suriyeli mültecilerin sorunlarının çözülmesine katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Akengin, H. ve Yaşar, A. (2018). Suriye'nin Jeopolitik Konumu Bağlamında Suriye-Rusya İlişkileri. *Journal of Süleyman Demirel University Institute of Social Sciences*, 3 (32), 25-57.
- Akıncı, B. ve ark. (2015). Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi The Journal of Migration Studies*, 1(2), 58-83.
- Aksoy, Z. (2012), Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5 (20), 292-303.
- Aksu, F. (2010). *Kosova Krizinde Türkiye'nin Dış Politikası*. Sosyal Bilimler Dergisi, 3(1), 1-41.
- Anık, M. (2012). "Türk Sinemasında Yurtdışına Göç Olgusu". (Ed.) Ensar Yılmaz. *Türk Sinemasında Sosyal Meseleler*, Başka Yerler Yayınları, İstanbul, 31-59.
- Apak, H. (2015). Suriyeli Göçmenlerin Gelecek Beklentileri: Mardin Örneği. *Birey ve Toplum Dergisi*, 5, 50-55.
- Aras, İ. (2017). Fransa'nın Arap Baharı Politikası, *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi* 2, 135-160.
- Aras, İ. (2017). Almanya'nın Arap Baharı Politikası, *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*, 2, 61-83.
- Arslan, E. (2011). 2000'li Yıllar Öncesi ve Sonrasında Türk Sinemasında Kullanılan Yapım Kaynaklarının Değerlendirilmesi *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25, 18-30.
- Ayşegül, A. (2017). *Türkiye ve Ortadoğu Bağlamında Arap Baharı, Ortadoğu Uluslararası ilişkiler*, Ankara, Stratejik Araştırmalar Merkezi (SESAM).
- Barut, I. (2018). Osmanlı Döneminde Gerçekleşen Göçlerin Kurumsallaşma ve Göç Politikaları Üzerindeki Etkileri *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 2 (40), 161-186.

- Bayraktar, Ü. (2015). Arap Baharı Sonrası Ortadoğu'daki Statüko Karşıtı Yapılanmaların Türkiye'nin Güvenlik Stratejilerine Etkileri *Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi*, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi.
- Bingöl, O. (2013). Arap Baharı ve Ortadoğu: Çok Eksenli Güç Mücadelesinde Denge Arayışları, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 13 (2), 26-47.
- Bozbeyoğlu, E. (2015). Mülteciler ve İnsan Hakları, *Moment Dergisi*, 1 (2), 60-80.
- Buzkıran D. ve Kutbay H. (2013). Arap Baharı'nın Türkiye'ye Olan Ekonomik ve Sosyal Etkileri, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5, 147-162
- Canyurt, D. (2015). Suriye Gelişmeleri Sonrası Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler- *Akademik Barış Dergisi*, 48, 128-142
- Cihangir, M. (2018). Arap Baharı'nın Yemen'e Ekonomik ve Politik Etkileri: Optimist Çizgiden Pesimist Bir Doğrultuya Yönelişin Analizi, *Turkish Studies Economics Finance And Politics*, 13 (22), 165-177.
- Cleveland, W. L. (2005). *Ortadoğu*, Arkadaş Yayıncılık, Ankara
- Çelik, Z.H. ve Tezcan S. (2017). Türk Sinemasında Göç Temalı İstanbul Filmleri Üzerinden Kentlerdeki Mekânsal ve Toplumsal Değişimlerin İncelenmesi, Bilecik Şeyh Edabali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, s. 619-636
- Çeliktemel-Thomen, Ö. (2015-2016). Hayaller Hakikat Olursa: Osmanlı İstanbul'unda Filmler, Gösterimler, İzlenimler (1896- 1909). *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, 156-176.
- Çilingir, A. (2009). Türk Sinemasında Dış Göç Olgusunun Toplumsal Cinsiyet Bağlamında İncelenmesi: El Kapısı Filmi Örneğinde, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Deniz, T. (2012). Mekânsal Paylaşım Açısından Büyük Ortadoğu Projesi ve Türkiye, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 26, 147-171
- Deniz, T. (2014). Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18 (1), 175-202.
- Deniz, O. (2011). "1990 Sonrasında Türkiye'ye Yönelen Sığınma Hareketleri ve Etkileri". *TÜCAUM VI. Ulusal Coğrafya Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde, 93-102.
- Deniz, O. (2009). *Uluslararası Göçler ve Türkiye'ye Yansıması: Sığınmacılar, Mülteciler ve Yasadışı Göçmenler*, Çantay Yayınevi, İstanbul.

- Diker, E. (2018). *Suriyeliler İle İlgili Kaynakçalar: Sağlık*, Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları ve Uygulama Merkezi, İstanbul.
- Dinçer, O. B. & Coşkun, G. (2011). *Mayınlı Arazide Yürümenin Adı: Suriye'de Değişimi Zorlamak*. Ankara: International Strategic Research Organization (USAK).
- Duran, B. ve Nuh Y. (2012). “Ortadoğu’da Modellerin Rekabeti: Arap Baharı’ndan Sonra Yeni Güç Dengeleri”, Der. B. Duran ve K. İnät, *Türk Dış Politikası Yıllığı*, s.15-86
- Duran, H. (2011). Adana Protokolü Sonrası Türkiye-Suriye İlişkileri *Ortadoğu Yıllığı Dergisi* s.504-518
- Efe, H. (2018). Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye’de Yaşanan Göçler ve Etkileri *Sosyal Bilimler Metinleri*,1, 6-27.
- Ekici, S. ve Tuncel, G. (2015). Göç ve İnsan, *Birey ve Toplum Dergisi*, 5 (1), 9-22.
- Ekinci, B. T. (2015). Visitors (2013) Filminin Mizansen Analizi ve Çağdaş Sinemada Uzun Çekim, *Akademik Barış Dergisi*, 48, 416-425
- Erdoğan, N. (2017). *Sinemanın İstanbul’da İlk Yılları: Modernlik ve Seyir Maceraları*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ergüven, N. ve Özturanlı, B. (2013). Uluslararası Mülteci Hukuku ve Türkiye, *AÜHFD*, 62 (4), 1007-1059
- Erşen, E. (2014). Rusya’nın Arap Baharı Politikası, P. Paksoy ve A. Gözkaman (Eds.), *Arap Baharı Üzerine Değerlendirmeler*, İstanbul Detay Yayıncılık.
- Esen, K. Ş. (2010). *Türk Sinemasının Kilometre Taşları*, Agora Kitaplığı Yayınevi
- Gökmen, M. (1989). *Türk Sinema Tarihi ve Eski İstanbul Sinemaları*. İstanbul, Denetim Ajans.
- Gözen, R. (2011). Türkiye ve Arap Baharı: Değişimi Açıklamak ve Anlamak *Adam Akademi Dergisi*, 1 (2), 1-25.
- Güleç, C. (2015). Avrupa Birliği’nin Göç Politikaları ve Türkiye’ye Yansımaları *Ekonomik Siyasal ve Araştırmalar Merkezi*, 2 (2), 80-100.
- Gültaş, S.A. ve Balçık, Y.P. (2018). Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Sağlık Politikaları, *Sakarya Tıp Fakültesi Dergisi*, 2,193-204
- Ihlamur Öner, S. G. (2014). Türkiye’nin Suriyeli Mültecilere Yönelik Politikası, *Ortadoğu Analiz*, 6 (61) s.42-45

- Kambur, T. E. (2012). “2002’den Arap Baharı’na Türkiye Suriye İlişkileri”, Ed. Barış Adıbelli, *Arap Baharı ve Suriye*, IQ Kültür ve Sanat Yayıncılık, İstanbul
- Kap, D. (2014). Suriyeli Mülteciler: Türkiye’nin Müstakbel Vatandaşları *Akademik Perspektif Dergisi*, Aralık 2014, 30-35.
- Kara, P. ve Korkut R. (2010). Türkiye’de Göç, İltica ve Mülteciler, *Türk İdare Dergisi* 467, 153-162.
- Karkın, V. ve Yazıcı Ö. (2015). Arap Baharı’nın Suriye’ye Yansıması ve Türkiye’ye Sığınan Mülteciler, *21.YY Eğitim ve Toplum Dergisi*, 4 (12), 201-213.
- Kaya, Dilek (2014). Kırk Bir İlk Hikâyesi: Türk Sinemasının 100. Yılına Dair, *Sinecine*, 5, 113-120.
- Kaya, İ.ve Eren E.Y. (2015). *Türkiye’deki Suriyeli’lerin Hukuki Durumu: Arada Kalanların Hakları ve Yükümlülükleri*, SETA Yayınları, Ankara
- Kayrak, S. (2011). Rusya’nın Arap Baharı’na Bakışı, Bilge İnsanlar Stratejik Araştırma Merkezi, 5-29.
- Kırel, S. (2010). *Kültürel Çalışmalar ve Sinema*, Kırmızı Kedi Yayınevi, İstanbul.
- Kıbaroğlu, M. (2011). Arap Baharı ve Türkiye, *Adam Akademi Dergisi*, 2, 25-36.
- Khalaf, S. ve Ilgar, R. (2017). Suriyeli Mülteciler ve Türkiye’de Mülteci Sorunu. *Türk Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 40-51.
- Kula, N. ve Koluçık, I. (2016). Sinema ve Toplumsal Bellek: Türk Sinemasında Almanya Dış Göç Olgusu, *OÜSOBİAD* s. 384-411
- Lewis, B. (2005). *Ortadoğu*, Ankara: Arkadaş Yayınevi
- Lewis, B. (1964). Orta Şarkın Tarihi Hüviyeti, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12 (1), 75-81.
- Odabaşı, A. İ. (2017). Osmanlı/Türk Sinemasında İlk Kurmaca Filmler ve İlk Sinema Eleştirileri I, *Toplumsal Tarih*, Sayı: 280, s.66-73.
- Odabaşı, A.İ. (2018). Ayastefanos Filmi Hakkında Yeni Bilgiler ve Sinema Haberleri Gazetesi. *Müteferrika Dergisi*, , s.93-104.
- Olçay, Z. (2012). Mülteci Göçmen Belirsizliğinde İklim Mültecileri- Türkiye, *Barolar Birliği Derneği Dergisi*, s.229-240
- Oran, B. (2001). *Türk Dış Politikası: Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar, 1919-1980*, Cilt 1, İletişim Yayınları, İstanbul.

- Öğüttüren, G. B. (2017). *Feminist Uluslararası İlişkiler Yaklaşımı Açısından Mülteci Kadın Sorunu: Suriyeli Mülteci Kadınlar Örneği*, Sibel Turan ve Nergiz Özkural Köroğlu (Eds.) *Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kuramları ve Sorunlarına Temel Yaklaşımlar*, Transnational Press, London
- Özdemir, Ö. Ve Özdemir E. (2018). Suriyeli Mülteci Kadınlar ve İnsani Güvenlik. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 14 (27), 113-145.
- Özdemir, E. (2017). Suriyeli Mülteciler Krizinin Türkiye'ye Etkileri, *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 1 (3), 114-140.
- Özgüç, A. (1993). *100 Filmde Başlangıcından Günümüze Türk Sineması*, Bilgi Yayınevi, İstanbul.
- Özlü, Z.ve ark. (2017). Suriye Özelinde Arap Baharı ve Türkiye'ye Etkileri, *Gaziantep Üniversitesi*, s. 477-484
- Özön, N. (2010). *Türk Sineması Tarihi 1896-1960*, Doruk Yayıncılık, İstanbul.
- Öztürk, N. (2006). *Suriye Arap Cumhuriyeti*, İzmir Ticaret Odası Dış Ekonomik İlişkiler Müdürlüğü, İzmir.
- Öztürk, Z.F. (2018). Mülteci Öğrencilere Sunulan Eğitim-Öğretim Hizmetinin Sosyal Bilgiler Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi, *Anadolu Journal Of Educational Sciences International*, 8 (1), 52-79
- Paksoy, M. H. (2012). İç Savaştan Kaçarak Gelen Suriyeli Öğrencilerin Üniversite Eğitimlerinde Karşılaştıkları İletişim Sorunları Üzerine Bir Çalışma, *Eğitime Bakış Dergisi*, 36, 36-57
- Palabıyık, A. ve Koç, Y. (2011). Zorunlu Göç ve Fakirliğin Diğer Adı: Mülteciliğin Dünya'da ve Türkiye'deki Gelişimi(2004-2007). *International Conference on Eurasian Economies*,325-334.
- Parsa, Alev Fatoş & Akmeşe Zuhale (2012 "Nuri Bilge Ceylan Sinemasında Anlatı Kodları ve Arketipler 'Bir Zamanlar Anadolu'da'", *Sinemamızda Toplumsal Arketipler*, Türk XIII. Film Araştırmalarında Yeni Yönelimler Konferansı: Sinema ve Bellek, Kadir Has Üniversitesi İletişim Fakültesi
- Pazarcı, H. (2007). *Uluslararası Hukuk*, Turhan Kitabevi, 5. Baskı, Ankara
- Poyraz, Y. (2012). Suriye Vatandaşlarının Geçici Koruması ve Uluslararası Mülteci Hukuku, 2 (20), 53-69.
- Pösteği, N. (2012). *1990 Sonrası Türk Sineması*, Umuttepe Yayınları, İstanbul.

- Raof, T.M. (2017). 11 Eylül 2011 Sonrası Afganistan'dan Türkiye'ye göçler ve Bunların Türkiye'ye Etkileri, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Ortadoğu ve Afrika Çalışmaları Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Sandıklı, A. ve Kaya, E. (2014). Ortadoğu'da Değişim ve Türkiye, *Bilge Adamlar Stratejik Araştırma Merkezi (BİLGESAM)*, Ankara.
- Scognamillo, G. (2014). *Türk Sinema Tarihi*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul
- Söylemez, S.Y. (2015).Günümüz Sineması Üzerine: Sinemada Göçmen Sorunu ve İnârritu'nun Göçü: "Biutiful",*Marmara İletişim Dergisi*, 24, 123-128
- Sözen, F. M. (2013). Yapısalcı Yöntem ve Bir Film Çözümlemesi, *TheJournal Of Acedemic Social Science Studies*,6 (8), 609-624.
- SESAM (2018). *Türk Sinema Tarihi*. Türkiye Sinema Eseri Sahipleri Meslek Birliği, Ankara
- Şanlı, C.C. (2014) Arap Baharı ve ABD'nin Dış Politikası, *Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Teksoy, R. (2007). *Rekin Teksoy'un Sinema Tarihi*, Oğlak Yayıncılık, İstanbul.
- Tümeğ, D. (2018). *Türk Halkının Suriyeli Sığınmacı/Mülteci Algısı*, Türksam Yayınları, Ankara
- Teksoy, R. (2007). *Rekin Teksoy'un Türk Sineması*, Oğlak Yayıncılık, İstanbul.
- Türk, D.G. (2016). Türkiye'deki Suriyeli Mültecilere Yönelik Sivil Toplum Kuruluşlarının Faaliyetlerine İlişkin Bir Değerlendirme, *Marmara İletişim Dergisi*, 25, 145-157.
- Türkoğlu, O. (2011). Mülteciler Ve Ulusal/Uluslararası Güvenlik, *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*,30 (2), 101-118.
- Uygur, H. (2012). *İran ve Arap Baharı*, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırma Vakfı(SETA)
- Ünal, S. (2014). Türkiye'nin Beklenmedik Konukları: Öteki Bağlamında Yabancı Göçmen ve Mülteci Deneyimi, *Journal of World of Turks*, 6 (3), 65-88
- Ünver, C. O. (2002). Almanya'ya Türk İşçi Göçü, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 45, 177-226.
- Yıldırım, S. İslamoğlu, E. ve İyem, C. (2017). Suriyeli Sığınmacıların Toplumsal Kabul ve Uyum Sürecine İlişkin Bir Araştırma, *Bilgi Dergisi*, 35, 107-126

- Yıldız, Ö. (2013). Türkiye Kamplarında Suriyeli Sığınmacılar: Sorunlar, Beklentiler, Türkiye Ve Gelecek Algısı, *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 16 (1),141-168.
- Yılmaz M. E. (2011), Suriye: Süreklilik ve Değişimin Çatışması, *Ortadoğu Analiz Dergisi*, 3 (30), 15-23.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Talip Gültekin
Uyruğu : T.C
Doğum Yeri ve Tarihi : Gercüş.1990
Telefon : 5433621538
Faks :
e-mail : Talipgultekin575@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Adı, İlçe, İl	Bitirme Yılı
Lise	: Batman Atatürk Lisesi	2010
Üniversite	: Batman Üniversitesi	2016
Yüksek Lisans	: Batman Üniversitesi	2019
Doktora	:	

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görevi
2016	Sinema filmi	Yönetmen yardımcısı (oyuncu)

UZMANLIK ALANI

Oyunculuk

YABANCI DİLLER

İngilizce

BELİRTMEK İSTEĞİNİZ DİĞER ÖZELLİKLER

YAYINLAR